

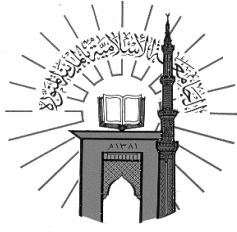
www.iu.edu.sa

سعودي عربستان
دلورو زده كرو وزارت
د مدیني منوري إسلامي یوهنتون
د علمي حیرونو إدارة
د ترجمی خانکه

د ایمان (شیر) بناوي

أركان الإيمان بلغة بشتو الأفغانية

زبارن:
أبو عمر سيد حبيب بن أحمد المدني الأفغاني
مدینه طیبه، الجامعة الإسلامية

www.iu.edu.sa

المملكة العربية السعودية
وزارة التعليم العالي
الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة
عمادة البحث العلمي
قسم الترجمة

أركان الإيمان

إعداد/ عمادة البحث العلمي

بلغة بشو الأفغانية

زبان:
أبو عمر سيد حبيب بن أحمد المدني الأفغاني
مدينه طيبه، الجامعة الإسلامية
(١٤٢٣هـ)

○ ح الجامعة الإسلامية، ١٤٢٤هـ

فهرس مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

مجموعة من الباحثين بعمادة البحث العلمي

المدينة المنورة ١٤٢٤هـ

أركان الإيمان / مترجم إلى لغة بشتو الأفغانية

ترجمه إلى لغة بشتو الأفغانية/ أبو عمر سيد حبيب بن أحمد المدني الأفغاني

240 ص، 17×24 سم

ردمك: ٠-٣٢٣-٢-٠-٩٩٦٠

١-أركان الإسلام ٢-أركان الإيمان (الإسلام) العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٤٢٣/٦٧٧٩

رقم الإيداع: ١٤٢٣/٦٧٧٩

ردمك : ٠-٣٢٣-٢-٠-٩٩٦٠

بسم الله الرحمن الرحيم

دایمان (شیر) بناوي (أركان الإيمان):

محترمو لوستونکو! ایمان شیر بناوي او بنستونه لري:

به الله ياك ایمان لرل، او دهغه به يريشتو ایمان لرل، او دهغه به بیغمبرانو ایمان لرل، او د اخرت به ورح ایمان لرل، او به تقدیر ایمان لرل: حه خیر او شر (سه او بد) دواره دالله ياك لخوا دي.

* (بدي بناؤ باندي دليلونه به لاندي دول دي):

الله ياك فرمايلي دي: ﴿ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَ ﴾ [سورة البقرة: الآية ۱۷۷].

ترجمه:)) (نده نيکي يواحي دا کار حه و کرحوي مخونه خبل به لماخه کي طرف دمشق يا مغرب ته) لکن غوره نيکي (نيکي) دهغه حه ده حه ایمان ئي راوري وي به الله ياك او (ایمان ئي راوري وي) به ورحي اخري او به تولو يريشتو او به (تولو) کتابونو او (ایمان ئي راوري وي) به (تولو) بیغمبرانو)).

همدارنکه الله ياك فرمايلي دي: اءامنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ

وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفِرُّ بَيْنَ

أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ﴿ [سورة البقرة: الآية ۲۸۵].

ترجمه: «ایمان راوري دي بیغمبر (محمد ﷺ) به هغه کتاب جه دخبل رب له طرفه ورته نازل شویدی، او مؤمنانو هم (بدغه کتاب باندي ایمان راوري دي) هر یو ددوي نه ایمان راوري دي به الله یاک باندي او دهغه به یریشتو باندي او دهغه به کتابونو باندي او دهغه به (تولو) بیغمبرانو باندي (او وائي حي) مونر دالله یاک به بیغمبرانو کي هیج جلاوالي او فرق نه کوو». او به بل حائي کي الله یاک فرمایلي دي: اِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿ [سورة القمر: الآية ۴۹].

ترجمه: « به تحقیق سره مونر هر چه به اندازه بیداکري دي » او خور ني ﷺ فرمایلي دي: « الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره » [رواه مسلم] ترجمه: « ایمان دي ته واي حي ته به الله یاک او دهغه به یریشتو او دهغه به بیغمبرانو او د آخرت به ورح باندي او دخیر او دشر به تقدیر باندي ایمان راوري ». »

دایمان تعریف (بیرندنه):

دشریعت به اصطلاح کي دایمان تعریف به لاندي دول دي:

به زبه اقرار کول، به زره باندي باور کول، او ده بدن به اندامونو باندي عمل کول.

او دا ایمان دنيکو کارونو به کولو باندي زیاتيري او دکناھونو به کولو سره کميري.

بدي باره کي الله ياک فرمايلي دي: **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٤﴾**
أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ﴿٤﴾ [سورة الأنفال: الآية ٢-٤].

ترجمه: «(به تحقيق سره مؤمنان هغه حوک دي جي کله دوي ته د الله ياک نوم ياد کري شي نو د دوي زرونه ويريري او کله حي به دوي د الله ياک اياتونه ولوستل شي نو دغه اياتونه د دوي ایمان زیاتوي او به خيل بالونکي ذات باندي توکل کوي.

دا هغه کسان دي حي لمونخونه سم صحيح ادا کوي او دهغه مال نه حي الله ياک ورکري دي د الله ياک به لار کي خرح کوي، بيشکه دغه حقيقي مؤمنان دي ».

او به بل حاي کي الله ياک فرمايلي دي: **وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ**

وَمَلَأَتْكُمْ وَكُتِبَ عَلَيْكُمْ وَأَلْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾
[سورة النساء: الآية ١٣٦] .

ترجمه: ((او حوك حي به الله ياك او دهغه به يريشتو او دهغه به بيغمبرانو او د اخرت به ورح باندي كافر شي نو به تحقيق سره به لري كمراهي سره كمراه شو)) .

إيمان به ربه يوري هم تعلق لري، لكه ذكر كول او دعا كول او أمر بالمعروف او نهي عن المنكر (يعني به سو كارونو امر كول او د بدو كارونو نه منع كول) او دقران كريم تلاوت او داسي نور كارونه.

او به زره يوري هم تعلق لري لكه د الله ياك به يوالي باندي يوره باور لرل حي به ربوبيت (يالل دتولو مخلوقاتو) او ألوهيت (يعني د عبادت مستحق) او أسماء او صفاتو كي يو دي هيح شريك نه لري.

او دا باور او عقیده لرل جي يواحي د يو الله ياك عبادت كول واجب دي او هيح شريك او برخه دار ورسره به عبادت كي نه شته. او تول هغه حه جي د انسان نيت او قصد يوري اړه لري هغه بدي قسم ایمان كي داخليري. او هم دایمان به تعريف او ماهيت كي د زرونو أعمال داخليري، لكه د الله ياك سره محبت كول، او دهغه نه ويره كول، او هغه ته رجوع كول، او به هغه باندي توكل كول، او داسي نور كارونه.

دارنكه د ایمان به ماهيت او حقيقت كي د اندامونو ظاهري أعمال داخليري، لكه لمونج كول، او روزه نيول، او نور د اسلام بناوي به حاي

کول، او د الله یاک به لپاره کي جهاد کول، او د علم طلب کول، او داسي نور کارونه کول.

بدي باره کي الله یاک داسي فرمایلي دي: **وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ**
فَوَائِدُهُمْ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا ﴿ [سورة الأنفال: الآية ٢].

ترجمه: « او هر کله حي به دوي د الله یاک آیاتونه ولوستل شي نو دغه آیاتونه د دوي ایمان زیاتوي».

او به بل حای کي الله یاک فرمایلي دي: **أَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ**
فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَئِيْزِدَهُمْ إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ ﴿ [سورة الفتح: الآية ٤].

ترجمه: « الله یاک هغه ذات دي حي د مؤمنانو به زرونو کي ئي إطمئنان او داد کیرنه واحوله د دي لپاره حي ددوي مخکيني ایمان او باور به الله یاک باندي نور هم زیات شي».

ایمان د بندکانو د سو کارونو به زیاتیدو سره زیاتیري، او د سو کارونو به کمیدو سره کمیري.

لکه حرنکه حي کناهونه هم به ایمان باندي اثر لري، که حیرته دغه کناه لوي شرك او یا لوي کفر او، نو د شرعي ایمان أصل ماتوي او باطلوي (يعني ایمان له بينه وري).

او که دغه کناهونه د شرك او کفر حخه کم وي نو بیا د ایمان کمال (بشیر تیا) حي واجب ده هغه ماتوي، او سکلا ورله خرابوي او کمزوري کوي ئي.

الله ياك بدي باره كي داسي فرمايلي دي: **إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ** ﴿سورة النساء: الآية ٤٨﴾.

ترجمه: ((يه تحقيق سره الله ياك شرك نه بسي او ددي نه یرته تول كناهونه الله ياك هغه جاته بسي حي ورته خوسه ئي شي)).

او به بل حاي كي الله ياك داسي فرمايلي دي: **الْمُحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ** ﴿سورة التوبة: الآية ٧٤﴾.

ترجمه: ((دوي به الله ياك باندي قسمونه خوري حي داسي ئي ندي ويلي (يعني دكفر خبري ئي نه دي كري) او خاخنا دوي د كفر وينا كريده او دمسلمانيدو روسته بيا كافر شوي دي)).

او خور نبي ﷺ فرمايلي دي: ((لا يزني الزاني حين يزني وهو مؤمن ولا يسرق السارق حين يسرق وهو مؤمن ولا يشرب الخمر حين يشربها وهو مؤمن)) [متفق عليه] .

ترجمه: ((زنا كار زنا نه كوي به داسي حال كي حي زنا كوي او هغه دي مؤمن وي كله حي زنا كوي، او غل غلا نه كوي به داسي حال كي حي هغه دي مؤمن وي كله حي غلا كوي، او شرابي شراب نه خسي به داسي حال كي حي هغه دي مؤمن وي كله حي شراب خسي)).

دایمان لمري بنا: به الله ياك باندي ایمان لرل

(۱) به الله ياك باندي د ایمان مینح ته راتلل:

به الله ياك باندي ایمان د لاندني کارنو به کولو سره تنکيري او حان نيسي:

اول:

به دي يوره باور لرل حي د دي کائناتو يو رب (بالونکي) دي، يواحي هغه دا کائنات بيدا کري دي، او يواحي هغه ئي مالک او واکدار دي، او يواحي هغه ئي تدبير کونکي دي، او يواحي هغه د دي ټولو کائناتو به حارو کي تصرف کونکي دي، لکه رزق ورکول، او قدرت ورکول، او زوندي کول، او مره کول، او فائده رسول او يا حا ته ضرر او نقصان رسول (او داسي نور کارونه).

يرته ددغه الله ياك نه بل رب (بالونکي او بيدا کونکي او تصرف کونکي) نه شته، يواحي همدا الله ياك حي خه وغواري هغه کوي، او خرنکه حي ئي خوسه شي همغه شان فيصله کوي.

حاته حي وه غواري عزت ورکوي، او حوک حي وه غواري هغه ذليل کوي، دهغه به لاس کي د اسمانونو او حمکو باد شاهي ده، او هغه به هر شي باندي قادر او توانا دي، او به هر شي باندي عالم او خير دار دي.

دتول مخلوق حخه بي بروا او غني دي، ټولي فيصلې او يريکري خاص دهغه لياره دي، او تول خير دهغه به لاس کي دي، به خبلو کارونو کي هيح حوک شريك او برخه دار نه لري، او دهغه به کارونو کي حوک به هغه باندي غالب

کیدونکي هم نه شته.

بلکه ټول مخلوقات حي هغي کي یریشتي او انسانان او بیریان هم شامل دي دهغه بندکان دي، او دهغه دبادشاهي او قدرت او ارادي نه وتلي نه شي. د الله یاک کارونه دحصر (شیر) لاندي نه شي راتلي. دا یورتني ټولي حانکرتیاوي حي ذکر شوي دالله یاک حق دي، بدغه حانکرتیاو کي ورسره هیح حوک شریک او برخه دار نه شته، او نه ئي دهغه نه یرته بل حوک مستحق او حقدار شته، او دغه ټول شیان د الله یاک نه برته بل حاته منسوبول روا ندي.

الله یاک فرمایلي دي: اَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ ﴿سورة البقرة: ٢١-٢٢﴾.

ترجمه: ((أي خلکو تاسو دخیل بروردکار عبادت وکري هغه ذات حي تاسو او دتاسو حخه مخکي خلک ئي پیدا کري دي خاخنا د الله یاک حخه وه ویريري. الله یاک هغه ذات دي حي ستاسو لياره ئي حمکه فرش (همواره) او اسمان جت کرزولي دي او د اسمان حخه اوبه راوړوي نو بيا بري ستاسو دخوراک لياره قسم قسم ميوي را زرغون کري)).

او به بل حاي کي الله یاک فرمایلي دي: اَقُلْ اَللّٰهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿سورة

آل عمران: الآية ۲۶]

ترجمه: ((وه وايه (اي دالله ياك رسوله) أي الله ياك ته د بادشاهي واكدار ئي جا ته حي دي خوسه شي بادشاهي وركوي او جاته حي دي خوسه شي بادشاهي ترينه أخلي ، جاته حي دي خوسه شي عزت وركوي او جاته حي دي خوسه شي ذليل كوي ئي ستا يه لاس كي تول خير دي او يه تحقيق سره ته به هر خه توانا ئي)) .

او درانكه الله ياك فرمايلي دي: ﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾ [سورة هود: الآية ۶].

ترجمه: ((او يه حمكه كي هيح زنده سر نه شته مكر دهغه روزي يه الله ياك ده، او ددغي (زنده سر) د اوسيدو او دهغه دسباردو حاي الله ياك ته معلوم دي او دا هر خه به كتاب (لوح محفوظ) كي واضح دي)) .

به بل حاي كي الله ياك فرمايلي دي: ﴿ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾ [سورة الأعراف: الآية ۵۴]

ترجمه: ((خبر دار بيداكول يواحي الله ياك لره دي او يواحي دهغه حكم وريكي حليري، برکت اجونكي دي الله ياك حي دتول عالم بروردكار دي)) .

دويم:

به دي باور لرل حي يواحي د الله ياك سائسته نومونه او كاملترين صفتونه دي يه كومو حي هغه خبلو بندكانو ته حان وريبرندلي دي، حي حيني ئي به قرآن كريم او د آخري ييغمبر محمد ﷺ به حديثو كي راغلي دي.

الله ياك فرمايلي دي: **اَوْلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا
الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾**
[سورة الأعراف: الآية ١٨٠].

ترجمه: « خاص د الله ياك لياره خائسته نومونه دي، نو به دغه نمونو باندي الله
ياك راوه بلي، او بريدي هغه كسان حي هغوي د الله ياك به نمونو كي كج
روي كوي، هغوي ته به دخيلو عملونو بدلي وركري شي ».

او خور نبي ﷺ فرمايلي دي: « إن لله تسعة وتسعين اسماً من
أحصاها دخل الجنة ، وهو وتر يحب الوتر » [متفق عليه] .

ترجمه: « يقينا د الله ياك لياره نه نوي (٩٩) داسي نومونه دي حي حا
زده كرل (او دهغي يه مقتضى ئي عمل وكره) نو جنت ته به داخل شي، او
دغه الله ياك طاق (يعني يو) دي او طاق خوشوي ».

او دا اعتقاد او باور به دوه لويو اصلونو او بنستونو باندي ولار دي:

لمري بنست:

دا باور لرل حي الله ياك لره سكلي سكلي نومونه دي، او هغه لره او جت
هغه صفتونه دي جي دكمال او بشيرتيا به صفتونو دلالت كوي، به هيح شان
سره به دغه صفتونو كي نقص (يعني كمي) نه شته، هيح مخلوق د الله ياك سره
به دغه نومونو او صفتونو كي برخه دار نه شته، او هم دهيح مخلوق نوم او
صفت به حقيقت كي د الله ياك دنوم او صفت به شان نه دي.

دالله ياك د دغه سكلي نومونو حيني: «الحي» دي، او حياة (يعني زوند) دالله
ياك دصفتونو نه يو صفت دي، الله ياك لره ددي صفت ثابتول به داسي شان

سره واجب دي کوم حي دهغه دشان سره لایق او مناسب وي.
دغه زوند کامل او همیشه روند دي، بدغه روند کي دکمال او یوره
والي تول قسمونه راجمع دي، لکه علم او قدرت او داسي نور. بدغه روند
باندي نشت والي نه دي راغلي (يعني ازلي روند دي) او روسته ورباندي فنا
هم نه راحي (يعني همیشه او أبدي به وي).
الله ياك فرمايلي دي: **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ
سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ** [سورة البقرة: الآية ۲۵۵].
ترجمه: ((الله ياك هغه ذات حي دعبادت او بندکي دتولو قسمونو ور او
لايق يواحي هغه دي، همیشه (دائمي او أبدي) روند دي، او دتولو مخلوقاتو
تدبير ئي به لاس کي دي، نه ورباندي برکالي راحي او نه ويده کيري)).

دويم بنست:

دا باور لرل حي الله ياك دتولو دعيب او دنقصان والا صفتونو نه مطلق ياك
او متره دي. لکه (دمثال به توکه) ويده کيدل، او عاجزي، او نايوهي، او
ظلم، او داسي نور دنقصان او عيب صفتونه. لکه حرنکه حي دغه الله ياك د
مخلوقاتو دمشاهت او مماثلت نه ياك او متره دي.

د الله ياك نه دتولو هغو صفتونو نفي کول لازم او واجب دي کوم حي الله ياك
دخبل حان نه به قرآن کریم کي نفي کري دي او يا ورنه رسول الله ﷺ (به سنتو
کي) نفي کري دي، ددي سره داسي اعتقاد ساتل هم ضرور دي جي الله ياك
ددغه نفي شوو صفتونو به مقابل کي دکمال به صفتونو باندي موصوف دي.

دمثال به توکه: حي کله مونر د الله نه بير شاني او خوب (ويده کيدل) نفي

کرو، نو دیرشانی به نفي کولو کي دالله یاک دکمال قیومیت اثبات دي، او دخوب به نفي کولو کي دالله یاک دکمال حیاة او زوند اثبات دي. به همدی شان دهر بد صفت دنفي به مقابل کي الله یاک لره ددغه صفت ضد دکمال صفتونه ثابتول لا زم دي.

نو یواحي همدغه الله یاک کامل دي او دهغه نه یرته هر حه ناقص دي.
الله یاک فرمایلي دي: **الَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ** ﴿سورة الشوری: الآیة ۱۱﴾ .

ترجمه: « نه شته د دغه الله یاک به شان هیح شي او همدغه الله یاک سه اوریدونکي او سه لیدونکي دي ».

او به بل حای کي الله یاک فرمایلي دي: **اَوْ مَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ** ﴿سورة فصلت: الآیة ۴۶﴾ .

ترجمه: « او ستا بروردکار هیح قسم ظلم کوونکي نه دي به خیلو بندکانو باندي ».

او همدا رنکه الله یاک فرمایلي دي: **اَوْ مَا كَانَ اللهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ** ﴿سورة فاطر: الآیة ۴۴﴾ .

ترجمه: « او نه شي عاجزه کولي الله یاک لره هیح شي نه به حمکه او نه به اسمانونو کي ».

به بل حای کي الله یاک داسي فرمایلي دي: **اَوْ مَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا** ﴿سورة مریم: الآیة ۶۴﴾ .

ترجمه: « او نه دي برورد کار ستا هیرونکی».

د الله یاک به سکلو نومونو او او جتو صفتونو او دهغه به أفعالو باندي ایمان لړل دهغه د بیزندلو او عبادت لپاره یواحي لپاره ده.

او دا بدي خاطر حي الله یاک دمخلوق نه ددي دنیا یه زوند کي جبل سکاره کیدل بت کري دي (يعني حوك ئي بدي دنیا کي نه شي لیدلي) او صرف د علم دروازه ئي ورته خلاصه کړیده حي دهغي دلوري خیل رب او إله او معبود وه بیزني او ددغه صحیح بیزندلو به بنست دهغه عبادت وکري.

نو عبادت کونکي بنده دهغه الله یاک عبادت کوي کوم حي به سکلو نومونو او او جتو صفتونو باندي موصوف دي.

او معطل (د الله یاک دصفاتو نفي کونکي) دعدم (يعني نشت او هيخ) عبادت کوي.

او ممثل (حوك جي الله یاک به نومونو او صفتونو کي دمخلوق به شان کني) دصنم او بوت عبادت کوي.

او مسلمان د هغه الله یاک عبادت کوي حي هغه یو دي، او بي نیازه دي، نه دهغه حخه حوك بیداء دي او نه هغه له جا حخه بیداء دي، او نه حوك هم مثل او اندول لري.

* دالله یاک لپاره دسکلو نومونو به ثابتولو کي باید د لاندني أمورو

مراعات وکري شي:

۱- کوم نومونه او صفتونه حي د الله یاک لپاره به قرآن کریم او د نبي

ﷺ به سنتو کي ثابت دي به هغي باندي بي له کمي او زياتي نه ایمان لزل.

الله ياك فرمايلي دي: اَهُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ
الْسَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ [سورة الحشر: الآية ٢٣].

ترجمه: ((دغه الله ياك هغه ذات دي حي دهغه نه برته بل هيح حوك دبندي کي لايق او مستحق نه شته، هغه بادشاه دي او دتولو عييونو حخه ياك دي او امان ورکونکي دي او شاهد او ساتونکي او سه زبردست او دلوثي خاوند دي ياکي ده دغه الله ياک لره دهغه حه نه حي داخلک ئي ورسره شريکوي)).

او به سنتو کي ثابت شوي دي حي نبي ﷺ ديو سري حخه واوريدل جي ويل ئي: ((اللهم إني أسألك بأن لك الحمد لا إله إلا أنت المنان بديع السموات والأرض يا ذا الجلال والإكرام يا الحي يا القيوم . فقال النبي ﷺ: ((تدرون بما دعا الله ؟ قالوا : الله ورسوله أعلم ، قال: والذي نفسي بيده لقد دعا الله باسمه الأعظم الذي إذا دُعي به أجاب وإذا سُئِلَ به أعطى)). [رواه أبو داود وأحمد] .

ترجمه: ((أي الله ياك زه تاته دا وسيله کوم حي ستا لياره ثنا او صفت دي ستا نه یرته بل به حقه معبود نه شته، ته إحسان کوونکي ئي داسمانونو او حکمي بي نموني بيذا کوونکي ئي، أي دلوثي او دکرم خاونده أي دأزلي او ابدي زوند خاونده أي دعالمينو تدبير کونکيه.

بیا نبی ﷺ وه فرمایل: تاسو بوهیږي حی ده به خه باندي دعا وکره؟
صحابه کرامو وه ویل: الله یاک او دهغه رسول سه یوهیږي.

نبی ﷺ وه ویل: زما دي به هغه ذات قسم وي حی زما روح دهغه به لاس
کي ده یقینا ده د الله یاک ححه دهغه به هغه لوي نوم (الاسم الأعظم) دعا او
بلنه وکره به کوم حی دهغه نه بلنه او دعا وشي هغه ئي قبلوي، او حی دحه
شي غوستنه تري وشي هغه ورکوي)).

۲- یدی ایمان لرل حی الله یاک بخيله یه دغه نومونو حان نومولي دي او بل
جا ورته دغه نومونه ندي ایخودي.

او همدغه الله یاک بدي نومونو باندي دخبل حان مدح او صفت کري دي.
او دغه نومونه د الله یاک صفات (یعني ازلي دي) او مخلوق او حادث نه دي.

۳- یدی ایمان لرل حی د الله یاک تول خائسته نومونه (أسماء حسنی) دکمال
(بشیرتیا) به هغه معنی کانو باندي دلالت کوي حی به هغي کي به هيخ شان
نقص او کمی نه شته. بدغه معناکانو باندي داسي ایمان لرل واجب دي لکه
خرنکه حی به أسماء حسنی (خائسته نومونو) باندي ایمان لرل واجب دي.

۴- د الله یاک ددغه خائسته نومونو خامخا احترام کول او دهغي دتحریف او
تعطیل نه حان ساتل.

۵- دالله یاک د دغه خائسته نومونه (أسماء حسنی) ححه هر یو نوم حی
دکومو أحكامو تقاضا کوي او یا کوم أفعال او آثار ورباندي مرتب کيږي به
هغي باندي ایمان لرل.

د دغه یورتنی ینحه ذکر شوؤ شیانو دتوضیح به خاطر دمثال به توکه د الله یاک د «السمیع» نوم ذکر کوو جی بدي نوم باندي دایمان لرلو لباره د لاندي أمورو باملرنه واجب ده:

أ-بدي ایمان لرل جی «السمیع» د الله یاک دخائسته نومونو حخه یو نوم دي، حکه ددي ذکر او ثبوت به قرآن کریم او دخور نبي ﷺ به سنتو کي راغلي دي.

ب-بدي ایمان لرل جی الله یاک بخله بدغه نوم حان نومولي دي او بدغه نوم ئي تکلم کري دي او به قرآن عظیم الشان کي ئي نازل کري دي.

ج-بدي ایمان لرل جی د «السمیع» نوم د «السمع» (يعني اوریدلو) صفت لره متضمن دي، او اوریدل د الله یاک دصفتونو نه یو صفت دي.

د- دالله یاک د اوریدلو صفت کوم باندي جی د «السمیع» نوم دلالت کوي دهغي ضرور حتما او لازما احترام کول او دهغي دمعنی دتحریف او تعطیل نه حان ساتل.

ه — بدي ایمان لرل جی الله یاک هرچه اوري او دهغه اوریدل تولو اوزونو ته شامل دي. بدغه اوریدلو باندي جی کوم اثر مرتب کيري به هغي باندي ایمان دادي جی د الله یاک به مراقبت او نکرائي باندي ایمان ولري او هم دهغه نه ویره او ترس وکري او بدي یوره باور وکري جی د الله یاک حخه هیح شي بت ندي.

* بکار ده جي د الله ياک د اوچتو صفتونو د ثابتولو به وقت کي د لاندني

امورو مراعات وکري شي:

۱- هغه نومونه او صفتونه جي الله ياک لره به قرآن کریم او حديثو کي ثابت دي هغه به خبله حقيقي معنی باندي ثابتول برته له تغير او تبديل ححه.

۲- بدي باندي يوره باور او اعتقاد لرل جي الله ياک دکمال به صفتونو باندي موصوف دي، او دنقص او دعيب دصفتونو نه ياک او متره دي.

۳- د الله ياک صفتونه دمخلوق د صفتونو دمشابه کولو نه حان ساتل، حکه جي د الله ياک سره دهغه به صفتونو او أفعالو کي هيچ شي يو شان نه شته.

الله ياک فرمايلي دي: **الَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ** ﴿سورة الشورى: الآية ۱۱﴾.

ترجمه: «نه شته د دغه الله ياک به شان هيچ شي او همدغه الله ياک سه اوريدونکي او سه ليدونکي دي».

۴- دالله ياک د دغه صفتونو د کيفيت د بيرندلو نه يوره نا أميده کيدل، حکه جي د الله ياک دصفتونو کيفيت (حرنکوالي) سوی د الله ياک نه بل جا ته معلوم ندي، دمخلوق لياره ددغه کيفيت د بيرندلو هيچ لار نه شته.

۵- بدغه صفتونو باندي جي کوم أحكام مرتب کيري او د کومو آثارو تقاضا جه کوي به هغي تولو باندي ایمان لرل، حکه هر صفت خاصه بنده کي لري.

دبورتنيو ينحه ذکر شوي امورو د توضيح به خاطر د «الاستواء» صفت ذکر کوو جي بدي صفت باندي د ایمان راورلو لياره د لا ندي امورو

مراعات واجب دي:

أ- د «الاستواء» يعني د الله ياك به عرش باندي دباسه والي او اوحتوالي) صفت الله ياك لباره ثابتول او بدغه صفت باندي ایمان راورل، حکه جي دغه صفت به ديرو شرعي نصوصو کي ذکر شوي او ثابت شوي دي.
الله ياك فرمايلي دي: **اَللّٰهُمَّ اَلرَّحْمٰنُ عَلٰى اَلْعَرْشِ اَسْتَوٰى** ﴿سورة طه: الآية ٥﴾

ترجمه: «مهربان الله ياك به عرش باندي اوحت او دياسه دي».

ب- د «الاستواء» صفت الله ياك لره بداسي شان سره ثابتول جي دهغه د شان سره لايق او مناسب وي.

او د «الاستواء» معنی دا ده: د الله ياك به خيل عرش باندي به حقيقي معنی سره يورته والي او اوحتوالي لکه خرنکه جي د هغه دلوثي او غنا سره لايق وي.

ح- به عرش باندي د الله ياك د استواء د مخلوق داستواء سره د مشابه کولو حخه حان ساتل حکه جي الله ياك د عرش حخه مستغني او بي يروا دي او محتاج ورته ندي، او کوم جي د مخلوق استواء ده نو هغه به احتياج او افتقار باندي بنا ده، دليل ورباندي د الله ياك دا وينا ده جي فرمائي: **اَلَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ وَّهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ** ﴿سورة الشورى: الآية ١١﴾.

ترجمه: «نه شته د دغه الله ياك به شان هيچ شي او همدغه الله ياك سه اوريدونکي او سه ليدونکي دي».

د- به عرش باندي د الله ياك د استواء د کیفیت (خرنکوالي) د بيرندلو به

درياب کي د نوتلو نه حان ساتل (يعني د استوا د کیفیت د بیرندلو هخه او کوشش نه کول) حکه جي دغه يو غیبي کار دي برته د الله ياک حخه بل هيح جاته د هغي علم نه شته.

ه — د «استواء» به صفت باندي حه کوم حکم او اثر مرتب کيري به هغي باندي ایمان لرل.

او هغه (حکم او اثر) د الله ياک د هغه عظمت او لوي والي او تکبر کوم جي د هغه د شان سره لايق وي ثابتول دي، به کوم باندي جي به تول مخلوق باندي د الله ياک مطلق يورتوالي او اوجتوالي دلالت کوي، او دارنکه به هغي باندي د زرونو توجه الله ياک ته به بره والي کي هم دلالت کوي، لکه جي لمونح کونکي به سجده کي وائي: «سبحان ربي الأعلى». ترجمه: «ياکي ده زما رب لره جي هغه اوجت دي».

دریم:

دبنده اعتقاد او باور بدي خبره جي يواحي يو الله ياک به حقه سره معبود دي. او د تولو عبادتونو —خوا هغه سکاره وي او يا بت وي— يواحي الله ياک حقدار دي دهغه سره هيح حوک شريك او برخه دار نه شته.

الله ياک فرمايلي دي: **اَوْلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ** ﴿سورة النحل: الآية ۳۶﴾.

ترجمه: «او خامخا به تحقيق سره مونر به هر بخواني امت کي يو ييغمبر ليرلي ؤو ددي لياره جي وه وائي دوي ته جي يواحي د يو الله ياک عبادت وکري او د باطلو معبودانو د عبادت نه حان وه ساتي».

او هيح يو بيغمر ندي تير شوي مکر خبل قوم ته ئي داسي ويلي دي :
اَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ﴿ [سورة الأعراف: الآية ٥٩].
ترجمه: ((أي خلکو) يواحي د يو الله ياک عبادت وکري تاسو له برته له
هغه نه بل معبود نه شته)).

او به بل حائي کي الله ياک فرمايلي دي: ا وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ ﴿ [سورة البينة: الآية ٥].
ترجمه: ((او دي خلکو ته حُکم نه و شوي مکر (ددي خبري) جه يواحي د
يو الله ياک عبادت وکري بداسي حال کي جي دهغه لياره د خبل عبادت
خالص کونکي ياست او دنورو تولو باطلو دينونو حخه دتوحيد دين ته را
کرحيدونکي ياست)).

او به صحيح بخاري او صحيح مسلم کي راغلي دي جي نبي ﷺ معاذ
رضي الله عنه ته وه فرمايل: ((أتدري ما حق الله على العباد وما حق العباد
على الله . قلت : الله ورسوله أعلم . قال : حق الله على العباد أن يعبدوه
ولا يشركوا به شيئاً ، وحق العباد على الله ألا يعذب من لا يشرك به شيئاً)).
ترجمه: ((أيا ته يوهيري جي د الله ياک حق به بنده کانو حه دي او د بنده
کانو حق به الله ياک باندي حه دي؟ ما ورته وه ويل: الله ياک او دهغه رسول
سه يوهيري. نبي ﷺ وه فرمايل: د الله ياک حق به بنده کانو باندي دا دي جي
يواحي دهغه عبادت وکري او هيح شي ورسره به عبادت کي شريك نه
کري. او د بنده کانو حق به الله ياک باندي دا دي جه (الله ياک) هغه جاته
عذاب ورنکري جه خوک دهغه سره هيح قسم شرک وه نه کري)).

به حقه معبود: هغه ذات دي جه زرونه د هغه عبادت کوي (دهغه طرف ته توجه کوي) دبل جا دمحبت نه برته دهغه به محبت باندي دک شي، او د بل جانه داميدونو کولو به حاي دهغه نه به اميدونو کولو باندي کفايت کوي، او دهغه نه يه سؤال کولو او کومک غوستلو او ويريدلو سره د مخلوق د سؤال او کومک غوستلو او ويريدلو نه بي برواه کيري.

الله ياک فرمايلي دي: اذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿١٢﴾ [سورة الحج: الآية ١٢].

ترجمه: ((دغه (مرسته او کومک) لدي کبله جي بيشکه همدغه الله ياک حق (به رشتيا دبندي ور او لايق) دي او بيشکه مشرکان جي کوم شيان رابولي (عبادت ورله کوي) یرته د الله ياک ححه همدوي باطل دي او همدغه الله ياک اوجت او لوي ذات دي)).

دغه بورتته جه حه ذکر شول دي ته دبندي کاتو به أفعالو سره د الله ياک توحيد ويل کيري (يعني توحيد الألوهيت).

*دتوحيد اهمیت (آرزیست):

دتوحيد (د الله ياک ديوالي) اهمیت به لا نديني أمورو سره حرکنديري:

١- دغه توحيد د دين اسلام أولني بنياد دي او هم ئي آخري مرام دي، لکه حرنکه جي دين اسلام ظاهر او باطن تول توحيد دي، او دتولو بيغمبرانو دخبلو قومونو نه مطالبه او بلنه دغه توحيد او.

٢- ددي توحيد (د به حاي راورلو لباره) الله ياک تول مخلوق بيذا کري دي،

او بیغمبران ئی رالیږي دي، او کتابونه ئی رانازل کړي دي.
او ددي توحید به خاطر تول خلك دوه ډلي شوي دي: مؤمنان او کافران،
نیک بختان او بد بختان.

۳- به هر مکلف باندي دغه توحید اولني واجب، او دا توحید اولني هغه
شي دي جي بنده ورباندي به اسلام کي داخليري، او آخري هغه شي دي جه
مسلمان ورباندي د دنیا نه رخصتيري.

* دتوحید تحقیق (پوره ادا کول):

توحید د شرک او بدعت او کناهونو د ملاوت نه به خالص کولو او صفا
کولو سره محقق کيري.

توحید به دوه قسمه دي: واجب. او مندوب (مستحب).

واجب توحید به دري شيانو سره حاصليري:

۱- دشرک نه به خالص کولو سره، حکه جي شرک دأصل توحید منافي
دي.

۲- دبدعتونو نه به خالص کولو سره، حکه جي بدعتونه دتوحید دکمال
(بشیرتیا) سره منافي دي، او یا د توحید د أصل سره منافي دي که جیره داسي
بدعتونه وي جه سري ورباندي کافر کيري.

۳- دکناهونو نه به حان ساتلو سره، حکه حه کناهونه د توحید ثواب
کمي، او ورباندي منفي اغیزه کوی.

*** او مندوب يا مستحب توحيد:**

هغه توحيد دي جي ورباندي د استحباب به درجه کي أمر شوي وي جي دهغي حيني مثالونه به لا ندي دول دي:
أ- دإحسان دمرتي کمال يوره کول.
ب- ديقين د مرتي کمال يوره کول.
ج- دصبر جميل يوره کول، جي برته د الله ياك نه بل جا ته شکايت وه نکري.

د- د الله ياك حخه به سؤال کولو سره د مخلوق د سؤال نه حان بي بروا کول.

ه- دتوکل مرتبه يوره کول بدي سره جي به الله ياك باندي د توکل به وجه د حيني مباح أسبابو او وسیلو استعمال ترک کري، لکه دمريضتيا به وقت کي دجانہ د دم درخه طلب کول، او يا داغ لکولو طلب کول او داسي نور مباح شيانو بريسودل.

و- الله ياك ته به نفلي عبادتونو سره يه تقرب باندي دهغه سره د هغه محبت د مرتي يوره کول کوم جي عبادت دي.

نو جا جي يه هغه طريقه باندي توحيد يوره او به عملي جامه کي راوست کوم جي مخکي ذکر شو، او دلوي شرک نه ئي حان بج کره، نو دهغه لياره به اور کي دهيمشه باتکيدو حخه أمن دي.

او هغه خوک جي دلوي او وروکي شرک حخه سالم او بج باقي شي او

دغتو او ورو کناهونو نه حان وساتي نو دهغه لياره به دنيا او آخرت کي يوره امن دي.

الله ياک فرمايلي دي: **إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ** ﴿سورة النساء: الآية ٤٨﴾.

ترجمه: «الله ياک دهغه سره شريک کول نه بسي، او دشرک نه برته (واره کناهونه) جه جاته ئي خوسه شي بخسي».

او به بل حاي کي الله ياک فرمايلي دي: **الَّذِينَ فَوَامِنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ** ﴿سورة الأنعام: ٨٢﴾
ترجمه: «هغه کسانو جي ایمان راوري دي او خيل ایمان ئي دشرک سره نه دي کد کري همدغه کسانو لباره امن دي او همدغه کسان به سمه لار دي».

دتوحيد به مقابل کي شريک دي:

شريک يه دري دوله دي:

١- لوي شريک (الشريک الأكبر):

جي هغه د توحيد د اصل سره منافي دي. دا دول شريک الله ياک نه بخسي مکر به تويي سره، که خوڪ بدي لوي شريک باندي مر شي هغه به يه اور کي هميشه وي.

لوي شريک دي ته وائي جي بنده د الله ياک سره دهغه به عبادت کي بل برخه دار او شريک وکرحوي دهغه نه بلنه کوي (را مدد شه ورته وائي) لکه خرنکه جي د الله ياک نه بلنه کوي. دارنکه به هغه باندي توکل کوي، او

أمید تري کوي، او محبت ورسره کوي او دهغه نه ويريري لکه خرنکه جي د الله ياک سره محبت کوي او ورنه ويريري.

الله ياک فرمايلي دي: **إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ** ﴿سورة المائدة: الآية ٧٢﴾

ترجمه: « يقينا به تحقيق سره هغه خوك جي د الله ياک سره شرك وکري حانجا الله ياک به هغه باندي جنت حرام کري دي او د اوسيدو حاي ئي اور دي او د ظالمانو (يعني مشرکانو) لياره حوك کومکيان نه شته».

٢- وروکي شرك (الشرك الأصغر):

جه هغه د توحيد د کمال (بشیرتيا) سره منافي دي.

وروکي شرك عبارت دي د هر هغه ذريعي او وسيلي نه جه هغه د لوي شرك سبب کرحي، لکه د الله ياک حخه يرته به بل جا باندي قسم کول، او معمولي غوندي ريا کاري کول.

٣- بت شرك (الشرك الخفي):

دا هغه شرك دي جي به نيت او قصد يوري آره لري، دا دول شرك کله لوي شرك وي او کله وروکي شرك کوم دواره جي مخکي ذکر شول.

دمحمود بن لييد رضي الله عنه حخه روايت دي هغه وائي جي خور نبي ﷺ فرمايلي دي: « إن أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر، قالوا وما الشرك الأصغر يا رسول الله؟ قال: الرياء » [رواه الإمام أحمد].

ترجمه: « دیر هغه حه جي زه ورباندي به تاسو وریرم هغه وروکي شرک دي، صحابه کرامو وه ویل: وروکي شرک حه ته وائي؟ نبي ﷺ وفرمايل: وروکي شرک ریا کاري ته وائي.»

(۲) عبادت تعريف (بیرندنه):

عبادت دهر هغه شي لياره يو جامع نوم دي جي الله ياك ئي خوسوي او ورباندي راضي کيري، خوا هغه شي عقائد وي او يا دزرونو أعمال وي او يا د أندامونو أعمال وي، او يا هر هغه شيان او کارونه جي دهغي به کولو او يا پريسودلو سره بنده الله ياك ته نردي کيري — ددي تولو لباره يو جامع نوم عبادت دي.

عبادت به تعريف او معنی کي تول هغه حه داخليري جي هغه الله ياك به خيل کتاب (قرآن عظيم الشان) کي شريعت او دين کرحولي دي، او يا هم رسول الله ﷺ به خيلو سنتو کي دهغي لارسودنه کري ده.

او هغه قسم قسم عبادتونه دي، حيني دهغي نه داسي عبادتونه دي جي هغه زره يوري آره لري لکه د ایمان شیر بناوي، او ويره کول، او امید کول، او توکل کول، او دالله ياك سره محبت کول، او دهغه حخه داريدل، او داسي نور عبادتونه جي کوم به زره يوري آره لري.

او حيني دهغي نه سکاره عبادتونه دي لکه لمونج، او زکاة، او روزه، او

حج کول.

*د هر قسم عبادت دصحت او قبلیدو لپاره دوه شرطونه او بنیادونه دي

(جي به غیر د دغه شرطونو حخه نه قبليري):

لمري شرط او بنیاد: إخلاص دي:

يعني عبادت يواحي د يو الله ياك لپاره خالص كول، او د هغه سره شرك نه كول، جي دا دكلمه طيبه (لا إله إلا الله) معنی ده، جي نه شته بل لائق او مستحق دعبادت به حقه سره برته د الله ياك حخه.

الله ياك فرمايلي دي: اِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ. أَلَا

لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٢٢﴾ [سورة الزمر: الآية ٣].

ترجمه: « بيشكه مونر درته به حقه كتاب نازل كړي دي نو د الله ياك عبادت وكړه به داسي حال كي حي خالص كونكي ئي دهغه لپاره دعبادت. خبر دار يواحي الله ياك لره خالص دين دي، او هغه كسان جي د الله ياك حخه برته ئي دوستان (معبودان) نيولي دي به دي بهانه جي مونر خو د دوي عبادت نه كوو مكر ددي لپاره حه مونر الله ياك ته نردي كړي. به تحقيق سره الله ياك به د دوي به مينح كي به هغه خه كي فيصلي وكړي جي دوي وربكي اختلاف لري. به تحقيق سره الله ياك دروغجن كافر ته هدايت نه كوي ».

او به بل حاي كي الله ياك فرمايلي دي: اَوْ مَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ

مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءُ ﴿ [سورة البينة: الآية ٥]

ترجمه: ((او دي خلکو ته حُکم نه و شوي مکر (د دي خبري) جي يواحي د يو الله ياک عبادت وکري بداسي حال کي جي د هغه لياره د خبل عبادت خالص کونکي ياستي او دنورو تولو باطلو دينونو حخه د توحيد دين ته راکر حيدونکي ياستي)) .

دويم شرط او بنياد: دخور نبي ﷺ د سنتو اتباع او بيروي ده:

جه بنده هغه عمل وکري جي کوم رسول الله ﷺ کري وي او به هغه طريقه ئي وکري به کومه طريقه جي هغه کري وي برته د کمي او زياتي حخه، او دا د ((محمد رسول الله)) دکواهي کولو معنی ده.

الله ياک فرمايلي دي: اَقْلَٰءِ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ﴿ [سورة آل عمران: الآية ٣١].

ترجمه: ((ته وه وايه (أي د الله ياک رسوله) که جيرته تاسو د الله ياک سره محبت کول غواري نو زما بيروي وکري، الله ياک به دتاسو سره محبت وکري، او ستاسو کناهونه به وه بخسي)) .

دارنکه الله ياک فرمايلي دي: اَوْ مَا نَوَاتِكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ﴿ [سورة الحشر: الآية ٧].

ترجمه: ((هغه خه جي تاسو ته د الله ياک رسول (محمد ﷺ) راوري وي به هغي باندي عمل وکري، او دهغه خه نه ئي جي تاسو منع کري ياستي د هغي نه منع شي)) .

به بل حاي کي الله ياک فرمايلي دي: **اَفَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِيْ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا** ﴿٦٥﴾ [سورة النساء: الآية ٦٥].

ترجمه: «داسي نه ده او زما دي ستا به رب باندي قسم وي (أي د الله ياک رسوله) جي دا خلک مؤمنان نه شي کيدلاي تر هغي يوري جي تا يه خبلو شخرو کي فيصله کن و کرحوي، او بيا دوي به خبلو نفسونو کي ستا د فيصلي نه کومه تنکسيا ونه مومي، او ستا فيصلو ته به يوره تسلמידو سره تسليم شي.»

عبادت او بندکي کي دکمال د حاصليدو لياره دوه شيان ضروري دي:

اولني شي: دالله ياک سره يوره محبت کول.

بدي شان سره جه بنده د الله ياک محبت او دهغه شي محبت جي الله ياک ورسره محبت کوي د بل هر شي به محبت باندي محکي کري.

دويم شي: الله ياک ته يوره عاجزي کول:

بدي شان جه بنده الله ياک ته حان ذليل کري دهغه دحکمونو به منلو او به حاي کولو سره، او دهغه دمنع کري شوي کارونو نه به حان ساتلو سره. (عبوديت) بنده کي دي ته وائي جي به هغي کي (د الله ياک) بوره محبت د يوره عاجزي او حان ذليل کولو، او امید، او ويره کول تول راجمع وي. بدي شيانو سره د بنده بندکي د خبل رب او خالق لياره حاصليري.

او د الله ياک د بندکي به حاي کولو سره بنده د الله ياک محبت او رضا مندي ته رسيري، او الله ياک د بنده حخه دا خوسوي جه هغه ته د فرايضو به

أداكولو سره حان نزدی كړي، او خومره جه بنده نفلي عبادتونه زیات كړي هغومره الله یاك ته خبل نزدیكت ریاتوي، او د الله یاك به وړاندي د هغه درجي بلندیري، او بالآخره دغه كار د الله یاك به فضل او رحم سره د ده د جنت د داخلیدلو سبب و كړحي.

الله یاك بدي باره كي فرمایلي دي: **اَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ** ﴿سورة الأعراف: الآية ٥٥﴾.

ترجمه: «(راوه بلي تاسو خبل رب به عاجزئ او به بته باندي يقينا الله یاك دحد نه تجاوز كوونكي نه خوسوي)».

(٣) د الله یاك به توحيد باندي سكاره او روسانه دلیلونه:

د الله یاك د وحدانیت (یوالي) دلیلونه او شواهد دیر زیات دي، جا جي بدغه دلائلو كي فكر او سوج و كره خامخائي د الله یاك به یو والي او وحدانیت باندي علم راسخ كیري او يقين ئي زیاتیري. او بدي یوهیري جي الله یاك به خبلو أفعالو او أسماء او صفاتو كي او دارنكه به ألوهیت (یعني د بندكي په استحقاق) كي یو دي هیچ شريك نه لري.

دمثال به تو كه دحصر به تو كه نه: حیني د دغه شواهدو او سكاره او روسانه دلیلونو حخه د الله یاك به یو والي باندي لاندني دلیلونه دي:

أ- ددي كائناتو دا لوي بیدائش، او به دیر دقت سره د دي جورول، او بدي كائناتو كي د مخلوقاتو تنوع (جي رنكا رنك او قسما قسم مخلوقات لري)

او د دي کائناتو دغه دقیق نظام جلول.

حوک جه بدی شیانو کي به غور سره فکر او سوج وکري نو خامخائي د الله یاک به یو والي باندي یقین حاصلیری.

نو هغه حوک جي د آسمانونو او حمکو به بیدائش کي سوج او فکر وکري، او همدا رنگه د لمر او سیرمی به بیدائش کي، او د انسانانو او حیواناتو به بیدائش کي، او د نباتاتو او د جماداتو به بیدائش کي، نو هغه به یقینی علم سره پوهیری جي ددي کائناتو یو داسی خالق شته جه هغه به خبلو أسماء او صفاتو کي یوره او کامل دي، او همدارنگه به ألوهیت کي کامل دي، نو دا بدی دلالت کوي جي یواحي همدغه الله یاک د عبادت حقدار دي.

بدي باره کي الله یاک فرمایلي دي: **اَوْجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيًا أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ نَوَائِطِهَا مُعْرَضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾** [سورة الأنبياء: الآيات ٣١-٣٣].

ترجمه: ((او مونر به حمکه کي کلک او محکم غرونه پیدا کري دي جي (داحمکه) بدوي وه نه خوزیری، او مونر بدی حمکه او غرونو کي یراخه لاري کرزولي دي د دي لیاره جي لاره وه مومي، او مونر آسمان محفوظ جت کرزولي دي او حال داجي دغه کافران د الله یاک د علامو حخه مخ کرزونکي دي. او دغه الله یاک هغه ذات دي جي شیهه او ورح او لمر او سیرمی ئي پیدا کريدي، او هر یو

د دوي حخه به خبل مدار كي كرحي او لا مبو وهي .»

همدا رنكه الله ياك فرمايلي دي: **ا وَمِنْ نَوَائِتِهِ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتَلَفُ السِّنْتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَلَمِينَ**
﴿ [سورة الروم: الآية ٢٢]. ﴾

ترجمه: « او حيني دنسو او علامو د الله ياك نه (د هغه به يو والي باندي) د اسمانونو او حمكو بيدائش دي، او ستاسو د زبو او ستاسو د رنكونو اختلافونه دي، بيشكه بدي كي خاخا (د الله ياك به يو والي باندي) سكاره نسي او علامي دي .»
ب- هغه شريعتونه جه الله ياك ورباندي بيغمبران راليري ؤ، او هغه دلائل او معجزې جه الله ياك ورباندي د بيغمبرانو تأييد كړي ؤ، دا تول د الله ياك به يو والي باندي سكاره دلالت كوي، او بدي دلالت كوي جي يواحي الله ياك د عبادت كولو حقدار دي. حكه هغه حكمونه جي الله ياك د مخلوق لياره شريعت كرحولي دي بدي سكاره او روسانه دليل دي جه دغه حكمونه برته د هغه رب حخه نه صادريري كوم جي دحكمت والا دي، او به مخلوق باندي عالم او خبر دار دي، او به هغه حه باندي هم خبر دار دي به كوم حه باندي حه د مخلوق اصلاح كيري.

الله ياك فرمايلي دي: **ا لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ** ﴿ [سورة الحديد: الآية ٢٥]. ﴾

ترجمه: « به تحقيق سره مونر خبل بيغمبران به روسانه دلائلو سره راليري دي، او دهغوي سره مونر كتابونه او ترازو (تله) راوليرله، ددي لياره جي خلك به عدل او انصاف سره ودريري (زونند و كړي) .»

دارنکه الله ياك فرمايلي دي: **اقُلْ لِّسِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَيَّ
اَنْ يَأْتُوْا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُوْنَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَتْ بَعْضُهُمْ
لِبَعْضٍ ظٰهِيْرًا ﴿٨٨﴾** [سورة الإسراء: الآية ٨٨].

ترجمه: ((ورته وه وايه (أي د الله ياك رسوله) كه جبرته انسانان او بيريان
بدي راتول شي جي ددي قرآن كريم به شان بل كتاب راوري، نو راوري ئي
نه شي، اكر كه دوي يو د بل كلك كومكيان هم شي)).

ج-هغه فطرت جي الله ياك به هغي باندي د بندكانو زرونه بيذا كري دي،
كوم فطرت جي د الله ياك به يو والي باندي اقرار كوي.

دغه فطرت د انسانانو به نفسونو كي يو ثابت او مستقر شي دي، جه كله
يو انسان ته تڪليف او ضرر ورسيري د هغي احساس وڪري او د الله ياك
طرف ته رجوع وڪري.

كه جبرته يو انسان د هغه شكونو شهبو او شهوتونو نه بح شي كوم جي د
هغه فطرت بدلوي نو هغه به د خبل نفس به داخل كي مونده نه ڪري مڪر د
الله ياك به يو والي باندي اقرار او تسليمدل، جه هغه به ألوهيت او اسماء او
صفاتو أو أفعالو كي يو دي شريك نه لري. او دارنکه هغه شريعت ته
تسليمدل كوم باندي جي الله ياك بيغمبران راليري دي.

الله ياك فرمايلي دي: **اَفَاَقْمَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي
فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِن
اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٣٠﴾** * **مُنِيبِينَ اِلَيْهِ وَاتَّقُوْهُ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا
تَكُوْنُوْا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿٣١﴾** [سورة الروم: الآيتان ٣٠-٣١].

ترجمه: «نو خبل مخ (توحيد) به دين باندي صحيح ودر وه، بداسي حال كي جي دنورو باطلو دينونو نه حق دين ته راكرحيدونكي ئي، دغه دين د الله ياك هغه فطرت دي جي كوم باندي ئي تول خلك بيذا كري دي، د الله ياك به بيدائش كي هيخ بدلون نه شته، دغه محكم دين دي مكر اكثر خلك نه يوهيري. او تاسو الله ياك ته رجوع كوونكي شي او دهغه حخه وه وريري، او صحيح لمونح آدا كوي او دمشركانو دجملي حخه مه كييري (د لمانحه به بريخودلو سره)».

او خور نبي ﷺ فرمايلي دي: «كل مولود يولد على الفطرة، فأبواه يهودانه أو ينصرانه أو يمجسانه، كما تنتج البهيمة بهيمة جمعاء هل تحسون فيها من جدعاء، ثم قرأ: ﴿ فطرت الله التي فطر الناس عليها ﴾» [رواه البخاري].

ترجمه: «د هر يو زيريدونكي بيدائش به فطرت (يعني توحيد) باندي كييري، بس مور او يلاز ئي يا يهودي كوي او يائي نصراني كوي او يائي مجوسي كوي، لکه حرنکه جي يو جارباي خبل بچي روغ رمت يوره اندامونو والا زيکوي، آيا تاسو به هغي کي کوم غورر يا بل کوم اندام، بريکري ويئي؟ (١) بيا نبي ﷺ دغه آيت ولوست: تاسو لا زم شي د الله ياك هغه فطرت سره کوم باندي ئي جي خلك بيذا كري دي».

^١ - ددي مثال وضاحت داسي دي: لکه حرنکه جي يو حار ياي به اندامونو روغ حور بيذا كييري، که جيره خلك د هغي غورونه او يا نور اندامونه غوخ نه کري نو هغه به سالم بائي شي لکه حرنکه جي بيذا شوي دي.

دارنکه زيريدونكي ماشوم هم يه فطرت (د توحيد به عقیده) بيذا كييري، که جيره هغه د انسانانو دکمراه کولو نه بچ ياتي شي نو به غير د فطرت حخه (جه توحيد دي) به بل خه غوره او اختيار نه کري . (نهاية د ابن الأثير وکوري) (٢٤٧/١)

دایمان دوهمه بنا: به یریشته باندي ایمان لرل:

(۱) به یریشته باندي د ایمان تعریف:

به یریشته باندي د ایمان معنی دا ده : بدي باندي یوره او کلك باور کول جي د الله ياك د مخلوقاتو حخه حینی بریشتي دي، دنور (رنا) حخه ئي پیدا کري دي، هغوي د الله ياك به إطاعت کولو باندي مجبول دي (يعني فطري بيدائش ئي د الله ياك به إطاعت باندي دي) د الله ياك د حکم او امر حخه سر غرونه نه کوي او هغه حه کوي جي يه هغي ورته امر وکرائي شي، شیه او ورح د الله ياك تسبیح بیانوي او ستري کیري نه، دهغوي عدد او شمیر برته د الله ياك نه بل جاته معلوم نه دي، الله ياك به مختلفو کارونو او وظیفو باندي مکلف کري او کماري دي.

الله ياك فرمایلي دي: **ا وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَالْمَلَائِكَةِ** ﴿سورة البقرة: الآية ۱۷۷﴾.

ترجمه: ((... لکن نیکی (نیکی) دهغه جا ده جه هغه ایمان راوري به الله ياك باندي او به ورحي آخري باندي (جه دقيامت ورح ده) او به تولو یریشته باندي...)).

دا رنکه الله ياك فرمایلي دي: **ا كُلُّ ءَامِنٍ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ** ﴿سورة البقرة: الآية ۲۸۵﴾.

ترجمه: ((ایمان راوري دي بیغمبر (محمد ﷺ) به هغه کتاب جه دخبل رب له طرفه ورته نازل شویدی، او مؤمنانو هم (بدغه کتاب باندي ایمان راوري

دي) هر يو ددوي نه ایمان راوري دي به الله ياك باندي او دهغه به يريشتو باندي او دهغه به کتابونو باندي او دهغه به (تولو) ييغمبرانو باندي)).

دجبريل - عليه السلام - به مشهور حديث کي راغلي دي کله جه جبريل عليه السلام د نبي ﷺ حخه دایمان او اسلام او احسان باره کي يوستنه وکره، جبريل عليه السلام ورته وويل: ((فأخبرني عن الإيمان ؟ قال — أي رسول الله ﷺ — : أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وأن تؤمن بالقدر خيره وشره)).

ترجمه: ((نو ماته د ایمان باره کي خبر راکره؟ هغه (يعني نبي ﷺ) ورته وفرمايل: جي (ایمان دي ته وائي) جي ته به الله ياك باندي ایمان راوري، او دهغه به تولو يريشتو باندي، او دهغه به تولو اسماني کتابونو باندي، او به تولو ييغمبرانو باندي، او د آخرت به ورح باندي، او ایمان راوري دخير او دشر به تقدير باندي (جي دا واره د الله ياك له خوا مقدر او اندازه کري شوي دي)).

*به دين اسلام کي به يريشتو باندي د ایمان راورلو ارزست (أهمیت او مقام) او دهغي شرعي حکم:

یه يريشتو باندي ایمان راورل د ایمان د شپرو هغو بناؤ حخه دوهمه بنا ده جي د بنده ایمان برته د هغي حخه نه صحيح کيري او نه قبليري.

او به دي باندي د تولو مسلمانانو إجماع او اتفاق دي جي به تولو عزتمندو يريشتو باندي ایمان راورل فرض او واجب دي.

ددي وجي نه که جا د دوي دوجود حخه انکار وکره، او یا ئي دحینو هغو یریشتنو د وجود حخه انکار وکره جي هغوي الله ياك به قرآن کریم کي ذکر کري دي نو دغه سري کافر شه، او د قرآن کریم حخه، او د نبي ﷺ د سنتو حخه، او د تولو مسلمانانو د اجماع حخه ئي خلاف وکرو.

الله ياك فرمايلي دي: **اَوْ مَن يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ**
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿سورة النساء: الآية ۱۳۶﴾

ترجمه: «او هغه حوک جي کفر (انکار) وکري د الله ياك حخه او دهغه د یریشتنو حخه، او دهغه د کتابونو حخه، او دهغه د پیغمبرانو حخه او د آخرت دورحي حخه به تحقیق سره دغه سري کمره شو به کمره لري سره د حق نه».

(۲) به یریشتنو باندي د ایمان راورلو کیفیت (حرنگوالي او طریقه):

به یریشتنو باندي ایمان روارل دوه دوه دي: یو مجمل، او بل مفصل.

*هر جي مجمل ایمان دي به یریشتنو باندي: هغه لاندي أمورو ته شامل دي:

أول:

دهغوي به وجود باندي اقرار کول، او بدي اقرار کول جي هغوي د الله ياك دمخلوقاتو حخه یو مخلوق دي، دخیل عبادت لپاره ئي پیدا کري دي.

او بدي اقرار کول جي دهغوي وجود حقيقي وجود دي، او زمونر هغوي لره نه لیدل دهغوي یه نش والي باندي دلالت نه کوي، حکه جي به کائناتو کي دیر داسي دقیق مخلوقات شته جي هغوي لره مونر نه وینو او هغوي یه

حقيقي وجود سره موجود دي.

او خور نبي ﷺ جبریل - عليه السلام - لره به خیل حقيقي شکل کي دوه حله لیدلي دي.

او حینی صحابه کرامو هم حینی بریشتي بداسي حال کي لیدلي دي جي هغوي د انسانانو به شکل کي حانونه متمثل کري ؤ.

إمام أحمد - رحمة الله عليه - به خیل مسند کي د عبدالله بن مسعود رضي الله عنه حخه روایت کوي، هغه وائي: «رأى رسول الله ﷺ جبریل في صورته وله ستمائة جناح، وكل جناح منها قد سدّ الأفق».

ترجمه: «رسول الله ﷺ جبریل عليه السلام لره به خیل شکل کي بداسي حال کي لیدلي ؤ جي دهغه شیر سوه وزري وي، او هر یو وزر دهغه د اسمان کناري بتي کري وي».

او د جبریل عليه السلام به مشهور حدیث کي جي امام مسلم - رحمة الله عليه - روایت کري دي، راغلي دي جي جبریل عليه السلام نبي ﷺ ته د داسي سري به شکل کي راغلي ؤ جي جامي ئي ديري سبيني وي، دسر ويستان ئي دير تور ؤ، دسفر کومي نسي او علامي ورباندي نه معلومیدلي، دصحابه کرامو حخه یو کس هم نه بیرنده. (نو معلومه شوه حه بریشتي د انسان به شکل هم حان جورولي شي).

دویم:

هغوي ته هغه مرتبي ورکول جي کومي ورته الله ياك ورکري دي.

او هغه دا جي دوي د الله ياك مامور بنده كان دي، الله ياك ورله عزت ورکري دي، او مقام ئي ورله بلند کري دي، او خبل حان ته ئي نردي کري دي. او بل دا جي حيني دهغوي حخه د الله ياك له طرفه د وحي راورلو استاذي دي، او حيني دنورو شيانو استاذي دي به غير د وحي حخه. او دوي هيح قدرت نه لري مکر په هغه حه باندي جه الله ياك ورته به هغي باندي قدرت ورکري دي.

خو دوي د دغو مرتبو سره سره د خيل حانونو لياره او يا دبل جا لياره — یرته د الله ياك حخه — د خير رسولو او يا دضرر دفع کولومالکان نه دي. ددي وحي دا روا نه ده جي د عبادت دقسمونو حخه لر حه هم د دوي لياره صرف کري شي، باقي لا دا جي دوي د ربوبيت به صفتونو باندي موصوف کري شي، لکه حرنکه جه نصاراو دغه کمان به روح القدس — عليه السلام — کي کري و.

الله ياك فرمايلي: **اَوْقَالُوا اَتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾** سورة الأنبياء: الآيتان [٢٦-٢٧].

ترجمه: « دوي وه ويل جي رحمن باجا حوي نيولي دي، ياکي ده الله ياک لره (د دغه شان د نقص صفتونو حخه) بلکه بريشتي نيکان بندکان دي، د الله ياک حخه به وينا کي هم مخکي والي نه کوي، او حه جي الله ياک ورته حکم کوي هغه کوي ».»

دارنکه الله یاک فرمایلي دي: **الَّا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ** ﴿سورة التحريم: الآية ٦﴾

ترجمه: « دا (بريشتي) د الله یاک نافرمانی به هغه حه کي نه کوي جي دوي ته ئي ورباندي امر کري وي، او هغه حه کوي جي ورته به هغي باندي د الله یاک له طرفه امر کيدائي شي. »

به يريشتو باندي دغه اندازه ایمان راوړل به هر مسلمان سري او مسلماني سحي باندي واجب دي، به دوي لازم دي جي دا زده کري او ورباندي عقیده وه ساتي. او ددي به نه بيرندلو باندي حوک هم معذور نه شي کنل کيدلاي.

**او هر جي به يريشتو باندي مفصل ایمان دي هغه لاندني
أمورو ته شامل دي:**

أول:

د دوي د بيدائش ماده (جي دوي د حه شي نه بيدا دي؟):

الله یاک بريشتي دنور (يعني رنا) حخه بيدا کري دي، لکه حرنکه ئي جي بيريان د اور حخه بيدا کري دي او بنيادمان ئي د خاوري حخه بيدا کري دي، او ديريشتو بيدائش د آدم عليه السلام د بيدائش حخه محکي و.

به حديث شريف کي راغلي دي: «خلقت الملائكة من نور ، وخلق الجن من مارح من نار ، وخلق آدم مما وصف لكم» [رواه مسلم] .

ترجمه: « بريشتي د نور حخه بيدا کري شوي دي او بيريان د لمبو وهونکي اور حخه بيدا کري شوي دي او آدم عليه السلام دهغه حه نه بيدا شوي دي

جه تاسو ته دهغي وصف بيان شوي دي (جه هغه خاوري دي)).

دوهم: د پريشتو شمير:

پريشتي داسي دير مخلوق دي جي دديروالي له کبله دوي حوڪ به شمير کي نه شي راوستلي برته د يو الله ياك حخه.

حکه جي به اسمان کي دحلورو کوتو (حبك) به اندازه حاي نه شته مکر هلته يوه پريشته ده يا د سجدي به حال کي او يا د (عبادت لباره د) ودریدو به حال کي.

دارنکه به اوم اسمان کي بيت المعمور ته هره ورح اويآ زره (۷۰۰۰۰) پريشتي ورداخليري بيا دوي ته د دير والي د وحي حخه د بيا راوايس کيدلو نوبت نه ورحي.

دارنکه د قيامت به ورح به اور راوستلي شي دهغي لياره به اويآ زره واکي وي، دهر واکي سره به اويآ زره (۷۰۰۰۰) پريشتي وي جي هغه به راکاري. الله ياک فرمايلي دي: **اَوْ مَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ اِلَّا هُوَ** [سورة المدثر: ۳۱] ترجمه: «ستا د رب لشکري هيح جا ته معلومي ندي مکر همغه ته معلومي دي» او حديث شريف کي راغلي دي جي نبي ﷺ وه فرمايل: «أَطَّت السَّمَاءُ وَحَقَّ لَهَا أَنْ تَنْطَبَّ، مَا فِيهَا مَوْضِعَ قَدَمٍ اِلَّا وَفِيهِ مَلِكٌ سَاجِدٌ وَرَاكِعٌ» .

ترجمه: «اسمان فرياد وکر او فرياد کول ورله لائق دي، بدي اسمان کي دقدم ايخودلو حاي نه شته مکر هغي کي يوه پريشته دسجدي به حال کي ده او يا د رکوع به حال کي ده».

او نبي ﷺ د بيت المعمور به باره کي فرمايلي دي: «يدخله في كل يوم

سبعون ألف ملك لا يعودون إليه» [رواه البخاري ومسلم].

ترجمه: «دغه بیت المعمور ته هره روح اويا زره بریشتي وردا خلیري او بیا ورته نه وابس کیري (د دیر والي دوجي نه)».

دارنکه نبي ﷺ فرمایلي دي: «يؤتي بجهنم يومئذ لها سبعون ألف زمام، مع كل زمام سبعون ألف ملك» [رواه مسلم].

ترجمه: «دقیامت به روح به جهنم راوستلي شي دهغي لياره به اويا زره واکي وي، د هر واکي سره به اويا زره بریشتي وي».

ددي حدیث شریف نه مونر ته د یریشتهو د شمیر دیر غت زیاتوالي معلومیږي، حکه ددي یریشتهو شمیر -دمثال به توکه- حلور زره او نه سوه ملیون یریشتهو ته رسیږي، نو نوري بریشتي به لا حومره وي؟؟؟ یاکی ده د هر عیب نه هغه ذات لره جي دوي ئي پیدا کړي دي، او د شمیر د لاندې ئي راوستلي دي.

دریم: د یریشتهو نومونه:

دکومو یریشتهو نومونه جي الله ياك به قرآن کریم کي ذکر کړيدي او یاورله رسول الله ﷺ نومونه به سنتو کي ذکر کړيدي به هغوي باندي ایمان راوړل واجب دي، او لوي بریشتي (دکومو جي نومونه ذکر شوي دي) دري دي:

أول: جبریل -عليه السلام- جي جبرائیل ورته هم ویل کیري.

دا هغه روح القدس دي جي بیغمبرانو ته د الله ياك له طرفه هغه وحی راوړي جه به هغي باندي زرونه زوندي کیري.

دویم: میکائیل -عليه السلام- جي میکال ورته هم ویل کیري.

دا به باران کولو باندي مکلف ده کوم باندي جي حمکه روندي کیري

هغه حاي ته باران شري کوم حاي ته جي الله ياك ورته حکم کري وي.

دریم: اسرافیل - عليه السلام -:

دا به شبيلي کي به يوك وهلو باندي مکلف ده، کوم جي د دنيا د روند به ختميدلو او د آخرت د روند به شروع کيدلو باندي دلالت کوي، او ددي شبيلي به وهلو جسدونه زوندي کيري.

حلورم: ديريشتو صفتونه:

بريشتي يو حقيقي مخلوق دي، هغوي داسي حقيقي جسمونه لري جي هغه به بيدائشي او اخلاقي صفتونو باندي موصوف دي، او حيني ددغه صفتونو حخه لاندني صفتونه دي:

أ - دهغوي د بيدائش غتوالي او د بدنونو لوي والي.

الله ياك بريشتي به غتو او قوي هغه شکلونو باندي بيدا کري دي کوم جي د هغوي دمبارکو او غتو هغه أعمالو سره لائق دي به کومو أعمالو جي دوي لره الله ياك به اسمانونو او حمکو کي مکلف کري او کمارلي دي.

ب - هغوي وزري لري.

الله ياك يریشتو له دوه دوه او دري دري او حلور حلور وزري بيدا کري دي او حيني ددي حخه هم زياتي وزري لري لکه حرنکه جي رسول ﷺ جبريل عليه السلام به خيل شکل کي وليده بداسي حال کي جي دهغه شیر سوه وزري وي داسمان کناري ئي پناه کري وي.

الله ياك فرمايلي دي: **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُولٰٓئِىْ اَجْنِحَةً مَّثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبْعًا يَزِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا**

يَشَاءُ ﴿ [سورة فاطر: الآية ١] .

ترجمه: ((تول ثنا او صفت هغه الله ياك لره دي حي بي نموني بيدا کونکي دي د اسمانونو او حمکو، او بریشتي ئي رسولان (استاذي) مقرر کري دي، بداسي حال کي جي دوي د وزرو خاوندان دي دوه دوه وزري او دري دري او حلور حلور، او زیاتوي به بیدائش کي هغه جه وه غواري)) .

ج- هغوي خوراک او حساک ته حاجت او ضرورت نه لري:

الله ياك بریشتي داسي بيدا کري دي جه خوراک او حساک ته حاجت نه لري او نه يو بل سره نکاحونه کوي او نه بچي زيروي.

د- بریشتي عقلمندي او د زرونو والا دي:

دوي د الله ياك سره خبري کري دي او الله ياك د دوي سره خبري کري دي دارنکه د آدم عليه السلام سره ئي خبري کري دي او د هغه نه علاوه د نورو بیغمیرانو سره ئي هم خبري کري دي.

ه — بریشتي به غير دخبلو حقيقي شکلونو نه به نورو شکلونو باندي

د حان سودلو قدرت لري.

الله ياك خبلو یریشتو ته دا قدرت ورکري دي جي د نارینه انسانانو به شکل حانونه وه سائي، بدي کي به هغه بت برستو مشرکانو باندي رد دي کومو جي کمان کري او جي بریشتي د الله ياك لور کابي دي. ډیریشتو ډبل جا به شکل کي د حان سودلو نور کیفیت مونر ته حرنکند نه دي، خو دومره اندازه معلومات شته دي جي هغوي به ډیر دقیق شکل کي حانونه

سکاره کوي جي دهغي سره ددوي او د انسانانو توفیر کول دیر کران وي.

و-بريشتي مرڪ لري.

تولي بريتشي به دقيامت به ورح باندي مري کيري د ملك الموت (دروح قبض کولو بريتشه) به شمول باندي. بيا به دوي دو باره رازوندي کري شي ددي لياره جي خيل هغه أعمال سرته ورسوي به کومو جه الله ياك دوي لره مکلف کري دي.

ز-بريشتي عبادت کوي.

بريشتي د الله ياك لياره عبادتونه کوي، دمثال به توکه حيني د هغه عبادتونو حخه جي هغوي ئي کوي: لمونج، دعا کول، او د الله ياك ياکي بيانول، اورکوع کول، او سجدي کول، او ويره کول، او محبت کول، او داسي نور عبادتونه.

*دبريشتو د عبادتونو حيني صفتونه به لاندي دول دي:

۱- به عبادت باندي هميشه والي کول بداسي شان جي سستي او سترتيا بري نه راحي.

۲- عبادت خاص د يو الله ياك لياره کول.

۳- هميشه نيک او سه کارونه کول، او کناهونه نه کول، حکه جي هغوي دکناهونو کولو حخه معصوم دي (يعني ساتلي شوي دي).

۴- د دیر عبادت کولو سره سره د الله ياك لياره عاجزي کول.

الله ياك فرمايلي: اَيُّسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾ [سورة

ترجمه: ((دا بریشتی دشی او دورحی د الله یاک یاکي بیانوي او سستی نه محسوسوي)) .

بنحم: دیریشته أعمال (کارونه):

بریشتی حیني مهم او لوي لوي هغه کارونه سرته رسوي کوم جي الله یاک ورته سیارلي دي.

حیني د هغو یریشته نه جي کارونه ورسیارل شویدی به لاندي دول دي:

۱- د عرش باروونکي بریشتی.

۲- هغه بریشته جي ییغمبرانو ته د وحي راوړل ورته ورسیارل شوي ؤ.

۳- د جنت او دوزخ جو کیدارانې بریشتی.

۴- هغه بریشتی جي وریحي او بارانونه او بوتی شنه کول ورته ورسیارل شوي دي.

۵- هغه بریشتی جي د غرونو به جارو باندي مکلفي دي.

۶- هغه بریشته جي به شبیلی کي به یوک وهلو باندي مکلفه ده.

۷- هغه بریشتی جي د انسانانو د عملونو به لیکلو باندي مکلفي دي.

۸- هغه بریشتی جي د انسانانو به ساتلو باندي مکلفي دي، خو جي کله

الله یاک دغه انسان ته د یو حه (مصیبت، یا تکلیف، یا مشکل) رسول وه غواري نو دغه بریشتی ترینه جدا شي تر حو هغه حه ورته ورسیري جي ده ته به تقدیر کي لیکل شویدی.

۹- هغه بریشتی جي د انسانانو به ملکرتوب او دهغوي خیر طرف ته به

رابلنه باندي مکلفي دي.

۱۰- هغه بښتي جي دمور به رحم کي به مڻي باندي مکلفي دي، او دارنکه به انسان کي د روح به بوکولو او دهغه درزق او عمل به لیکلو او دهغه د نیک بختي او یا بد بختي به لیکلو باندي مکلفي دي.

۱۱- هغه بښتي جي د مرک به وخت کي د انسانانو د روحونو به قبض کولو باندي مکلفي دي.

۱۲- هغه بښتي جي به قبرونو کي د خلکو حخه به تبوس کولو او به هغه حه جي بدغه تبوس مرتب کږي جي یا به نعمتونه وي او یا به عذاب مکلفي دي.

۱۳- هغه بښتي جي نبي ﷺ ته د خپل امت له خوانه به سلام رسولو باندي مکلفي دي.

بدغه وجه که یو مسلمان غواري جي به نبي ﷺ باندي سلام وه وائي نو دي ته حاجت نه لري جي د هغه قبر ته سفر وکري، بلکه دا کافي ده جي به هر حاي کي وي ده هغه حاي نه دي ورباندي درود او سلام وه وائي حکه جي د الله ياک بښتي دا سلام نقل کوي او نبي ﷺ ته ئي رسوي. او هر جي سفر کول دي نو هغه صرف د نبي ﷺ مسجد ته دلماخه لياره روا دي.

د بښتو دغه ذکر شوي کارونه مشهور کارونه دي، ورنه هغوي د دي نه یرته نور دیر کارونه هم لري.

به دغه کارنو باندي حيني دليلونه به لا ندي دول دي:

الله ياك فرمايلي دي: **الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ نَامَنُوا** ﴿سورة غافر: ۷﴾.

ترجمه: ((ديريشتو د جملي حخه حيني) هغه كسان دي جي بار كري ئي دي عرش او همدا رنكه هغه بريشتي دي جي د عرش كرد حابير دي دخيل رب دثنا سره د خيل رب ياكې بيانوي، او دوي يدغه الله ياكې ایمان راوري دي او د مؤمنانو لياره مغفرت او بسنه غواري)).

دار نكه الله ياك فرمايلي: **اقُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلْبًا بِإِذْنِ اللَّهِ** ﴿سورة البقرة: الآية ۹۷﴾.

ترجمه: ((وه وايه (أي د الله ياك رسوله) حوك جي د جبريل -عليه السلام- دشمن وي نو هغه (جبريل) خو قرآن كريم د الله ياك به حكم ستا به زره باندي نازل كري دي)).

او به بل حاي كي الله ياك فرمايلي: **اَوَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمْرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوْا أَيْدِيَهُمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُم** ﴿سورة الأنعام: الآية ۹۳﴾.

ترجمه: ((او كه ته به هغه وخت كي ظالمان وه ويني جي دوي د مرك به سلكو كي وي او يريشتو ورته خيل لاسونه راورده كري وي حي خيل روحونه راوه باسي)).

شیرم: به انسانانو باندي د يريشتو حقونه:

أ- به هغوي باندي ایمان راورل.

ب- د هغوي سره محبت کول، او دهغوي احترام کول، او دهغوي د فضیلتونو ذکر کول.

ج- هغوي ته کنحل کول او یا هغوي دخپلو مرتبو نه تیت کنل او یا هغوي یوري توقي او مسخري کول بدوي باندي حرام دي.
د- دهغه حه نه حان لري ساتل کوم جي بریشتي بد کني، حکه جي یریشته ته دهغه حه نه تکلیف او اذیت رسيري د کوم شيانو نه جي انسانانو ته تکلیف او اذیت رسيري.

* به یریشته باندي د ایمان لرلو فائدي او خوبياي:

أ- دایمان بوره کیدل، حکه جي بدوي باندي د ایمان راورلو نه برته ایمان نه صحیح کيري.

ب- ددوي دخالق (الله ياك) به لوي والي او سلطنت او قدرت باندي علم زیاتیدل، حکه جي د مخلوق لوي والي دخالق به لوي والي باندي دلالت کوي.
ج- ددوي دصفتونو او احوالو او وظیفو به بیزندلو سره دمسلمان به زره کي ایمان زیاتیدل.

د- مؤمنانو ته امن او استقرار حاصلیدل کله جي دوي لره الله ياك به یریشته باندي کلکوي او قوي کوي.

ه — د یریشته سره بدي وجه محبت کول جي هغوي به بشیره توکه دیر عبادتونه سرته رسوي او د مؤمنانو لیاره استغفار او بسنه غواري.
و- دناروا او ناوره کارونو سره بغض او نفرت کول.

د ایمان (شیر) بناوي ————— (أركان الإيمان)

ز- به بندکانو باندي د الله ياك دمهرباني شکر ادا کول، د دي وحي نه جي
الله ياك به دوي باندي حيني بريشتي د دوي دساتني او دعملونو د ليکلو او
ددوي دنورو د خير کارونو لياره مقرر کري دي.

دایمان دریمه بنا: د الله یاک به کتابونو باندي ایمان لرل.

یغمبرانو -عليهم السلام- ته د الله یاک به رالیرل شو کتابونو باندي ایمان لرل د ایمان د بناؤ حخه دریمه بنا ده.

حکه جی الله یاک خیل یغمبران به سکاره او روسانه دلیلونو او معجزو سره رالیرلی ؤ، او به مخلوق باندي د رحم او مهربانی او دهغوي د لارسوي به خاطر ئی به دغه یغمبرانو باندي کتابونه نازل کړي ؤ، ترحو دهغوي د دنیا او آخرت سعادت او نیک بختي به برخه شي. او هم ددي لپاره جی دغه کتابونه ددوي تک لاره او د خلکو به مینح کي د پیدا شوؤ شخرو د فیصلو مرجع وکړحي.

الله یاک فرمایلي: **اَلْقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ** ﴿سورة الحديد: الآية ٢٥﴾.

ترجمه: «به تحقیق سره مو نر خیل یغمبران به روسانه دلائلو سره رالیرلی دي، او دهغوي سره مونر کتابونه او ترازو (تله) راولیرله، ددي لپاره جی خلك به عدل او انصاف سره ودريري (زوند وکړي)».

او به بل حای کي الله یاک فرمایلي دي: **اِذَا كَانَ لِلنَّاسِ اُمَّةٌ وَّاحِدَةً فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَّمُنذِرِينَ وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اَخْتَلَفُوا فِيهِ** ﴿سورة البقرة: الآية ٢١﴾

ترجمه: «تول خلك (دتوحید به عقیده باندي) یو امت ؤ (بیا مختلف شو) نو الله یاک یغمبران زیری ورکونکي (به نعمتونو) او ویروونکي (د الله یاک

دعذاب حخه راوه لیرل، او دهغوي سره ئي به حقه کتابونه هم را نازل کرل، ددي لياره جي دخلکو به مینح کي به هغه حه کي جي هغوي بکي اختلاف کري و فيصله و کري».

(۱) به کتابونو باندي د ایمان لرلو حقیقت:

به کتابونو باندي د ایمان معنی دا ده جي بدي کلک باور و کري جي دالله یاک داسي کتابونه شته جي هغه ئي به بیغمبرانو —عليهم الصلاة والسلام— باندي نازل کري دي، او بدغه کتابونو کي جي حه دي هغه د الله یاک خبلي حقیقي خبري دي، او هغه د خلکو لياره رنا او لا رسونه ده. او دارنکه حه جي دغه کتابونو کي دي هغه تول حق دي او ریشتیا دي او دعدل او انصاف نه دک دي، دهغي منل او عمل کول ورباندي واجب دي.

او ددغي کتابونو اندازه او شمیر برته د الله یاک حخه بل جا ته ندي معلوم. الله یاک فرمایلي دي: **ا وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا** ﴿سورة النساء: الآية ۱۶۴﴾.

ترجمه: «الله یاک د موسی علیه السلام سره خبري کري دي به خبرو کولو سره».

دارنکه الله یاک فرمایلي دي: **ا وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ** ﴿سورة التوبة: الآية ۶﴾
ترجمه: «که جیرته یو کس دمشرکانو حخه د تانه بناه وه غواري (أي د

الله ياك رسولہ) نو ته ورته بناه وركره ترحو جي د الله ياك خبري (قرآن كريم) واورى».

(۲) د الله ياك به كتابونو باندي دایمان راو رلو حُکم:

د الله ياك به تولو هغو كتابونو جي به خبلو بيغمبرانو ئي نازل كړي دي ایمان راوړل فرض او واجب دي، او هم بدي ایمان لرل جي به دغه كتابونو كي جي حه دي هغه د الله ياك حقيقي خبري دي، او دغه كتابونه د الله ياك له لوري راغلي دي، او هغه مخلوق ندي، كه حا ورنه انكار وكړه، او يا ئي د حينو حخه انكار وكړه هغه سري كافر شه.

الله ياك فرمايلي دي: **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَٱلْكِتَآبِ ٱلَّذِى نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهِ ءَوَٱلْكِتَآبِ ٱلَّذِى ءَنزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ
يَكْفُرْ بِٱللَّهِ وَمَلَآئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ءَوَٱلْيَوْمِ ٱلْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ
ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿۱۳۶﴾** [سورة النساء: الآية ۱۳۶]

ترجمه: ((أي مؤمنانو به الله ياك ایمان راوړي، او د هغه به بيغمبر ایمان راوړي، او به هغه كتاب (قرآن كريم) ایمان راوړي جي به خبل بيغمبر باندي ئي نازل كړي دي، او به هغه كتابونو ایمان راوړي جي مخكي ئي نازل كړي دي، او هغه حوك جه كفر (انكار) وكړي د الله ياك حخه او دهغه د يریشتو حخه او دهغه د كتابونو حخه او د هغه د بيغمبرانو حخه او د آخرت د ورحي حخه نو به تحقيق سره (دغه سري) به لري كمراهي سره كمراه شو)).

دا رنكه الله ياك فرمايلي دي: **ا وَهٰذَا كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ مُبٰرَكٌ مُّبٰرَكٌ فَاتَّبِعُوهُ**

وَأَتَّقُوا لِعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾ [سورة الأنعام: الآية ١٥٥]

ترجمه: ((دا (قرآن عظیم الشان) داسي کتاب دي جي مونر د بره نه را نازل کري دي، دبرکت حخه دک دي، نو تابعداري ئي وکري، او د الله ياک حخه وه ويريري خامخا به تاسو باندي رحم وشي)).

(٣) د الله ياک کتابونو ته د انسانانو اړتيا او دهغي د راليرلو

حکمت (راز):

الله ياک کتابونه د ديرو مهمو مقصدونو لياره راليرلي دي جي حيني ئي به لاندي دول دي):

أول:

ددي لياره جي به ييغمبر باندي راليرل شوي کتاب دهغه د امت لياره مرجع شي جي د خيل دين د بيرندلو لياره ورته رجوع کوي.

دويم:

ددي لياره جي به ييغمبر باندي راليرل شوي کتاب دهغه د امت به مينح کي د بيدا شوو شخرو لياره دعدل او انصاف فيصله کوونکي شي.

دريم:

ددي لياره جي دغه راليرل شوي کتاب د ييغمبر د مرک نه روسته دين محفوظ وساتي هر خومره که حايونه لري او زماني اوردي شي، لکه حرنکه جي زمونر د خور ييغمبر محمد ﷺ ددعوت حال دي.

حلورم:

ددې لياره جي دا كتابونه به خلكو باندي د الله ياك داسي حجت او دليل شي،
جي هغوي ته ددي كتابونو مخالفت او دحکمونو حخه ئي وتل روا نه وي.
الله ياك فرمايلي دي: **اَكَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ
مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ
فِيمَا اٰخْتَلَفُوا فِيهِ** ﴿سورة البقرة: الآية ٢١﴾

ترجمه: «تول خلك (دتوحيد به عقیده باندي) يو امت ؤ (بيا مختلف شو) نو
الله ياك ييغمبران زيروي وركوونكي (به نعمتونو) او وي ره وونكي (د الله ياك
دعذاب حخه) راوه ليرل، او دهغوي سره ئي به حقه كتابونه هم را نازل
كرل، ددي لياره جي دخلكو به مينح كي به هغه حه كي جي هغوي بكي
اختلاف كري ؤ فيصله وكري».

(٤) د الله ياك به كتابونو باندي د ایمان راوړلو طريقه او کیفیت:

د الله ياك به كتابونو باندي ایمان به دوه دوله دي: يو اجمالي ایمان، او بل
تفصيلي ایمان.

***هر جي اجمالي ایمان دي:** هغه دا دي جي بدي ایمان راوري جه الله ياك به
خبلو ييغمبرانو باندي كتابونه را نازل كري دي.

***او هر جي تفصيلي ایمان دي:**

هغه دا دي جي د الله ياك به تولو هغو كتابونو باندي ایمان راوري دكومو
ئي جي به قرآن كريم كي نومونه ذكر كري دي، مونر ته ئي د دغه كتابونو

دي) هر يو ددوي نه ایمان راوري دي به الله ياك باندي او دهغه به يریشـتو باندي او دهغه به کتابونو باندي او دهغه به (تولو) بیغمبرانو باندي)).

دارنکه الله ياك فرمایلي دي: **اَتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ** ﴿سورة الأعراف: الآية ۳﴾.

ترجمه: ((تاسو د هغه حه تابعداري وکري جي تاسو ته د الله ياك له لوري رانازل شويدي او د الله ياك حخه برته نور دوستان مه نيسي)).

*قرآن کریم د مخکنیو کتابونو حخه به حینی شیانو امتیاز او خصوصیت لري جي حینی مهم دغه شیان به لاندي دول دي:

۱- قرآن کریم د لفظ او معنی به لحاظ معجز دي (يعني تول مخلوق ئي ددي نه عاجز کري دي جي ددي به شان بل کتاب راوري) او بل بدي کي جي کوم علمي او کوني حقیقتونه دي د هغي به لحاظ هم معجز دي.

۲- قرآن کریم د اسماني کتابونو حخه آخري کتاب دي، ددي به نازلیدولو سره د کتابونو د نازلیدو سلسله ختمه شويده، لکه حرنکه جي زمونر د بیغمبر محمد ﷺ به بیغمبري سره د بیغمبرانو د راتک سلسله او لرئ ختمه شويده.

۳- ددي قرآن کریم د هر دول تحریف او تبدیل حخه دساتي ذمه واري الله ياك بخيله اخستلي ده، به بر خلاف د نورو کتابونو حکه به هغي کسی تحریف او تبدیل واقع شويدي. (ددي وحي نه جي د هغي دحفاظت ذمه واري الله ياك نه وه اخستلي).

۴- قرآن کریم د مخکنیو کتابونو تصدیق کوونکي دي، او هغي باندي

ساتندويه او مشتمل دي.

۵- به قرآن کریم سره مخکني تول کتابونه منسوخ شويدي.

الله ياك فرمايلي دي: **أَمَّا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ** ﴿

[سورة يوسف: الآية ۱۱۱]

ترجمه: « دا قرآن کریم خو حه داسي خبره نده جي د حانه حخه جوره شوي وي لکن (دغه قرآن کریم) تصدیق کوونکي دي دهغه کتابونو حي مخکي لدي حخه ؤ، او د هر شي تفصيل بکي دي او لار سودنه او رحمت دي د هغه قوم لياره جي ایمان ئي راوري وي ».

(۵) بخواني کتابونو جي به حه باندي خبر ورکري دي دهغي

قبول:

مونر به يقين سره بوهيرو حه د بخواني کتابونو هغه خبرونه کوم جي الله ياک خبلو بيغمبرانو ته د هغي وحي کريوه او خبر ئي ورکري ؤ هغه حق دي او هيح شک وربکي نه شته.

خو دا ددي معنی نده جي مونر تول هغه حه قبول کرو کوم جي د أهل کتابو سره به اوسني موجوده کتابونو کي دي حکه جي به هغي کي لاس وهنه او تحريف شويدي، ددي وحي نه به هغه اصولو او بنسٽونو باندي باٽي شوي ندي به کومو اصولو باندي جي الله ياک به خبلو بيغمبرانو باندي نازل کري ؤ.

ددغه بخواني کتابونو حخه هغه حه جي مونر ته به يقين سره معلوم دي،

هغه ځه دي جي د هغي خبر مونر ته الله ياك به قرآن كريم كي راكري دي، لکه دا خبرونه جه: يو بارونکي د بل بار نه باروي، او دانسان لياره برته دهغه دکوشش او سعي حخه بل ځه نه شته، او دده کوشش او سعي به ده ته وسودل شي، او بيا به ورته بوره بدله ورکري شي.

بدي باره كي الله ياك فرمايلي دي: **اَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾** **وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ ﴿٣٧﴾** **أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾** **وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾** **وَأَنْ سَعِيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾** **ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءُ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾** ﴿سورة النجم: الآيات ٣٦-٤١﴾.

ترجمه: «أيا خبر داري حاصل نه شو به هغه ځه جي دموسی عليه السلام يه صحيفو (بانو) كي ؤ، او د هغه إبراهيم عليه السلام به صحيفو كي ؤ جه هغه (به وعده) وفا کړيوه، (ددوي به صحيفو كي دا ؤ) جي يو بارونکي (دکناه) دبل جا (دکناه) بار نه باروي، (يعني يو کس د بل جا به کناه نه شي نيول کيدلاي) او بل دا جي نه شته انسان لره مکر (جزاء د هغه شي) جي دي کري وي، او زردي جي خبل عمل به وه ويني بيا به ورته بوره جزاء او بدله ورکري شي».

او به بل حاي كي الله ياك فرمايلي دي: **إِن تَوَثَّرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١١﴾** **وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٢﴾** **إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣﴾** **صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٤﴾** ﴿سورة الأعلى: الآيات ١٦-١٩﴾

ترجمه: «بلکه تاسو ددنيا زوند غوره کوي او حال دا جي آخرت بهتر او هميشه دي. به تحقيق سره دا خبري به مخکنيو صحيفو كي وي، جي هغه د إبراهيم عليه السلام او د موسی عليه السلام صحيفي دي».

*او هر جي دمخکيو کتابونو شرعي حکمونه دي:

به قرآن کریم کي جي کوم احکام دي د هغي منل به مونر لازم او فرض دي. او به بخوانو کتابونو کي جي کوم احکام دي، د هغي به باره کي مونر کورو:

که هغه احکام زمونر د شريعت مخالف وي نو بيا ورباندي عمل نه کوو، ددي وحي حخه نه جه هغه باطل دي بلکه هغه به خبله زمانه کي حق و خو مونر باندي اوس به هغي عمل کول لازم ندي، حکه جي زمونر شريعت هغه منسوخ کري دي.

او که هغه احکام زمونر د شريعت سره موافق وي نو بيا دغه احکام حق دي حکه جه زمونر شريعت د هغي به صحت باندي دلالت کريدي.

(٦) اسماني هغه کتابوه جي د هغي ذکر به قرآن کریم او د نبی ﷺ به سنتو کي راغلي دي به لاندي دول دي:

١- قرآن کریم:

قرآن کریم د الله ياك هغه کلام (خبري) دي کوم ئي جي به خبل آخري بيغمبر محمد ﷺ باندي نازل کري دي.

دا دتولو کتابونو حخه آخري کتاب دي، او الله ياك ددي قرآن کریم د هر قسم تحريف او لاس وهني حخه د ساتلو ذمه واري بخيله اخستلي ده، او دا ئي د نورو تولو کتابونو لياره منسوخ کونکي کرحولي دي.

الله ياك فرمايلي دي: اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

﴿سورة الحجر: الآية ٩﴾.

ترجمه: ((خامخا به تحقيق سره مونر قرآن کریم نازل کري دي او مونر د

هغي حفاظت کونکي یو».

دراڼکه الله یاک فرمایلي دي: **ا وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ** ﴿سورة المائدة: الآية ٤٨﴾.

ترجمه: « او مونر تاته (أي د الله یاک رسوله) به حقه کتاب رالیرلي دي جي هغه تصدیق کونکي دي د هغه کتابونو جي ددي حخه مخکي دي او به هغي باندي مشتمل (نکاه بان) دي، نو ته فیصله کوه ددوي به مینح کي به هغه حه جي الله یاک نازل کري دي».

٢-تورات:

دا هغه کتاب دي جي الله یاک به موسی علیه السلام باندي رالیرلي ؤ، او د خلکو لپاره ئي لا رسوونه او رنا کرحولي ؤ، جي د بني اسرائیلو بیغمبرانو او علماؤ به ورباندي فیصلي کولي.

به کوم تورات جي ایمان راورل واجب دي هغه هغه تورات دي کوم جي الله یاک به موسی علیه السلام باندي نازل کري ؤ، هغه دا تحریف شوي تورات ندي کوم جي اوس د أهل کتابو سره موجود دي حکه جي بدي کي لاس وهنه او تحریف شوي دي.

الله یاک فرمایلي دي: **ا اِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَنْحِبَارُ بِمَا** **أَسْتَحْفَظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ** ﴿سورة المائدة: الآية ٤٤﴾ .

ترجمه: ((به تحقیق سره مونر تورات نازل کري دي به هغي کي هدايت (لارسونه) او رنا وه، فيصله به کوله به هغي باندي هغه بیغمبرانو جي د الله ياک د حکم منونکي ؤ، دهغه جالیاره جي هغوي يهود ؤ، (دارنکه) فيصله به کوله (به دغه تورات) حق برسته عالمانو به سبب ددي جي ددوي حخه طلب دحفاظت شوي ؤ دالله ياک د کتاب (جي تورات دي))) .

۳-انجيل:

دا هغه کتاب دي جي الله ياک به حقه سره به عیسی عليه السلام باندي نازل کري ؤ، بداسي حال کي جي دمخکني اسماني کتابونو تصديق کونکي ؤ. به کوم انجيل باندي جي ایمان راورل واجب دي د هغي نه مراد هغه کتاب دي جي الله ياک به صحيح اصولو او بنيادونو سره به عیسی عليه السلام باندي نازل کري ؤ، او هغه تحريف شوي انجيلونه مراد نه دي کوم جي اوس د أهل کتابو سره موجود دي.

الله ياک فرمایلي دي: اَوْقَفَيْنَا عَلَىٰ نَوَائِرِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَوَاتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

[سورة المائدة: الآية ٤٦].

ترجمه: ((او وريسي مو کره (به هغه تيرو انبياؤ يسي) عیسی بن مريم جي تصديق کونکي ؤ دهغه حه جي دده حخه مخکي ؤ جي هغه تورات ؤ. او مونر ورکره ورته انجيل جي به هغي کي هدايت او نور (رنا) وه، او تصديق

کونکي و د هغه حه جي دده نه مخکي و جي هغه تورات دي او هغه هدايت (لار سونه) او نصيحت و د متقيانو لياره)).

او دتورات او د انجيل د مضامينو حخه زمونر د بيغمبر محمد ﷺ به بيغمبري باندي زيري ورکول دي، بدي باره کي الله ياک داسي فرمايلي دي:
اَلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْانجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ﴿[سورة الأعراف: الآية ١٥٧]

ترجمه: ((هغه کسان جي د اُمي نبي او بيغمبر تابعداري کوي کوم جي دوي ئي د حان سره به تورات او انجيل کي ليکل مومي، دوي ته به نيکو امر کوي او د بديو حخه ئي منع کوي او دوي ته ياک شيان رواه کوي او خبيث شيان ورباندي حراموي او دوي حخه هغه قيدونه او زلوني جي دوي ئي بند کري و لري کوي)).

٤- زبور:

دا هغه ڪتاب دي جي الله ياک به داود عليه السلام باندي نازل کري و. او هغه زبور جي به هغي باندي ایمان راورل واجب دي هغه دي جه کوم الله ياک به داود عليه السلام باندي نازل کري و. او هغه زبور مراد نه دي کوم کي جي د يهودو له خوا لاس وهنه شويده.

الله ياک فرمايلي دي: ا وَنَوَاتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿[سورة النساء: الآية ١٦٣]

ترجمه: ((او مونر ورکري و داود عليه السلام ته زبور)).

۵-د إبراهيم عليه السلام او موسى عليه السلام صحيفي:

دا هغه صحيفي دي جي کومي الله ياك إبراهيم عليه السلام او موسى عليه السلام ته ورکري وي.

او دغه صحيفي ورکي دي، هيچ معلومات ئي نه شته، مگر هغه معلومات کوم جي دهغي به قرآن کریم او دني ﷺ به سنتو کي ذکر راغلي دي.

الله ياك فرمايلي دي: **أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ ﴿٣٧﴾ أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾** [سورة النجم: الآيات ٣٦-٤١].

ترجمه: «(أيا خبر داري حاصل نه شو به هغه حه جي دموسی عليه السلام يه صحيفو (بانو) کي و، او د هغه إبراهيم عليه السلام به صحيفو کي و جه هغه (به وعده) وفا کريوه، (ددوي به صحيفو کي دا و) جي يو بارونکي (دکناه) دبل جا (دکناه) بار نه باروي، (يعني يو کس د بل جا به کناه نه شي نيول کيدلاي) او بل دا جي نه شته انسان لره مگر (جزاء د هغه شي) جي دي کري وي، او زردي جي خبل عمل به وه ويبي بيا به ورته بوره جزاء او بدله ورکري شي».

او الله ياك فرمايلي دي: **أَقْدَ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ بَدَّ تُوْثِرُونَ ﴿١٦﴾ أَلْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٧﴾ وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٨﴾ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٩﴾** [سورة الأعلى: الآيات ١٦-١٩]

ترجمه: «(به تحقيق سره کامياب شو هغه حوک جي خبل نفس ئي ياك کره (دکناهونو حخه) او د الله ياك نوم ياد کري او لمونح وکري، بلکه تاسو ددنيا زوند غوره کوي او حال دا جي آخرت بهتر او هميشه دي. به تحقيق سره دا

د ایمان (شیر) بناوي ————— (أركان الإيمان)

خبري به مخکنیو صحیفو کي وي، جي هغه د إبراهيم عليه السلام او د موسی
عليه السلام صحيفي دي.»

دایمان حلورمه بنا: به ییغمبرانو باندي ایمان لرل:

(۱) به ییغمبرانو —عليهم السلام— باندي ایمان راورل:

به ییغمبرانو —عليهم السلام— باندي ایمان راورل د ایمان د بناؤ حخه هغه بنا ده جي د بنده ایمان برته له هغي حخه نه صحیح کیري.

او به ییغمبرانو باندي د ایمان معنی داده: بدي خبره کلک باور او عقیده ساتل جي د الله ياك داسي ییغمبران او استاذي شته جي خلکو ته ئي د خبل دین د رسولو لياره غوره کري دي، جا جي د هغوي بیروي وکره هغه به سمه لار شو، او جا جي دهغوي بیروي وه نه کره هغه کمراه شو.

او بدي باندي هم عقیده ساتل جي دغه ییغمبرانو به بشیره توکه د الله ياك دین خلکو ته رسولي دي، او امانت ئي اداء کري دي، او دخبلو امتونو لياره ئي خیر خواهي کري ده، او د الله ياك به لياره کي ئي به حقه جهادونه کري دي او به خلکو باندي ئي حجت قائم کري دي (او غاره ئي ورباندي خلاصه کري ده) او د الله ياك به دین کي ئي هيح تبدیل او تغییر نه دي کري، او نه ئي د زري همره دین بت کري دي.

او مونر به تولو ییغمبرانو ایمان لرو خوا الله ياك دهغوي نومونه ذکر کري دي او یائي ندي ذکر کري.

او هر ییغمبر جي راحي هغه د خبل حان نه به روستني ییغمبر باندي زیري ورکوي، او روستني ییغمبر د مخکني ییغمبر تصدیق کوي.

الله ياك فرمایلي دي: **اقُولُواْ وَآمَنَّا بِاللّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ**

إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى
وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ
﴿سورة البقرة: الآية ۱۳۶﴾.

ترجمه: ((وه و اياست مونر إيمان راوري دي به الله ياك باندي او به هغه حه جي
مونر ته نازل شويدي او إبراهيم او اسماعيل او اسحاق او يعقوب —عليهم السلام—
او دهغوي اولادي ته نازل شويدي او به هغه حه جي موسى او عيسى —عليهما
السلام— ته ورکري شويدي او به هغه حه جي نورو بيغمبرانو ته د هغوي د رب
لخوا ورکري شوي دي، مونر ددوي به مينح کي هيح فرق نه کوو (يعني تول د
الله ياک يوشان بيغمبران دي) او مونر د الله ياک تابعدار يو)).

ددغي وحي نه جا جي يو بيغمبر دروغجن وکانه نو ده هغه بيغمبر
دروغجن وه کنه کوم جي ددي بيغمبر تصديق او تائيد ئي کري دي.

او جا جي د بيغمبر نافرمانی وکره به تحقيق سره ده دهغه جا نافرمانی وکره
کوم جي ددي بيغمبر به خبره منلو ئي أمر کري دي (جي هغه الله ياک دي).

الله ياک فرمايلي دي: **إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ
يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ
يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكٰفِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ
عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾** [سورة النساء: الآيتان ۱۵۰-۱۵۱].

ترجمه: ((به تحقيق سره هغه کسان جي د الله ياک او د هغه د بيغمبرانو
حنه منکر شي او غواري جي د الله ياک او دهغه دييغمبرانو به مينح کي فرق

وڪري او وائي جي مونر به بعضي ایمان لرو او بعضي نه منو، دوي غواري جي ددي يه مينح کي لار ونيسي، دوي به تحقيق سره ڪافر دي او مونر دڪفرانو لياره سيڪوونکي عذاب تيار ڪري دي».

(۲) ديغمبري حقيقت:

ديغمبري: د الله ياك دشريعت به رسولو کي دخالق او دمخلوق ترمينح هغه واسطه ده جي الله ياك به هغه جا باندي جه خوسه ئي شي د خبلو بندڪانو حخه ورباندي احسان ڪوي.

او ددي ديغمبري لياره د خبل مخلوق حخه هغه حوڪ جي ئي خوس شي غوره ڪوي.

د ديغمبري به ورڪولو کي د الله ياك حخه برته دبل هيح حا اختيار نه شته. الله ياك فرمايلي دي: **اللَّهُ يَصْطَفِي مَنِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾** [سورة الحج: الآية ٧٥].

ترجمه: «الله ياك د يريشتو او انسانانو حخه استادي غوره ڪوي بيشڪه الله ياك اوريدونکي او ليدونکي دي».

دارنڪه نبوت (ديغمبري) د الله ياك له طرفه هبه او بخشش ڪيري، او دبنده له طرفه به ڪسب او عمل سره نه شي حاصليلي، او نه به دير طاعت او عبادت باندي حاصليري، او نه د ديغمبر به اختيار او غوستنه سره راحي، بلکه ديغمبري يواحي د الله ياك له لوري غوره والي او بهتروالي دي جاله ئي جي د خبلو بندڪانو حخه وه غواري.

الله ياك فرمايلي دي: اَللّٰهُ يَجْتَبِيْ اِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِيْ اِلَيْهِ مَنْ
يُنِيْبُ ﴿ [سورة الشورى: الآية ١٣].

ترجمه: ((الله ياك خبل حان ته حوك جي ئي خوسه شي غوره كوي او
حوك جي ورته رجوع كوي هغه ته سمه لار سائي)).

(٣) د ييغمبرانو د ليرلو حكمت (راز):

د ييغمبرانو ليرل دير حكمتونه او رازونه لري جي حيني ئي به لاندي
دول دي:

اول:

د بنده كانو د بنده كي حخه خلك د بنده كانو د بروردكار بنده كي ته
راويستل او دارنكه د مخلوق د بنده كي او غلامي حخه خلك د بنده كانو د
بروردكار د عبادت ازادي ته راويستل.

الله ياك فرمايلي دي: ا وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿ [سورة الأنبياء: الآية ١٠].

ترجمه: ((مونر ته نه ئي ليرلي أي د الله ياك رسوله مكر د تولو مخلوقاتو لياره
مو رحمت ليرلي ئي)).

دوهم:

دهغه مقصد بيرندل د كوم مقصد لياره جي الله ياك تول مخلوق بيداکري
دي، جه هغه د الله ياك عبادت او دهغه توحيد دي كوم جي د هغو ييغمبرانو
دلياري حخه برته نه شي بيرندل کيدلائي كوم جي الله ياك دخبل مخلوق حخه
غوره کري دي او به تول عالمينو(مخلوق) باندي ئي بهتر کري دي.

الله ياك فرمايلي دي: ا وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَّسُوْلًا اَنْ اَعْبُدُوْا اللّٰهَ

وَأَجْتَنِبُوا الزُّطُورَ ﴿ [سورة النحل: الآية ٣٦].

ترجمه: ((او خاځا به تحقيق سره ليرلي و مونر به هر (بخواني) امت كي يو رسول او بيغمبرجي وه وائي دوي ته جي عبادت كوي (يواحي) د الله ياك او دباطلو معبودانو حخه حان وساتي)).

دریم:

ديغمبرانو به ليرلو سره به خلكو باندي حجت او دليل قائمولى.
الله ياك فرمايلي دي: ارْسُلَا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُطَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿ [سورة النساء: الآية ١٦٥].

ترجمه: ((او ليرلي مو دي) رسولان جي زيري وركوونكي دي (مؤمنانو ته به جنت) او ويره وونكي دي (كفاروته به دوزخ) ددي لياره جي دخلكو بر الله ياك باندي هيح حجت (دليل، عذر، بهانه) باقي نه شي درسولانو دليرلو حخه روسته، او الله ياك غالب او د حكمت خاوند دي)).

حلورم:

دحيني هغه غيبي شيانو حرڪندونه جي خلك به خبلو عقلونو هغه نه شي معلومولي، لكه د الله ياك نومونه او صفتونه، او د يريشتو او د آخرت د ورحي بيرندنه او داسي نور شيان.

بنحم:

بيغمبران د خلكو ديروي لياره سكلي نموني دي، الله ياك هغوي لره به بهترين اخلاقو بشير او كامل كري دي، او د شهبو او شهوتونو د مرضونو حخه ئي بچ ساتلي دي.

الله ياك فرمايلي دي: **أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدْلِهِمْ أَقْتَدَهُ** ﴿ [سورة الأنعام: الآية ٩٠].

ترجمه: ((دغه (بيغمبران) هغه كسان دي جي الله ياك ورته نيغه لياره سودلي ده، نو ته د هغوي دلياري بيروي وكره)).

به بل حاي كي الله ياك فرمايلي دي: **الْقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** ﴿ [سورة الممتحنة: الآية ٦].

ترجمه: ((به تحقيق سره ستاسو لياره د الله ياك به بيغمبر كي د تابعداري سكلي نموني دي)).

شيرم:

دنفسونو اصلاح كول او (دظاهري او باطني جتليانو حخه بي) ياكول، او د هلاكت د شيانو حخه هغي ته وي ره وركول.

الله ياك فرمايلي دي: **أَهُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ** ﴿ [سورة الجمعة: الآية ٢].

ترجمه: ((الله ياك هغه ذات دي جي به اميانو كي ئي د هغوي دجملي حخه بيغمبر ليرلي دي ددي لياره جي به هغوي د الله ياك آياتونه ولولي او (هر قسم جتليانو حخه ئي) ياك كري او هغوي ته د قرآن كريم او حكمت (د نبي ﷺ) دستنوتو تعليم وركري)).

او رسول الله ﷺ فرمايلي دي: ((إنما بعثت لأتمم مكارم الأخلاق)) [رواه أحمد والحاكم].

ترجمه: « يقينا زه خاص ددي لياره ليرل شوي يم جي (خلكو كي) بهترين او د عزت والا أخلاق يوره كرم ».

(٤) ديغمبرانو — عليهم السلام — وظيفي او كارونه:

بيغمبران — عليهم السلام — لوئي او عزتمندي وظيفي لري جي حيني ئي به لاندي دول دي:

أ- خلکو ته د الله ياك دين رسول، او يواحي د الله ياك دعبادت طرف ته خلک رابلل، او دهغه نه برته د بل جا (او يا دنورو شيانو) د عبادت کولو جرري ويستل.

الله ياك فرمايلي دي: **الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا** ﴿ [سورة الأحزاب: الآية ٣٩]

ترجمه: « (دا بيغمبران) هغه کسان دي جي د الله ياك احکام (خلکو) ته رسوي او د الله ياك ححه ويريري او د الله ياك ححه برته دبل هيچ جا ححه نه داريري او کافي دي الله ياك حساب کونکي ».

ب- دهغه دين بيان او وضاحت کول کوم جي الله ياك نازل کري دي.

الله ياك فرمايلي دي: **وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ** ﴿ [سورة النحل: الآية ٤٤].

ترجمه: « (او مونر تاته قرآن کريم (بند ورکونکي) نازل کري دي ددي لياره جي ته خلکو ته بيان کري هغه حه جي دوي ته نازل شوي دي، او ددي لياره جي (داخلک وربکي) فکر او سوچ وکري ».

ج-دخیر طرف ته د اُمت لارسوونه، او د شر حخه وپرونه درانکه اُمت ته به اُجرونو او ثوابونو باندي زيري ورکول او د عذاب حخه ویره ورکول. الله ياك فرمايلي دي: **ارْسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ** ﴿سورة النساء: الآية ۱۶۵﴾.

ترجمه: «(او لیرلي مو دي) رسولان جي زيري ورکونکي دي (مؤمنانو ته به جنت) او ویره وونکي دي (د کفارو به دوزخ سره)».

د-به نرمي طريقي او شکلي نموني سره د خلکو د ویناؤ او افعالو اصلاح کول. هـ — دبنده کانو به مینح کي د الله ياك شريعت نافذول او بلي کوي.

و-د قیامت به ورح د ییغمبرانو عليهم السلام به خبلو امتونو باندي دا کواهي کول جي ورته د الله ياك دين به بشيره توکه رسولي دي. الله ياك فرمايلي دي: **اَفَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَؤُلَاءِ شَهِيدًا** ﴿سورة النساء: الآية ۴۱﴾.

ترجمه: «(حرنگه حال به وي کله جي مونر به هر اُمت يو کواه راولو او تا لره بدي اُمت باندي کواه راولو)».

(۵) اسلام د ټولو ییغمبرانو (مشرک) دين دي:

اسلام د الله ياك دټولو ییغمبرانو او استاذو مشترک دين دي. الله ياك فرمايلي دي: **اِنَّ اَلدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ** ﴿سورة آل عمران: الآية ۱۹﴾.

ترجمه: «(یقینا (صحيح او مقبول) دين د الله ياك به وړاندي اسلام دي)».

ددغي وحي نه دا تول ييغمبران -عليهم السلام- يواحي د يو الله ياك دعبادت طرف ته بلنه ورکوي، او دهغه نه برته دنورو شيانو دعبادت کولو به بريځودلو باندي امر کوي، اکر که دهغوي شريعتونه او حکمونه او فيصلې جلا جلا دي، لکن هغوي به اصل او بنيادي مسئله باندي متفق دي جي هغه د توحيد مسئله ده.

نبي ﷺ فرمايلي دي: ((الأنبياء إخوة لعلات)) [رواه البخاري]

ترجمه: ((تول ييغمبران بلرني ورونه دي (يعني لکه د ورونو جي بلار يو وي اکر که میاندي ئي جلا وي نو دغه راز دوي هم د يوي عقيدې بلونکي دي (جي د توحيد عقیده ده) اکر که شريعتونه ئي جلا جلا دي))).

(٦) تول ييغمبران انسانان دي او به غيبو باندي نه بوھيري:

به غيبو باندي علم او يوهه د ألوهيت د خصوصيتونو حخه دي او د انبياؤ د صفتونو حخه ندي، حکه جي هغوي دنورو انسانانو غوندي انسانان دي خوراک حساک کوي، ودونه کوي او ويده کيري او مريضان کيري او ستري کيري.

الله ياک فرمايلي دي: **اَوْ مَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ** ﴿سورة الفرقان: الآية ٢٠﴾.

ترجمه: ((او مونر له تا حخه مخکي ييغمبران ندي ليرلي مکر هغوي خامخا خوراک کوه، او به بازارونو کي به کرچيدل (يعني هغوي انسانان و او بريشتي نه وي))).

به بل حاي كي الله ياك فرمايلي دي: ا وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ
وَجَعَلْنَا لَهُم أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً ﴿ [سورة الرعد: الآية ٣٨].

ترجمه: « خاڄا به تحقيق سره ليري دي مونر مخڪي له تا حخه رسولان، او
ڪر حوالي ؤ مونر هغوي لياره سحي او بچي ». او هغوي ته هغه حه رسيري لکه نورو انسانانو ته جي رسيري لکه خفڪان
او خوشحالي او مشقت او راحت.

دوي الله ياك خاص ددين درسولو لياره غوره ڪري دي، به غيبو باندي نه
بوهيري برته له هغه حه جي الله ياك ورته به هغي باندي خبر ورڪري دي.

الله ياك فرمايلي دي: ا عِلْمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهَرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾
إِلَّا مَن أَرْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِن خَلْفِهِ رَصَدًا
﴿ [الجن: ٢٦-٢٧]

ترجمه: « (الله ياك هغه ذات دي جي به) غيبو باندي بوهيري، او هغه
به خبلو غيبو باندي بل هيح حوڪ نه خبروي، مڪر هغه حوڪ جي الله ياك
ئي غوره ڪري او بيغمبري ورڪري، نو دهغه حخه مخڪي او روسته
ساتونڪي بيره داران ليري».

(٧) ديغمبرانو عصمت (دڪناهونو حخه بچ ساتل):

الله ياك د بيغمبري او دخبل دين درسولو لياره بهترين او به بيدائش او
أخلاقو كي كامل ترين دمخلوقاتو حخه غوره ڪري دي، او هغوي ئي دلويو
ڪناهونو ڪولو حخه ساتلي دي، او د هر دول عيب نه ئي ياك ڪري دي،
ددي لياره جي د الله ياك وحي خبلو آمتونو ته ورسوي.

ددي وحي نه هغوي د تول أمت به اتفاق سره به هغه حه كي جي دالله ياك له طرفه دهغه ددين به رسولو كي خبر وركوي هغوي د خطاً نه معصوم او بچ دي.

الله ياك فرمايلي دي: ﴿يَأْتِيهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ [سورة المائدة: الآية ٦٧].

ترجمه: ((أي د الله ياك رسوله (خلکو ته) وه رسوه هغه حه جي ستاد بروردکار له طرفه تاته نازل کري شویدی، او که دا کار وه نه کري نو تا د الله ياك درکري شوي رسالت وه نه رساوه، او الله ياك به تا دخلکو د شر حخه ساتي)).

دارنکه الله ياك فرمايلي دي: ﴿الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ﴾ [سورة الأحزاب: الآية ٣٩].

ترجمه: ((دا بيغمبران) هغه کسان دي جي د الله ياك احکام (خلکو) ته رسوي او د الله ياك حخه ويريري او د الله ياك حخه برته دبل هيح جا حخه نه داريري)).

به بل حاي كي الله ياك فرمايلي دي: ﴿لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا﴾ [سورة الجن: الآية ٢٨].
ترجمه: ((ددي لياره جي (الله ياك) سکاره کري (داخبره) جي دوي (بيغمبران) د خبل بروردکار له خوا وركوي شوي بيغمبري ورسوله، او الله ياك به هغه حه جي

د دوي سره دي خبردار دي، او هرشي ئي يو يو شمیرلي دي».

او که جیرته یو ددغه بیغمبرانو ححه حیڼی هغه واره کناهونه صادر شي جي هغه د الله یاک ددین به رسولو یوري کوم تعلق او ارتباط نه لري، نو فوراً هغوي ته د هغي بیان او یادهانی کیري، او دیر زر دهغي ححه الله یاک ته توبه وباسي او الله یاک ته رجوع کوي نو داسي شي لکه بیخي ئي جه کناه نه وي کري، او بدغه سره ورته دخبلو مخکنیو مرتبو ححه او جته مرتبه حاصلیري، او دا به دي وجه جي الله یاک خبل بیغمبران —عليهم السلام— به کامل او بشیر أخلاقو او دخیر به صفتونو باندي خاص کري دي، او دهر هغه شي نه ئي یاک کري دي کوم جي ددوي مرتبي او قدرونه راتیتوي.

(۸) **دالله یاک دیغمبرانو او استاذو شمیر او به هغوي کي دیر**

بهرین بیغمبران:

دا ثابته شویده جي د بیغمبرانو —عليهم السلام— (جاته جي مستقل شریعت ورکري شویدي او د تبلیغ حکم ورته شویدي) شمیر دري سوه او حه دباسه لس بیغمران دي، دني ﷺ ددي وینا له کبله —کله جي ترینه د بیغمبرانو دشمیر تبوس وکري شو—: ((ثلاثمائة وخمس عشرة جماً غفيراً)) [رواه الحاكم]

ترجمه: ((دري سوه او بنحلس جي غت تولکي دي)).

او أنبياء (يعني جاته جي وحي شويده خو مستقل شريعت ندي ورکري شوي بلکه دمخکنیو بیغمبرانو به شریعت ورته حکم شویدي) دهغي نه هم دیر دي، جي د هغوي نه حیڼی واقعي او قصي مونر ته الله یاک به قرآن کریم کي

بیان کریدی او دحینو ئی ندي بیان کری.

الله یاک به خبل کتاب قرآن کریم کی د بنحه ویشتو انبیاءو او رسولانو نومونه ذکر کریدی.

الله یاک فرمایلی دي: **۱** **وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ** ﴿سورة النساء: الآية ۱۶۴﴾.

ترجمه: ((او لیرلی مو دي) حینی داسی بیغمبران جی د هغوی قصی او واقعی تاته مونر مخکی بیان کری دي، او حینی داسی بیغمبران مو هم لیرلی دي جی دهغوی قصی مونر تاته ندي بیان کری)).

دارنکه الله یاک فرمایلی دي: **۱** **وَتِلْكَ حُطَّتْنَا نَوَاتِينَهَا اِبْرَاهِيمَ عَلٰى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَاءِ اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ** ﴿۸۳﴾ **وَوَهَبْنَا لَهُٓ اسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ وَاَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسٰى وَهٰرُونَ وَكَذٰلِكَ نَظَرِى الْمُحْسِنِينَ** ﴿۸۴﴾ **وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَعِيسٰى وَإِلْيَاسَ كُلُّ مِّنَ الصّٰلِحِينَ** ﴿۸۵﴾ **وَإِسْمٰعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلٰى الْعٰلَمِينَ** ﴿۸۶﴾ **وَمِنْ نَّوَابِئِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَاٰخُوٰنِهِمْ وَاٰجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ** ﴿سورة الأنعام: الآيات ۸۳-۸۷﴾.

ترجمه: ((او دغه زمونر دلائل دي جی مونر ابراهيم عليه السلام ته دهغه دقوم به مقابله کی ورکری و، او جاته جی زمونر خوسه شي دهغه درجی بلندوو، بیشکه جی ستا بروردکار دیر حکمت والا او یوهه ذات دي. او

مونر ور وه بجه هغه (إبراهيم عليه السلام) ته إسحاق او يعقوب، او هر يو ته مونر هدايت وكره، او دهغوي حخه مخكي مونر نوح عليه السلام ته هدايت كري ؤ، جي دهغه د اولادي حخه داود او سليمان او أيوب او يوسف او موسى او هارون —عليهم السلام— دي او مونر همدغه شان نيكانو ته دهغوي دعمل نيكي بدلي وركوو. او زكريا او يحيى او عيسى او إلياس —عليهم السلام— دا تول صالحان او نيكان بندكان ؤ. او إسماعيل او اليسع او يونس او لوط —عليهم السلام، او دوي هر يو ته مونر به تمامو عالمينو بهتري وركريوه، او ددوي دبلرونو او ورونو حخه مونر حيني غوره كري ؤ، او دسمي لياري هدايت مو ورته كري ؤ.

او يقينا الله ياك حينو أنبياء ته به حيني نورو باندي بهتري او غوره والي وركريدي.

الله ياك فرمايلي دي: **﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَىٰ بَعْضٍ﴾**^ط
[سورة الإسراء: الآية ٥٥].

ترجمه: «(خامخا به تحقيق سره مونر حينو أنبياء ته به حيني نورو باندي بهتري او غوره والي وركري دي)».

دارنكه حيني رسولانو ته ئي به حينو نورو باندي بهتري وركريده.
الله ياك فرمايلي دي: **﴿تِلْكَ أَلْسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ﴾**^ط
[سورة البقرة: الآية ٢٥٣].

ترجمه: «(دغه رسولان مونر بهتري وركريده حينو ددوي ته به حينو نورو

باندي)).

او بهترين به دوي کي اولو العزم (د کلك عزم خاوندان) بیغمبران دي، او هغوي: نوح علیه السلام، او إبراهيم علیه السلام، او موسى علیه السلام، او عیسی علیه السلام او زمونږ بیغمبر محمد ﷺ دي.
الله یاک فرمایلي دي: **افْصِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ** ﴿سورة الأحقاف: الآية ۳۵﴾.

ترجمه: ((ته داسي صبر و کره (أي محمد ﷺ) لکه جي اولو العزم بیغمبرانو صبر کري و)).

دارنکه الله یاک فرمایلي دي: **وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا** ﴿سورة الأحزاب: الآية ۷﴾.

ترجمه: ((او کله جي مونږ د بیغمبرانو حخه کله و عده واخستله او د تا حخه او دنوح او إبراهيم او موسى او عیسی بن مریم — عليهم السلام — حخه، او تولو حخه مونږ مضبوطه و عده واخستله)).

او محمد ﷺ دتولو بیغمبرانو نه بهترين او آخري بیغمبر دي او د متقیانو امام دي، او د آدم علیه السلام د اولادي سردار دي، او دارنکه دتولو انبیاء و امام به وي کله جي یو حای راجع شي، او د هغوي خطیب به وي کله جي یو حای راشي، او د هغه (مقام محمود) خاوندي جي اولني او آخري ورسره به هغي باندي ارزو او غبطه کوي.

دارنکه دحمد دجندي خاوند، او دهغه حوض خاوند دي جي امتيان ئي ورته راحي.

دقيامت به ورح د تولو مخلوقاتو شفاعت کوونکي دي، او د (الوسيلة والفضيلة) دمقام خاوند دي (وسيله دجنت به درجو کي او جته مرتبه او درجه ده).
الله ياک د خبل دين د شريعتونو حنجه به بهترين شريعت باندي راليرلي دي، او دهغه امت ئي هغه غوره او بهترين امت کرحولي دي جي د خلکو د خير خواهي لياره راويستل شویدی.

او دده او دده د امت لياره ئي هغه فضيلتونه او خوبياي راجمع کري دي کوم ئي جي ددوي نه مخکني امتونو کي خواره کري او تقسيم کري ؤ.
او دوي به بيدائش کي آخري امت دي او د (قيامت به ورح) به بيارا يورته کيدلو کي اولي امت دي.

نبي ﷺ فرمايلي دي: «فضلت على الأنبياء بست» [رواه مسلم]
ترجمه: «ماته به نورو انبياؤ باندي به شيرو (خصلتونو باندي) بهتري راکري شويده».

دارنکه نبي ﷺ فرمايلي دي: «أنا سيد ولد آدم يوم القيامة ويدي لواء الحمد ولا فخر . وما من نبي يومئذ آدم فمن سواه إلا تحت لوائي يوم القيامة» [رواه أحمد والترمذي] .

ترجمه: «زه د قيامت به ورح کي د آدم عليه السلام د اولادي سردار يم او زما به لاس کي به د حمد جنده وي او زه بدي حه فخر نه کوم، بدغه ورح

به د آدم عليه السلام به شمول تول ییغمبران زما دبیرغ لا ندي وي .»
او رسول الله ﷺ بسی روسته دویم بهترین ییغمبر ابراهیم خلیل الرحمن
(د الله یاک خاص دوست) دي، دا دواره خلیلان (خاص دوستان جي محمد
ﷺ او ابراهیم عليه السلام دي) به اولو العزم ییغمبرانو کي بهترین دي، او
بیانور دري واره دوي بسی روسته دي.

(۹) د ییغمبرانو عليهم السلام معجزی (سکاره نسی):

الله یاک د خبلو ییغمبرانو تأیید به لوي لوي نسو او سکاره معجزو سره
کري و ددي لياره جي به خلکو باندي دليل او یا ملامتوونکي شي. لکه قرآن
کریم، او دسیرمي دوه توتي کیدل، او د لکري (أمسی) حخه مار جوریدل، او
دختو حخه مرغان پیدا کول، او داسي نوري معجزی.

ددې وحي نه هغه معجزه جي غير معتاد وي به ریشتي نبوت باندي دلالت
کوي، او کرامت د ریشتي نبوت به شاهد باندي دلالت کوي.

الله یاک فرمایلي دي: **لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ ﴿۱﴾** [سورة
الحديد: الآية ۲۵].

ترجمه: «(خامخا به تحقيق سره لیرلي دي مونر خبل ییغمبران به حرکنده
دلیلونو او سکاره معجزو باندي)».

او نبي ﷺ فرمایلي دي: «(ما من نبي من الأنبياء إلا وقد أوتي من الآيات
ما آمن على مثله البشر وإنما كان الذي أوتيته وحياً أوحاه إلي فأرجو أن
أكون أكثرهم تابعاً يوم القيامة)» [متفق عليه].

ترجمه: ((ده بیغمبرانو حخه یو بیغمبر نه شته مکر هغه ته داسي معجزی ورکړي شويدي جي دهغي به مثل باندي انسانانو ایمان راوري دي. او هغه حه ماته راکړي شويدي هغه دالله یاک له خوا وحي ده جي ما ته ئي وحي شویده، ددي وحي نه زه امید لرم جي دقيامت به ورح به د تولو بیغمبرانو حخه زما اتباع او بیرویان دیر وي)).

(۱۰) زمونږ د بیغمبر محمد ﷺ به نبوت باندي ایمان راوړل:

د محمد ﷺ به بیغمبري باندي ایمان راوړل د ایمان د بنستونو حخه یو لوي بنست او بنیاد دي، جي برته له هغي حخه د هیج جا ایمان نه صحیح کيږي. الله یاک فرمایلي دي: ا وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ [سورة الفتح: الآية ١٣]. ترجمه: ((حوک جي به الله یاک او د هغه به بیغمبر (محمد ﷺ) باندي ایمان را نه وري (نو هغه کافر دي) او یقینا مونږ دکافرانو لیاره کرم اور تیار کړيدي)).

او خور نبي ﷺ فرمایلي دي: ((أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأني رسول الله)) [رواه مسلم].

ترجمه: ((ماته د الله یاک له طرفه) أمر شويدي جه زه دخلکو سره جنک (جهاد) وکرم تردي بوري جي دا کواهي وکړي جي د الله یاک حخه برته بل به حقه معبود او مستحق د عبادت نه شته، او زه د الله یاک به حقه بیغمبر یم)).

* به نبي ﷺ باندي د ایمان دیوره کیدو لیاره حو شیانو ته

ضرورت دي:

اول:

زمونر د ییغمبر محمد ﷺ بیرندل:

جي هغه محمد حوي د عبد الله حوي د عبدالمطلب حوي د هاشم دي.
او هاشم د قريشو د قبيلي حخه دي. او قريش د عربو حخه يو قبيله ده. او
عرب د اسماعيل حوي د ابراهيم خليل الله — به هغه او زمونر به ییغمبر دي
بهرين درو دونه او سلامونه وي- د اولادي حخه دي.

د خور نبي ﷺ دري شبيته كاله عمر ؤ. جي حلويست كاله ئي
د ییغمبري حخه مخكي تير كري دي، او درويشت كاله نبي او رسول ؤ.

دويم:

نبي ﷺ جي به حه باندي خبر ور كري دي هغه رستي كنل، او به حه
باندي ئي حي امر كري دي دهغي عملي كول، او د حه نه ئي حه منع او
رتنه كريده د هغي حخه حان رغورل.

او بل دا جه د الله ياك عبادت يواحي به هغه طريقه وه شي كومه جي
رسول الله ﷺ سودلي ده.

دريم:

بدي باور او عقیده لرل جي محمد ﷺ انسانانو او بيريانو ته د الله ياك
ییغمبر دي، ددي وحي نه ددوي نه يو كس ته هم برته له ده ديروي حخه بل
مجال نه شته.

الله ياك فرمايلي دي: **اقُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جَمِيعًا** [سورة الأعراف: الآية ١٥٨].

ترجمه: « وه وايه (أي د الله ياك رسوله) أي خلکو زه تاسو ټولو ته د الله ياك ييغمبر يم ». .

حلورم:

دهغه به ييغمبري ياندي ایمان راوړل، او بدي باندي ایمان لرل جي هغه به ټولو ييغمبرانو کي بهترين او د ټولو نه بهترين دي.

الله ياك فرمايلي دي: **ا وَلَٰكِن رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّنَّ** ﴿سورة الأحزاب : الآية ٤٠﴾

ترجمه: « مکر (دا ييغمبر) د الله ياک استاذي او آخيري ييغمبر دي ». .

او بدي باندي ایمان راوړل جه هغه خليل الرحمن (د الله ياک خاص دوست) دي. او د آدم عليه السلام د اولادي سردار دي، او دلوي شفاعت خاوند دي، او به (الوسيلة) باندي خاص کري شويدي جه هغه د جنت به درجو کي او جته درجه ده. او دارنکه دهغه حوض خاوند دي جي امتيان به ئي ورته راحي، او دده امت د ټولو امتونو حخه بهترين امت دي.

الله ياک فرمايلي دي: **ا كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ** ﴿سورة آل عمران: الآية ١١٠﴾ .

ترجمه: « ياستي تاسو غوره او بهترين هغه امت جي دخلکو (دخیر خواهي) لياره ويستل شوي دي ». .

دارنکه دده امت به يه جنت والاؤ کي دير همدوي وي.

او بدي ایمان لرل جه د محمد ﷺ به ييغمبري سره مخکني ټول دينونه او شريعتونه منسوخ شويدي.

بنحّم:

بدي ایمان لرل جي الله ياك ددي بیغمبر محمد ﷺ به لوي معجزی او سکاره نسی او دلیل باندي تأیید او نصرت کریدی جي هغه قرآن عظیم الشان دي کوم جي د الله ياك هغه کلام دي جه د هر قسم لاس وهني او تغییر او تبدیل حنجه محفوظ او ساتل شویدی.

الله ياك فرمایلي دي: اَقْلُ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْاَطْنُ عَلٰى اَنْ يَّاتُوْا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُوْنَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَتْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيْرًا ﴿٨٨﴾ [سورة الإسراء: الآية ٨٨].

ترجمه: ((وه و ايه (أي د الله ياك رسوله) كه جبرته انسانان او بیریان ددي لیاره راجمع شي جي ددي قرآن به شان بل داسي كتاب راوري نو ددي قرآن به شان بل كتاب نه شي راوري، أكر كه حینی ددوي حینی نورو لره (بدغه كار كي) کومکیان شي)).

همدار نكه الله ياك فرمایلي دي: اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهٗ لَحٰفِظُوْنَ ﴿٩﴾ [سورة الحجر: الآية ٩].

ترجمه: ((خامخا به تحقیق سره مونر دا قرآن نازل کری دي او مونر دي لره ساتونکی یو)).

شیرم:

بدي ایمان لرل جي رسول الله ﷺ د الله ياك دین یوره خلکو ته رسولي دي، او امانت ئي اداء کریدی او خیل امت لیاره ئي خیر خواهی لتولي ده،

ددې وجي نه هیڅ دخیر کار نه شته مکر خبل اُمت ته ئي د هغي لارسونه کړیده، او دهغي به کولو ئي ترغیب ورکړي دي، او هیڅ د شر کار نه شته مکر خبل اُمت ئي ورحني منع کړي او ویره ولي دي.

الله یاک فرمایلي دي: **لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ** ﴿١٢٨﴾ [سورة التوبة: الآية ١٢٨].

ترجمه: ((خاتمًا به تحقیق سره راغلي دي تاسو ته ستاسو د جنس حخه داسي ییغمبر جي کران بریوري به هغه باندي هغه حه تاسو به تکلیف کوي، او به تاسو باندي د خیر خواهي حرص کوونکي دي او به ټولو مؤمنانو باندي مهربان او د رحم والا دي)) .

او خور نبي ﷺ فرمایلي دي: ((ما من نبي بعثه الله في أمة قبلي إلا كان حقاً عليه أن يدل أمته على خير ما يعلمه لهم ويحذر أمته من شر ما يعلمه لهم)) [رواه مسلم] .

ترجمه: ((دما حخه مخکي هیڅ اُمت کي الله یاک کوم ییغمبر ندي لیرلي مکر به هغه باندي واجب ؤ جي خبل اُمت ته دهغه خیر او سیکري لارسودنه وکړي جي کوم ده ته د هغوي لپاره سه سکاری. او دهغه شر او فساد نه ئي وساتي جي کوم ده ته د هغوي لپاره معلوم دي)) .

اوم:

د حور نبي ﷺ سره محبت کول، او دهغه محبت به خبل حان او به تول

مخلوق باندي مخڪي ڪول، دارنڪه دهغه تعظيم او توقير ڪول، او دهغه احترام ڪول، او دهغه خبره منل، حڪه جي دا دني ﷺ هغه حقوق دي ڪوم جي ورله الله ياك به قرآن ڪريم ڪسي (دهغه به اُمت باندي) واجب ڪريدي، ددي وڃي نه دهغه سره محبت ڪول دا د الله ياك سره محبت ڪول دي، او دهغه خبره منل دا د الله ياك خبره منل دي.

الله ياك فرمايلي دي: اَقْلُ ان كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ [سورة آل عمران: الآية ٣١]
ترجمه: ((وه وايه (أي د الله ياك رسوله) كه جبرته تاسو د الله ياك سره محبت ڪول غواري نو زما بيروي و ڪري الله ياك به د تاسو سره محبت و ڪري او ستاسو ڪناهونه به وه بسي او الله ياك بسونڪي او درحم والا دي)) .
او حور نبي ﷺ فرمايلي دي: ((لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من ولده ووالده والناس أجمعين)) [متفق عليه] .

ترجمه: ((تاسو ڪي يو ڪس يوره مؤمن نه شي ڪيڊلي تر حو يوري جي زه ورته د خبلو بڄو او خبل يلا ر او دتولو خلکو حخه دير محبوب نه شم))
اُتم:

به نبي ﷺ باندي دير دير درود او سلام ويل، حڪه جي بخيل هغه سري دي جي دهغه به مخ ڪي د نبي ﷺ نوم ياد شي او هغه ورباندي درود وه نه وائي .
الله ياك فرمايلي دي: اِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ [سورة الأحزاب: الآية ٥٦]
ترجمه: ((يقينا الله ياك او دهغه يريشتي به نبي ﷺ باندي درود وائي، أي

مؤمنانو تاسو هم به هغه باندي درود وه وايي او سلام ورباندي وه وياست به سلام ويلو سره)).

او نبي ﷺ فرمايلي دي: «من صلى عليّ واحداً صلى الله عليه بها عشراً» [رواه مسلم].

ترجمه: «جا جي به ما باندي يو حل درود وه وايه الله ياك به ورباندي دهغي به عوض کي لس حله درود وه وائي».

او به حيني حايونو کي به نبي ﷺ باندي درود ويل دير مؤکد او لازمي کيري، جي حيني ددغه حايونو حخه: به لمانحه کي دتشهد به حال کي، او به قنوت کي، او دجنازي به لمانحه کي، او دجمعي به خطبه کي، او د اذان حخه روسته، او مسجد ته د ننوتلو او وتلو به وخت کي، او د دعا به وخت کي، او د نبي ﷺ دنوم ديا ديدلو به وخت کي، او بداسي نورو حايونو کي.

نهم:

بدي ایمان لرل جي نبي ﷺ او نور تول بيغمبران د الله ياك سره به برزخي روند باندي روندي دي جي دغه روند ئي د شهيدانو دروند حخه کامل او اوحت روند دي.

لکن ددوي دغه زوند هغه شان روند ندي لکه حرنکه جي به دنيا کي دحمکي دياسه ددوي روند ؤ، بلکه هغه داسي روند دي جي دهغي کيفيت او حرنکوالي مونر ته ندي معلوم، او بدغه روند سره ددوي حخه د مرک نوم نه شي لري کيدلاي.

نبي ﷺ فرمایلي دي: «إن الله حرم على الأرض أن تأكل أجساد الأنبياء» [رواه أبو داود والنسائي] .

ترجمه: « يقينا الله ياك به حمکه باندي د أنبیاؤ بدنونه حرام کريدي». او هم نبي ﷺ فرمایلي دي: «ما من مسلم يسلم عليّ إلا رد الله علي روحي كي أرد عليه السلام». [رواه أبو داود] .

ترجمه: « داسي يو مسلمان نشته جي هغه به ما باندي سلام وه وائي مکر الله ياك ماته زما روح وابس کوي ددي لياره جي زه ورله د سلام جواب ورکرم» .

لسم:

دني ﷺ داحترام حخه دا خبره ده جي دهغه به روند کي دهغه به وړاندي اوازونه يورته نه کري شي، دارنکه د هغه دقبر به خواکي به هغه باندي د سلام اجولو به وخت اوازونه يورته نه کري شي.

الله ياك فرمایلي دي: اَيَّايْهَا الَّذِيْنَ وَاٰمَنُوْا لَا تَرْفَعُوْا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوْا لَهُ بِالْقَوْلِ كَظَهَرَ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿٢١﴾ [سورة الحجرات: الآية ٢] .

ترجمه: « (أي مؤمنانو د بيغمبر به اواز باندي خبل اواز مه يورته کوي او به زوره اوجت اواز ورته اواز هم مه کوي لکه جي يو بل ته تاسو اوازونه کوي هسي نه جي عملونه مو بر باد شي اوتا سو به خبر نه ياستي» .

حور نبي ﷺ ته ددفن حخه روسته داسي حرمت ثابت دي لکه حرنکه جي هغه ته دروند به حال کي ثابت ؤ. ددي وحي نه به مونر باندي واجب دي

جي داسي احترام ئي وکرو لکه حرنکه احترام ئي جي صحابه کرامو کري دي، هغوي دير سختين دخلکو حخه و د نبي ﷺ به موافقت (يعني دهغه دستتو به عملي کولو کي) او به تولوخلکو کي دهغه د مخالفت او د الله ياک به دين کي د بدعت کولو نه دير لري و.

يولسم:

دهغه د صحابه کرامو (ملکرو) او اهل بيت (خاندان) او سحو او بيانو سره محبت کول، او دتولو سره دوستي کول، او دهغوي دشان دکمولو حخه او يا ورته دکنحلو حخه او يا به هغوي باندي دزري هومره طعن لکولو حخه حان ساتل. حکه جي الله ياک دهغوي حخه راضي شويدي، او دوي ئي دخبل ييغمبر دملکرتوب لياره غوره کري دي، او به امت باندي ئي ددوي سره محبت او دوستي کول واجب کريده.

الله ياک فرمايلي دي: **اَوَّلَ السَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ** [سورة التوبة: الآية ١٠٠].

ترجمه: ((او هغه مخکني اولني کسان دمهاجرينو او انصارو حخه او هغه کسان جي دهغوي بيروي ئي به نيکه طريقه کريده، الله ياک ددوي حخه راضي شويدي او دوي د الله ياک حخه راضي دي)).

او نبي ﷺ فرمايلي دي: ((لا تسبوا أصحابي فوالذي نفسي بيده لو أنفق أحدكم مثل أحد ذهباً ما بلغ مد أحدهم ولا نصيفه)) [رواه البخاري] .

ترجمه: ((زما صحابه کرامو ته کنحل مه کوي، زما دي به هغه ذات

باندي قسم وي جي زما روح دهغه به لاس کي ده که يو کس د تاسو حخه د أحد دغره به اندازه سره زر نفقه او خرج کري هغه به د صحابه کرامو ديو مُد (جي معلومه بيमानه ده) دنفقه کولو أجر ته او نه دنيم مد دخرج کولو أجر ته ورسيري)) .

او الله ياك هغه جاته جي دصحابه کرامو حخه روسته راحي ددي ترغيب ورکري دي جي د صحابه کرامو لياره استغفار وه غواري او د الله ياك حخه سؤال وکري جي ددوي به زرونو کي هغوي ته کينه او حسد بيدا نه کري.

الله ياك فرمايلي دي: **اَوَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِأَخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾** [سورة الحشر: الآية ١٠].

ترجمه: ((او هغه کسان جي ددوي (صحابو) حخه روسته راغلي دي دوي وائي جي أي زمونر بر وردکاره مونر ته بسنه وکره، او زمونر هغو ورونو ته جي دمونر حخه به مسلماني کي مخکي شويدي هغو ته هم بسنه وکره، او زمونر به زرونو کي مؤمنانو ته کج روي او حسد مه بيدا کوي، أي زمونر بروردکاره بیشکه ته بسونکي او مهربانه ئي)).

دولسم:

دني ﷺ به حق کي د غلُو (حد نه تيري کولو) حخه حان ساتل، حکه جي دهغه به حق کي غلُو کول به حقيقت کي هغه ته تکليف او ضرر رسول دي. حکه جي نبي ﷺ جبل امت دهغه به حقله دغلُو کولو حخه منع کري دي.

درانکه دهغه به مدح او صفت کولو کي دحد نه تجاوز کولو حخه حان

ساتل، او يا هغه ته د هغه دمرتي نه يورته داسي مرتبه ورکول جي هغه الله ياك يوري خاص وي، ددي تولو حخه حان ساتل.

نبي ﷺ فرمايلي دي: «إنما أنا عبد فقولوا عبد الله ورسوله ، لا أحب أن ترفعوني فوق منزلتي» .

ترجمه: « بيشکه زه د الله ياک بنده یم، ددي وجي نه تاسو وه وائي: د الله ياک بنده او دهغه بیغمبر دي. زه دا نه خوسوم جي تاسو ما دخبلي منـزلي حخه بره اوحت کري ».

او هم نبي ﷺ ويلي دي: «لا تطروني كما أطرت النصارى ابن مريم» [رواه البخاري].

ترجمه: « تاسو زما به مدح او صفت کي دحد نه تجاوز مه کوي لکه حرنکه جي نصاراو دعيسى عليه السلام به مدح کي دحد نه تجاوز کري وه (جي هغه ئي د إله درجي ته رسولي ؤ)».

او هم ددي بیغمبر ﷺ حخه هيح غوستل روا ندي، او نه ورته فريادرستي روا ده، او نه ئي دقبر حخه طواف روا دي، او نه د هغه به نامه نذر کول روا دي، او نه دهغه لياره حلالکه (قرباني) روا ده، حکه جي دا تول شيان د الله ياک سره شرك کول دي. او الله ياک برته له خبل حان حخه د بل جا دعبادت کولو حخه منع کريده.

دارنکه ددي بالمقابل د نبي ﷺ احترام نه کول، يا دهغه شان کم کنل، يا دهغه سيکاوي کول، او يا هغه يوري مسخري کول، دا د اسلام حخه مرتد کيدل دي، او به الله ياک باندي کفر کول دي.

الله ياك فرمايلي دي: **اقُلْ أَبِاللَّهِ وَنَوَائِيَّتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ** ﴿ [سورة التوبة: الآية ٦٦] .

ترجمه: ((ورته وه وايه (أي د الله ياك رسوله) آيا تاسو به الله ياك او دهغه به معجزو او د هغه به بيغمبر بوري مسخري كوي تاسو اوس عذر ونه مه وراندي كوي بيشكه تاسو د ايمان را ورلو حخه روسته كافران شوي ياسي)) .
د رسول الله ﷺ ريشتني محبت هغه دي جي هغه انسان لره د نبي ﷺ به طريقو او دهغه د سنتو به بيروي كولو باندي باعث كوي، او دهغه دلياري د مخالفت به بريخودلو باندي ئي باعث كوي.

الله ياك فرمايلي دي: **اقُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ** ﴿ [سورة آل عمران: الآية ٣١]

ترجمه: ((وه و ايه (أي د الله ياك رسوله) كه جبرته تاسو د الله ياك سره محبت كول غواري نو زما بيروي وكري الله ياك به د تاسو سره محبت وكري او ستاسو كناهونه به وه بسي او الله ياك بسونكي او درحم والا دي)) .
بدي وجه د نبي ﷺ د تعظيم كولو به وخت كي دا واجب ده جي نه افراط وكري شي او نه تفريط، نه خو هغه ته د ألوهيت صفتونه وركري شي، او نه د هغه دقدر او دحق كمي وه شي، لكه د هغه د حقوقو حخه د هغه سره هغه محبت كول او هغه احترام كول دي جي بنده لره د هغه دستو او طريقو به بيروي باندي باعث كوي.

ديار لسم:

به نبي ﷺ باندي ايمان دهغه د تصديق كولو او دهغه به شريعت باندي دعمل

د ایمان (شیر) بناوي ————— (أركان الإيمان)

کولو حخه برته نه تر سره کیري، جي دا د نبي ﷺ أحكامو ته د غاره ایسودلو معنی ده، حکه جي دني ﷺ اطاعت او خبره منل د الله ياڪ اطاعت او خبره منل دي، او دهغه مخالفت او خبره نه منل د الله ياڪ مخالفت او خبره نه منل دي. نو بدي وجه د نبي ﷺ به تصديق کولو او دهغه به بیروي کولو سره به هغه باندي ایمان یوره کیري او تر سره کیري.

د ایمان بنحمة بنا: د آخرت به روح باندي ایمان لرل:

(۱) د آخرت به روح باندي ایمان لرل:

د آخرت به روح باندي د ایمان معنی دا ده جه: ددي دنیا دزوند به ختمیدو باندي، او دهغي نه روسته یوبل کور ته به ورداخلیدو باندي عقیده او باور ولري، جه هغه به مرک سره شروع کیري، بیا به قبر کي دبرخ به روند، بیا دقیامت به قائمیدو باندي تیریري، بیا دهغي نه روسته به خلک یو حل بیا رایورته کیري، او دحشر میدان به قائمیري، او خلکو ته به د سو او د بدو سزاکاني ورکول کیري تر حو جي خلک یا جنت ته داخل شي او یا دوزخ ته داخل شي.

د آخرت به روح ایمان لرل دایمان دیناؤ ححه هغه بنا ده جي برته له هغي دبنده ایمان نه صحیح کیري او نه یوره کیري، او جا جي ترینه انکار وکره هغه کافر شه.

الله ياك فرمايلي دي: **ا وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ** ﴿سورة البقرة: الآية ۱۷۷﴾.

ترجمه: «لکن نیکی (نیکی) دهغه جا ده جي ایمان ئي راوره به الله ياك باندي او د آخرت به روح باندي».

او خور نبي ﷺ فرمایلي دي — لکه جي دجبریل عليه السلام به حدیث کي راغلي دي — : «فأخبرني عن الإيمان ؟ قال : أن تؤمن بالله ، وملائكته وكتبه ، ورسله واليوم الآخر ، وتؤمن بالقدر خيره وشره» [رواه مسلم ۱/۱۵۷] .

ترجمه: «نو ماته دایمان باره کي خبر راکره؟ نبي ﷺ وفرمايل: ایمان دا دي جي ته ایمان رواري به الله ياك باندي، او دهغه به يريشتو باندي، او دهغه به تولو کتابونو باندي، او دهغه به تولو بیغمبرانو باندي، او د آخرت به ورح باندي، او دخیر او دشر به تقدیر باندي ایمان راوري.»

او حیڻي دهغه شیانو حخه جي به هغي باندي ایمان راورل واجب دي هغه د قیامت دورحي هغه مقدمات او لوي او وري نسي او علامي دي به کومو باندي جي رسول الله ﷺ خبر ورکري دي (جي هغه به د قیامت د قائمیدو حخه مخکي واقع کيري).

علماء کرامو د قیامت دغه علامي او نسي دوه دوه ته تقسیم کريدي:

أ- وري (کوجني) نسي او علامي:

دا هغه نسي او علامي دي جي د قیامت به نزدي کيدو باندي دلالت کوي.

دا نسي ديري زياتي دي، او زياتره ددغه نسي او علامو حخه واقع شويدي، حیڻي ددغو نسي حخه: د نبي ﷺ بعثت (يعني بیغمبري) ده، او د امانت ضایع کيدل دي، د مسجدونو کلكاري او نقشکاري کول او يو به بل باندي به هغي کي فخر کول دي، او د تعمیرونو به جوړولو کي د شینکیو او جو بانانو يو دبل حخه مخکي کيدل، او ديهودو سره جنکونه کول او دهغوي وزل، او زماني رانديدل، او دکارنو کميدل، او دفتنو سکاره کيدل، او دمرکونو ديريديل، او زنا کاني او فسق او فجور ديريديل.

الله ياك فرمايلي دي: ﴿ أَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ﴾ [سورة

القمر: الآية ١].

ترجمه: ((دقيامت ورح رانزدي شویده او سيرمي دوه توتي شوه)).

ب- لوي او غتي نسي او علامي:

دا هغه نسي او علامي دي جي د قیامت د قائمیدو حخه لر غوندي مخکي به سکاره کيري جي دقيامت به تازه شروع کيدو او واقع کيدو باندي خلکو ته ويره ورکوي.

او دا لس نسي دي جي تر اوسه يوه هم نده سکاره شوي، جي حيني دهغي حخه:

دمهدي راوتل. او د دجال راوتل.

او د عیسیٰ — عليه السلام — د اسمان حخه به داسي حال کي راکوچيدل جي به عدل باندي به فيصلې کوي، او صليب به مات کري، او دجال او خنزير به وه وزني، او جزیه به کيردي، او داسلام به شريعت باندي به فيصلې کوي.

او یا جوج او مأجوج به راسکاره شي عیسیٰ عليه السلام به هغوي ته خيري وکري او تول به مره شي.

دارنکه دري خسفونه به کيري يو خسف به مشرق کي وي او بل به مغرب کي وي او بل به جزیره العرب کي وي.

او بله نسه لوکي دي جي داسمان حخه به يو غت لوکي رابيدا شي جي تول خلک به راکير کري او تولو ته به رسيري.

او دارنکه دقرآن کریم دحمکي حخه اسمان ته پورته کیدل.

او لمر د لویدیح حخه راختل.

او دابه (یو حیوان جي صفت ئي به حدیثو کي دي) راوتل.

او دعدن حخه یو لوي اور راوتل جي خلك به دشام حمکي ته شري. دا

اور د قیامت د لویو علامو حخه آخري علامه ده.

إمام مسلم —رحمة الله عليه— دحذيفة بن أسيد الغفاري —رضي الله عنه—

حخه روایت کري دي هغه وائي: «أطلع النبي ﷺ ونحن نتذاكر فقال:

«ما تذكرون؟ قالوا: نذكر الساعة. قال: إنها لن تقوم حتى تروا قبلها

عشر آيات. فذكر: الدخان، والدجال، والدابة، وطلوع الشمس من

مغربها، ونزول عيسى بن مريم، ويأجوج، وثلاثة خسوف: خسف

بالمشرق، وخسف بالمغرب، وخسف بجزيرة العرب، وآخر ذلك نار

تخرج من اليمن تطرد الناس إلى محشرهم» [رواه مسلم].

ترجمه: «نبي ﷺ بداسي حال کي به مونر راسکاره شو جي مونر یو بل

ته بیان کولو، هغه وه فرمايل: حه يادوي؟ هغوي ورته وه ويل: دقيامت به

باره کي مذاکره کوو. نبي ﷺ وه فرمايل: دقيامت ورح به تر هغي بوري

هيح کله قائمه نه شي تر حو جي تاسو د هغي حخه مخکي لس نسي وه نه

ويئي. بيا ئي لاندي نسي ذکر کري: لوكي، او دجال، او دابة الأرض، او

دلوديح له طرفه لمر راختل، او دعيسى بن مريم —عليه السلام— راکوچيدل، او

يأجوج او مأجوج، او دري خسفونه: يو خسف به مشرق کي او بل به

مغرب کي او بل به جزیره العرب کي، او آخري ددغه نسو حخه به اور وي جي ديمن حخه به راوحي او خلك به خبل محشر ته شري)).

دارنکه نبي ﷺ فرمايلي دي: «يُخْرَجُ فِي آخِرِ أُمَّتِي الْمَهْدِيُّ يُسْقِيهِ اللَّهُ الْغَيْثَ ، وَتُخْرَجُ الْأَرْضُ نَبَاتَهَا ، وَيُعْطَى الْمَالُ صِحَاحًا ، وَتَكْثُرُ الْمَاشِيَةُ ، وَتَعْظُمُ الْأُمَّةُ ، يَعِيشُ سَبْعًا ، أَوْ ثَمَانِيًا ، يَعْنِي حَجَجًا» [رواه الحاكم في المستدرک].

ترجمه: ((زما د اُمت به آخر کي به مهدي راويزي (دهغه به وخت کي به) الله ياک بارانونه وکري، او حمکه به خبل شينکي راوتکوي او صحيح فصل به ورکوي، او خاروي به دير شي، او د اُمت قدر او شان به اوجت شي، هغه (يعني مهدي) به اوه يا آته کاله زوند کوي)).

دا هم راغلي دي جي دا نسي به يو بل يسي داسي برله بسي واقع کيري لکه ملغري جي يو بل بسي به تار کي بيول کيري. نو کله جي يوه ددغو نسو حخه سکاره شي بله به وربسي وي تر دي جي کله دا نسي تولي خلاصي شي نو د الله ياک به حکم به بيا قيامت قائميري.

د (الساعة) — جي دقيامت دورحي يو نوم دي — حخه مراد هغه ورح ده جي د الله ياک به حکم به يه هغي کي خلك دقبرونو حخه رابورته کيري ددي لياره جه حساب ورسره وکري شي، نيکو کارو ته نعمتونه ورکري شي او بدکارو ته عذاب ورکري شي.

الله ياک فرمايلي دي: **إِیَوْمَ یُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا کَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ یُوفِضُونَ** ﴿٤٣﴾ [سورة المعارج: الآية ٤٣].

ترجمه: ((هغه ورح جي خلك به دقبرونو حخه به ديره جالائي سره راباحيري كويا كوم معلوم هدف ته ورمندي وهي)) .

دغه ورح به قرآن كريم كي به ديرو نومونو سره ذكر شويده جي حيني دهغي حخه لاندي نومونه دي:

يوم القيامة، يوم الحساب، يوم الدين، الطامة، الواقعة، الحاقة، الصاخة، الغاشية، او داسي نور نومونه.

(دقرآن كريم هغه آيتونه جي دا نومونه وربكي ذكر شويدي):

-يوم القيامة:

الله ياك فرمايلي دي: **لَا أَقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ** ﴿١﴾ [سورة
القيامة: الآية ١].

ترجمه: ((داسي نده، زما دي قسم وي دقيامت به ورح باندي)).

-القارعة:

الله ياك فرمايلي دي: **الْقَارِعَةُ** ﴿١﴾ **مَا الْقَارِعَةُ** ﴿٢﴾ [سورة
القارعة: الآيتان ١-٢].

ترجمه: ((هغه دزرونو تڪوونكي ورح، كومه ده هغه تڪوونكي ورح؟)).

-يوم الحساب:

الله ياك فرمايلي دي: **إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ**

عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿ [سورة ص: الآية ٢٦].
ترجمه: ((بيشكه هغه كسان جي د الله ياك دنيغي او سمي لاري ححه
خلك بي لاري كوي دهغوي لياره سخت عذاب دي به دي سبب جي
هغوي د حساب ورح هيره كريده)).

-يوم الدين:

اللَّهُ يَاكُ فَرْمَايِلِي دِي: ا وَإِنَّ الْفُطَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿ [سورة الانفطار: الآيتان ١٤-١٥].
ترجمه: ((يقينا فاجران به به جهنم كي وي، دجزاء او حساب كولو به
ورح به ورداخليري)).

-الطامة:

اللَّهُ يَاكُ فَرْمَايِلِي دِي: ا إِذَا جَاوَتْ الطَّامَّةُ الْكُبْرَى ﴿ [سورة
النازعات: الآية ٣٤].
ترجمه: ((نو كله جي دهغه لوي آفت او مصيبت ورح راشي)).

-الواقعة:

اللَّهُ يَاكُ فَرْمَايِلِي دِي: ا إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿ [سورة الواقعة: الآية ١].
ترجمه: ((كله جي هغه واقع كيدونكي ورح واقع شي)).

—الحاقة:

الله ياك فرمايلي دي: **اَلْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا اَلْحَاقَّةُ ﴿٢﴾** [سورة الحاقة: ١-٢]
ترجمه: « حقيقي واقع كيدونكي ورح، او حه ده هغه حقيقي واقع
كيدونكي ورح؟ ».

—الصّآخة:

الله ياك فرمايلي دي: **اِفَادًا جَاوَتِ الصّآخَةُ ﴿٣﴾** [سورة عبس: ٣٣].
ترجمه: « كله جي هغه دلوي اواز ورح راشي ».

—الغاشية:

الله ياك فرمايلي دي: **اَهْلًا اَتَدَكْ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾** [سورة
الغاشية: الآية ١].

ترجمه: « أيا تا ته دهغه يتوونكي ورح خبر راغلي دي (جي خلك به به
خبلو سختيو سره يتوي)؟ ».

(٢) **د آخرت به ورح باندي د إيمان راورلو صفت او طريقه:**

د آخرت به ورح باندي إيمان راورل دوه دوله دي: يو إجمالي إيمان دي.
او بل تفصيلي إيمان دي.

***هر جي إجمالي إيمان دي:**

هغه دا دي جي بدي بوره باور او يقين ولري جي داسي يوه ورح شته
دي جي به هغي كي به الله ياك اولني او آخري خلك راجمع كوي، او هر يو

ددوي ته به دخبل عمل به أساس باندي بدله وركوي، يوه دله به جنت ته
حي، او بله دله به دوزخ ته حي.

الله ياك بدې باره كي داسي فرمايلي دي: **اقُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ
وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾ لَمْ طَمَعُونَ إِلَّا إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٥٠﴾** [سورة
الواقعة: الآيتان ٤٩-٥٠].

ترجمه: ((ورته وه وايه (أي د الله ياك رسوله) جي بيشكه اولني او اخيرني
تول به د هغي معلومي ورحي نيتي ته راجمع كيږي)).

* او هر جي تفصيلي ایمان دي:

هغه به مفصل شکل سره به هغه حه باندي ایمان لرل دي کوم جي دمرك
حنه وروسته راحي، او هغه ديرو شيانو ته شامل دي جي حيني دهغي
دجملي حنه لاندني امور دي:

اول: دقبر فتنه:

دقبر دفتني حنه مراد: دمري ددفن كيدلو نه روسته دهغه حنه دهغه
درب او دهغه ددين او دهغه د بيغمبر محمد ﷺ به باره كي تبوس كول دي.
الله ياك يواحي مؤمنانو ته د صحيح او محكم جواب وركولو توفيق
وركوي. لکه حرنك جي به حديث شريف كي راغلي دي كله جي دمري
حنه تبوس وكري شي هغه به به جواب كسي وائي: ((ربي الله ، وديني
الإسلام ونبيي محمد ﷺ)). [متفق عليه].

ترجمه: ((زما بروردكار الله ياك دي، او دين مي اسلام دي، او بيغمبر مي

محمد ﷺ دي .

نو بدغه وجه د مري حخه ده دؤو يريشتو به تبوس كولو او دهغي يسه
كيفيت او به هغه حه جه مؤمن ورباندي جواب وركوي او هغه حه جي
منافق ورباندي جواب وركوي بدي تولو باندي ایمان لرل واجب دي حكه
جي دا تول د صحيح أحاديثو له لوري ثابت دي.

دوهم: دقبر عذاب او دهغه نعمتونه:

دقبر به عذاب او دهغه به نعمتونو باندي هم ایمان لرل واجب دي.
او هم بدي ایمان لرل جي د ا قبر به يا ددوخ د كندو حخه يوه كنده
وي او يا به د جنت د باغجو حخه يوه باغجه وي. او بل بدي ایمان لرل
جي دا قبر د آخرت دمنزلونو حخه أولني منزل دي، جا حي ددي حخه
نجات ومونده نو ددي نه جي وروسته حه راحي هغه به ورباندي ددي حخه
أسان وي، او جا جي ددي حخه نجات مونده نه كره نو هغه حه جي ددي
حخه روسته راحي هغه به ورباندي ددي نه هم كران وي. او حوك جي مر
شي د هغه قيامت قائم شي.

به قبر كي نعمتونه او عذاب به بدن او روح دوارو باندي واقع كيږي، او
كله كله خاص به روح باندي واقع كيږي.
دقبر عذاب دظالمانو لباره دي، او نعمتونه ئي درشتوني او صحيح مؤمنانو
لياره دي.

هر مري به برزخ كي يا عذابيري او يا ورته نعمتونه حاصليري خوا هغه

به قبر کسي سس شي او يا سس نه شي.

ددي وحي نه که جبرته يو حوک وه سوزول شي او يابه اوبو کي غرق شي، او يائي ليوان او شرمخان او مرغان و خوري نو خاخنا به ورته دغه عذاب او يا نعمتونه رسيري.

الله ياک فرمايلي دي: **النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾** [سورة غافر: ٤٦]
ترجمه: ((اور دي جي دوي به ورباندي سهر او ماسام (صبا او بيکا) بيش کيري، او کله جي قيامت قائم شي (وه به ويل شي) دفرعون قام او دله سخت عذاب ته داخل کري)).

او حور نبي ﷺ فرمايلي دي: ((فلو لا أن لا تدافنوا لدعوت الله أن يسمعكم من عذاب القبر)) [رواه مسلم].

ترجمه: ((که جبرته ددي وي ره نه وي جي تاسو به بيا مري نه سسوي نو ما به د الله ياک حخه غوستلي وي جي دقير د عذاب (حه نموني) به تاسو باندي واوروي)).

دریم: يه شبيلي کي بوک وهل:

شبيلي يو سکر دي جي اسرافيل -عليه السلام- وربکي بوکي کوي. کله جي اولني بوکي وکري نو تول مخلوقات به مره شي مکر هغه حوک جي دالله ياک خوسه شي (هغه به ياتي شي) بيا به دوهم بوکي وکري نو تول مخلوقات دهغه وخت حخه جي الله ياک دنيا بيدا کريده تر قيامت دقائميدو

بوري به بيا را بورتته کري شي.

الله ياك فرمايلي دي: **اَوْنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ** ﴿٦٨﴾ [سورة الزمر: الآية ٦٨].

ترجمه: ((او به شبيلي کي به بوکي وکري شي نو تول هغه حوک جي به حمکه او اسمانونو کي دي هغه به بي خوده او مره شي مکر هغه حوک جي د الله ياک خوسه وي (هغه به بج شي) او بيا به به شبيلي کي يو بل بوکي وکري شي نو ناکهانه به دوي ولار وي او يو بل ته به کوري)).

او حور نبي ﷺ فرمايلي دي: ((ثم ينفخ في الصور فلا يسمعه أحد إلا أصغى ليتها ورفع ليتها ، ثم لا يبقى أحد إلا صعق ، ثم يترل الله مطراً كأنه الطل ، فتنبت منه أجساد الناس ، ثم ينفخ فيه أخرى فإذا هم قيام ينظرون)) [رواه مسلم]

ترجمه: ((بيا به به شبيلي کي بوکي وکري شي هيح يو کس به دغه نه اوري مکر خبله غري به مائله او رابورته کري (يعني د حيرانتيا حالات به بري راشي) بيا به هيح حوک باٽي نه شي مکر بي هوشه به شي، بيا به الله ياک داسي باران راسکته کري لکه د شبنم غوندي، به هغي باندي به د انسانانو بدنونه رازرغون شي، بيا به به شبيلي کي بل بوکي وکري شي نو ناحابه به دوي ولار وي او يو بل ته به کوري)).

حلورم: (البعث) دمرك حخه روسته بيا رازوندي كيدل:

د (بعث) حخه مراد: مرو لره د الله ياك روندي كول دي كله جي به شيبلي كي دوهم بوكي وكري شي، نو تول خلك به د الله ياك به دربار كي راباحيري.

نو كله جي الله ياك به شيبلي كي دبوكلو اجازت وكري خلك به دقبرونو حخه دحشر ميدان ته خبي ابل او نا سنته به مندو حغلي بداسي حال كي جي هيح شي به ورسره نه وي.

ددوي به دحشر به ميدان كي ودريدل اورده شي، لمر به ورته رانردي شي او كرمي به ئي زياته كري شي (دحشر به ميدان كي) دودريدلو او تكليف له وجي حخه به ورنه خولي رواني شي جي حيني به د خيو بركيو پوري به خولو كي ولار وي، او حيني به دحكنونو پوري او حيني به د خبلو بدو پوري (يعني تر نامه پوري) او حيني به دسينو پوري او حيني به د اورو پوري، او دحينو خولي به د اوسكو پوري رسيري. او دا تول به دهغوي دعملونو به اندازه وي.

دمرك حخه روسته بيا رابورته كيدل (البعث) حق دي او ثابت دي، شريعت او عقل او حس دري واره ئي به ثبوت دلالت كوي.

*هر جي شريعت دي:

نو به قرآن كريم كي دير بي شميره آياتونه، او درسول الله ﷺ به سنتو كي ديرو صحيح حديثونو دهغي به ثبوت باندي دلالت كري دي.

الله ياك فرمايلي دي: **اقْلَ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ** ﴿ [سورة التغابن: الآية ٧].
ترجمه: «ورته وه وايه هو خاخا به تاسو دوباره رازوندي كيرئ».
او الله ياك فرمايلي دي: **اَكَمَّا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ** ﴿ [سورة
الأنبياء: الآية ١٠٤].

ترجمه: «لكه حرنكه جي مي اول حل بيذا كري ياست همدغه شان به مو
دو باره رازوندي كوم».

او حور نبي ﷺ فرمايلي دي: «ثم ينفخ في الصور فلا يسمعه أحد إلا
أصغى لبتاً ورفع لبتاً ، ثم لا يبقى أحد إلا صعق ، ثم يتزل الله مطراً كأنه
الطل ، أو الظل — شك الراوي — فتنتب أجساد الناس ، ثم ينفخ فيه
أخرى فإذا هم قيام ينظرون» [رواه مسلم ٢٢٥٩/٤] .

ترجمه: «بيا به به شيبلي كي بوكي وكري شي هيح يو كس به دغه نه اوري
مكر خبله غري به مائه او رابورته كري (يعني د حيرانتيا حالات به بري راشي)
بيا به هيح حوك بائي نه شي مكري هوشه به شي، بيا به الله ياك داسي باران
راسكته كري لكه د شبنم غوندي -يا دسوري غوندي، راوي شك كريدي- به
هغي باندي به د انسانانو بدنونه رازرغون شي، بيا به به شيبلي كي بل بوكي
وكري شي نو ناحابه به دوي ولار وي او يو بل ته به كوري».

او الله ياك فرمايلي دي: **اقَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظْمَ وَهِيَ رَمِيمٌ** ﴿٧٨﴾ **قُلْ**
يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾ [سورة
يس: الآيتان ٧٨-٧٩].

ترجمه: «وه ئي ويل جي حوك دا وراسته او ياسته هـدوكي رازوندي كوي؟ ورته وه وايه (أي د الله ياك رسوله) هغه ذات به ئي رازوندي كـري جي اول حل جا بيدا كـري دي او هغه به هر بيدائش يوهه دي».

*** او هر جي (به بيا راپورته كيدو باندي) دحس دلالت دي:**

هغه دا دي جي: الله ياك خبلو بنده كانو ته به دي دنيا كي دمرو روندي كول سودلي دي، جي به سوره بقره كي بدي باندي بنحه مثالونه ذكر شويدي.

ددغه مثالونو حيني: دموسى عليه السلام قوم كوم جي الله ياك دمرك حخه روسته بيا رازوندي كرل. او به بني اسرائيلو كي جي كوم مري شوي ؤ. او هغه قوم جي دخبلو كورونو حخه دمرك نه دتيختي به خاطر وتلي ؤ. او هغه كس جي به كلي باندي تيريده. او د ابراهيم عليه السلام مرغان. (دا تول شيان الله ياك دمرك حخه روسته بدي دنيا كي بيا رازوندي كـري ؤ).

*** او هر جي (به بيا رازوندي كيدو باندي) دعقل دلالت دي:**

عقل ديبا را زوندي كولو به ثبوت باندي به دوه طريقو دلالت كوي: أ-دا جي اسمانونه او حمكي او هغه حه جي بدي دوارو كي دي الله ياك بي نموني بيدا كـريدي.

دا دواره (حمكي او اسمانونه) ابتداء (اول حل) همدي الله ياك بيدا كـري دي، او هغه ذات جي به اول حل بيدائش باندي قادر او توانا وي نو هغه ذات ددغه مخلوق ديبا وابس كولو حخه عاجز نه وي.

ب- دا جي حمڪه مره وي دزراعت قابل نه وي، او زوند وربڪي نه وي، نو الله ياك ورياندي باران را وه وروي، نو به هغي سره (دخوشحالي نه) وه خوزيري او شنه شي او زوندي شي، دهر قسم شنڪي حخه تازه (خوبصورتته او خوشبو) جوري جوري وربڪي بيذا شي. نو هغه ذات جي دحمڪي به زوندي ڪولو باندي قادر او توانا دي دهغي دمرك حخه روسته، نو هغه دمرو به زوندي ڪولو هم قادر او توانا دي.

بنحرم: حشر (دحشر به ميدان کي راجع ڪيدل) او حساب ڪتاب او بدلي ورڪول:

مونر دحشر به ميدان کي دتولو بدنونو به راجع ڪيدلو، او دهغوي حخه به سوال جواب ڪولو، او دهغوي به مينح ڪي دعدل او انصاف به قائمولو، او تول مخلوق ته دهغوي دأعمالو مطابق به جزاء او بدله ورڪولو باندي ایمان لرو. الله ياك بدلي باره ڪي داسي فرمايلي دي: **اَوْحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا** ﴿سورة الكهف: الآية ٤٧﴾.

ترجمه: ((او دوي تول به راجع ڪرو او يو به ورنه هم برير ندو)).
دارنڪه الله ياك فرمايلي دي: **اَفَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَآؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَةَ ﴿١٩﴾ اِنِّي ظَنَنْتُ اَنِّي مُلِقٌ حِسَابِيَةَ ﴿٢٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٢١﴾** ﴿سورة الحاقة: الآيات ١٩-٢١﴾.

ترجمه: ((او جا ته جي خبله عمل نامه به سي لاس ورڪري شي نو وائي به راشئ زما عمل نامه ولولي، زما دا عقيده وه جي زه به دخبل حساب ڪتاب سره مخامخ ڪيرم نو دغه سري به خوشحالي او رضامندي به زوند ڪي وي)).

او هم الله ياك فرمايلي دي: **ا وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ
يَلَيْتَنِي لَمْ أُوتِ كِتَابِيَةَ ﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْر مَا حِسَابِيَةَ ﴿٢٦﴾** [سورة
الحاقة: الآيتان ٢٥-٢٦].

ترجمه: ((او جا ته جي خبله عمل نامه به جب لاس ورکري شي نو هغه
به وائي افسوس دي ما لره کاش جي ماته خبله عمل نامه نه وي راکري
شوي او زه بدي نه وي يوه شوي جه زما حساب کتاب به حه شي وي))
***حشر:** دقبرونو حخه د راپورته کيدو نه روسته خلک به ميدان کي
دحساب کتاب لياره راجمع کولو ته وائي.

د ((حشر)) او ((بعث)) به مينح کي فرق دا دي، جي (بعث) بدنونو ته د
روحونو واپس کولو ته وائي (يعني د مرک حخه روسته بيا رازوندي کولو ته)
او (حشر) ددغه کسانو (کوم جي د مرک نه روسته بيا رازوندي کري شي)
به مخه کولو او به ميدان کي راجمع کولو ته وائي.

***حساب او جزاء:**

حساب او جزاء دي ته وائي جي الله ياك خبل بنده کان خبلي مخي ته
ودروي او هغوي ته خبل عملونه جي دنيا کي ئي کري دي ور وه سائي.
دبرهيزکاره مؤمنانو حساب به صرف به هغوي باندي د هغوي دعملونو
به بيش کولو سره کيري ددي لياره جي به خبلو حانونو باندي د الله ياک
احسان او مهرباني وه بيزي، او هغه دا جي به دنيا کي ئي ددوي به عملونو
برده أجولي وه او به آخرت کي ئي ورته بسنه کريده.

ددغه مؤمنانو حشر به دخبلو ایمانونو به مطابق باندي کيري، بریشتي به

ورته استقبال او سه راغلاست وائي، او به جنت باندي به ورته زيږي ورکوي، او ددغه سختي ورحي دويري اوترهي نه به ورته امن ورکوي، بدغه ورح به ددوي مخونه سبين شي، جي خنديدونکي او زيږي حاصلوونکي به وي.

او ددي مقابل د الله ياك ددين حخه اعراض کونکو او دهغي تکذيب کونکو سره به دير سخت او دقيق حساب وکري شي، دهري وري او لوئي تبوس به ترينه وکري شي.

او دقيامت به ورح به دهغوي دذليله کولو به خاطر به خبلو مخونو باندي بر مخ راسکلي شي، دابه دهغه حه جزاء او بدله وي جي دوي به خبلو لاسونو کري او مخکي ئي ليرلي دي او دهغه حه جزاء ده جي دوي دروغ کنلي و. اولي هغه حوک جي دهغوي سره به دقيامت به ورح اول حساب کيدلائي شي هغه زمونر دييغمبر محمد ﷺ امتيان دي.

جي بدوي کي اويازره هغه کسان دي جي هغوي به به غير دحساب او دعذاب حخه جنت ته داخليري د هغوي دتوحيد ديوره والي به وجه باندي. دا هغه کسان دي جي حور نبي ﷺ به خبلي دي وينا سره دهغوي وصف بيان کري دي جي فرمائي: «لا يسترقون ولا يكتوون ولا يتطيرون وعلى ربهم يتوكلون»

ترجمه: «دا هغه کسان دي جي دجا حخه (دمريضتيا به وخت کي) دم کولو طلب نه کوي، او نه داغونه لکوي، او نه بد بالي نيسي، او به خبل بروردکار باندي توکل او اعتماد کوي».

او یو ددغه کسانو حیڻي (جي جنت ته به غیر دحسابه داخليري) معزز صحابي عکاشة بن محسن رضي الله عنه دي.

د الله ياك به حقونو کي جي دبنده سره به هغي باندي اول حساب کيري هغه لمونج دي. او دخلکو به مینح کي جي دکومو حقونو باره کي اول فیصله کيري هغه به دوینو (يعني مرک او ورنی) باره کي وي.

شیرم: حوض:

مونر دني ﷺ به حوض باندي ایمان لرو. جي هغه دیر لوي حوض دي او دعزتمندو د ورتک حاي دي. به جنت کي د (الکوثر) دهر حخه ورته اوبه راحي، دا حوض به د قیامت به عرصات میدان کي وي. جي دمحمد ﷺ د اُمت حخه به مؤمنان ورته راحي.

* ددي حوض حیڻي صفتونه:

ددي حوض اوبه به دشیدو حخه ديري سببي وي، او واورو حخه به ديري یخي وي، او دشهدو حخه به ديري خوري وي، او دمشک او عنبر حخه به ديري خوشبويه وي.

دا حوض به دیر زیات براخه وي، سور او ساره (اورد) والي او بلن والي به ئي برابر وي.

د دي حوض دحلور وارو قونجونو حخه د هر قونج نه بل قونج یوري به د یو میاشت به اندازه منزل وي.

دحسلو لوسي ئي داسمان دستورو حخه زیات دي، جا جي ورحخه یو

حل اوبه وحسلي هيح كله به تر أبده يوري تري نه شي.
نبي ﷺ فرمايلي دي: «حوضي مسيرة شهر ، ماؤه أبيض من اللبن وريحه
أطيب من المسك ، وكيذانه كنجوم السماء ، من شرب منه فلا يظمأ
أبداً» [رواه البخاري] .

ترجمه: « زما حوض ديو مياشت دمزل به اندازه دي، اوبه ئي دشودو حخه
ديري سبيني دي، بوي ئي دمشكو نه هم دير خوشبويه دي، كوزي ئي داسمان
دستورو به اندازه دي، جا جي ورنه اوبه وحسلي هيح كله به تري نه شي».

اوم: شفاعت (سفارش):

كله جي دحشر به دغه لوي ميدان كي به خلکو باندي امتحان سخت
شي او ودريدل ئي اورده شي، تول به دا كوشش كوي جي حوك ورله الله
ياك ته سفارش وكري، جي ددغه موقف دمشكلاتو او تكليفونو حخه ئي
خلاص كري.

اولو العزم بيغمبران به ددغه سفارش كولو حخه معذرت وه غواري تردي
جي خبره به زمونر بيغمبر محمد ﷺ - كوم ته جي الله ياك مخكني او روستني
كناهونه بحسلي دي- ورسيري.

هغه به بداسي حاي كي ودريري جي اولني او اخري امتونه به بدغه حاي
دهغه حمد او صفتونه كوي. او به دغه حاي به دده لويه مرتبه او عته درجه
سكاره شي. هغه به دعرش دلاندي سجده وكري، الله ياك به ورته دخبل ثنا
او صفت د حيني ذكرونو الهام وكري جي يه هغي سره به د الله ياك ثنا او

صفت اولويي بيان ڪري، او دخبل رب ححه به د سفارش ڪولو اجازت وه غواري، الله ياك به ورته دتول مخلوق لياره د سفارش ڪولو اجازت وڪري، ترحو دبند ڪانو به مينح ڪي فيصله وڪري شي بس له هغه جي دوي ته داسي غم او مشڪل رسيدلي وي جي دبرداش طاقت ئي نه لري.

خور نبي ﷺ فرمايلي دي: «إن الشمس تدنو يوم القيامة حتى يبلغ العرق نصف الأذن فينما هم كذلك ، استغاثوا بآدم ثم بإبراهيم ثم بموسى ثم بعيسى ثم بمحمد ﷺ، فيشفع ليقضى بين الخلق ، فيمشى حتى يأخذ بحلقة الباب ، فيومئذ يبعثه الله مقاماً محموداً يحمده أهل الجمع كلهم» [رواه البخاري]

ترجمه: «دقيامت به ورح به لمر رانزدي شي تردي يوري جي دخلڪو حوالي به دعورونو نيمائي ته ورسيري، دوي به به دغه حال ڪي وي جي آدم عليه السلام ته به فرياد وڪري، بيا به ئي إبراهيم عليه السلام ته وڪري، بيا به ئي موسى عليه السلام ته وڪري، بيا به ئي عيسى عليه السلام ته وڪري، بيا به ئي محمد ﷺ ته وڪري، نو هغه به سفارش (شفاعت) وڪري جي دمخلوق به مينح ڪي فيصله وڪري شي.

هغه به روان شي تردي جي د جنت د دروازي ڪري به وه نيسي. بدغه ورح به الله ياك ده ته «مقام محمود» وره برخه ڪري جي دحشر دميدان تول ودريدونڪي به دده صفتونه ڪوي».

دا هغه لوي سفارش (شفاعت) دي ڪوم جي الله ياك درسول الله ﷺ لباره

خاص کريدي.

* درسول الله ﷺ لباره نور سفارشونه هم ثابت دي جي هغه به لاندي

دول دي:

۱- دجنتيانو لباره د نبي ﷺ سفارش جه هغوي ته د جنت ددنوتلو

اجازت وه شي.

بدي شفاعت باندي دليل دني ﷺ دا وينا ده جي فرمائي: «آتي باب

الجنة يوم القيامة فاستفتح ، فيقول الخازن من أنت ؟ قال فأقول محمد ،

فيقول بك أمرت لا أفتح لأحد قبلك» [رواه مسلم] .

ترجمه: «دقيامت به ورح به زه دجنت دروازي ته راشم، دهغي خلاصول او

بيرته كول به وه غوارم، بيره دار به وه وائي: ته حوك ئي؟ نبي ﷺ وائي: زه به وه

وايم: محمد يم. بيره دار به وه وائي: به تا باندي ما ته امر شويدي (جي دروازه

درته خلاصه كرم) ستا حخه مخكي هيح جا ته دروازه نه خلاصوم».

۲- دهغه قوم باره كي دني ﷺ سفارش جي دهغوي نيكياني او بدباني برابري

شويدي، دهغوي به باره كي به سفارش وکري جي جنت ته داخل شي.

دا سفارش حيني علماء کرامو ذکر کري دي خو ددي باره كي دني ﷺ

حخه کوم صحيح حديث نه شته، او نه دهغه نه علاوه (دصحابه کرامو

حيني) حه نقل شته.

۳- دهغه قومونو باره كي دني ﷺ سفارش کول کوم جي د دوزخ

دداخليدو مستحق کرحيدلي دي، جي اور ته داخل نه شي.

ددي سفارش دلیل دني ﷺ دا عمومي وينا ده جي فرمائي: «شفاعتي لأهل الكبائر من أمتي» [رواه أبو داود]
ترجمه: «زما شفاعت به زما د امتيانو د لويو ڪناهونو ڪوونڪو لياره وي (جي اورته داخل نه شي)».

۴- به جنت کي د جنتيانو ددرجو د اوجتولو لياره د نبي ﷺ شفاعت.
دليل ورباندي د نبي ﷺ دا وينا ده جي فرمايلي ئي دي: «اللهم اغفر لأبي سلمة وارفع درجته في المهديين» [رواه مسلم]
ترجمه: «أي الله ياك أبو سلمه ته بخسنه وڪري او به مهديينو کي دهغه درجه بلنده ڪري».

۵- دهغه قومونو باره کي د نبي ﷺ شفاعت جي به غير د حساب او عذاب حخه جنت ته داخل شي.
دليل ورباندي د عكاشة بن محسن - رضي الله عنه - هغه حديث دي کوم جي د هغه اويازره ڪسانو باره کي دي جي جنت ته به غير د حساب او عذاب نه داخليري، نو نبي ﷺ دده لياره هم بدي وينا سره دعا وڪره: «اللهم اجعله منهم» [متفق عليه].

ترجمه: «أي الله ياك دا (يعني عكاشه) هم له هغوي حخه وڪرحوي».
۶- دني ﷺ د خبل امت نه دلويو ڪناهونو ڪوونڪو لياره شفاعت دي، کوم جي اور ته داخل شوي دي جي داور حخه راوه وحي.

دلیل ورباندي د نبي ﷺ دا وينا ده جي فرمايلي ئي دي: « شفاعتي لأهل الكبائر من أمتي » [رواه أبو داود] .

ترجمه: « زما شفاعت به زما د امتيانو دلوي ڪناهونو ڪونڪو لياره وي (جي د اور حخه راوه وحي) » .

او بله دا وينا ده جي فرمائي: « يخرج قوم من النار بشفاعة محمد ﷺ فيدخلون الجنة يسمون الجهنميين » [رواه البخاري] .

ترجمه: « د محمد ﷺ به شفاعت به يو قوم د اور حخه راوه وحي او جنت ته به داخل شي جي جهنميان به ورته ويل ڪيري » .

۷- دهغه جا نه د عذاب ڪمولو باره ڪي دنبي ﷺ شفاعت حوڪ جي د عذاب مستحق شويدي. لڪه دهغه د خيل ڪاڪا أبو طالب لياره شفاعت ڪول.

دلیل ورباندي دنبي ﷺ دا وينا ده جي فرمايلي ئي دي: « لعله تنفعه شفاعتي يوم القيامة فيجعل في ضحضاح من النار يبلغ كعبه يغلي منه دماغه » [متفق عليه] .

ترجمه: « ڪيدائي شي جي د قيامت به ورح هغه (يعني ابو طالب ته) زما شفاعت فائده وه رسوي، هغه به (زما د شفاعت به خاطر) به دومره اور ڪي واجول شي جي برڪو ته به ئي رسيري او دهغي حخه به ئي دماغ خوتڪيري » .

*د الله ياك به وړاندي د شفاعت لپاره دوه شرطونه دي:

لمري شرط: جي الله ياك د شفاعت کونکي او د جا لپاره جي شفاعت کيدلائي شي ددوارو ححه راضي وي.
دوهم شرط: جي الله ياك شفاعت کونکي ته د شفاعت کولو اجازت وکري.

الله ياك فرمايلي دي: **أَوَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ** ﴿سورة الأنبياء: الآية ٢٨﴾

ترجمه: ((سفارش نه شي کولائي مگر هغه جا لپاره جي د الله ياك خوس شي))

بل حاي کي الله ياك فرمايلي دي: **أَمَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ** ﴿سورة البقرة: الآية ٢٥٥﴾

ترجمه: ((حوک دي جي د الله ياك به وړاندي سفارش وکري مگر د هغه به اجازي باندي))

اتم: ميزان (تله، ترازو):

ميزان (تله) حقه ده ایمان راوړل وړباندي واجب دي.

دا هغه تله ده جي الله ياك ئي دقيامت به ورح د بندکانو د عملونو د تللو

لپاره ودروي، ددي لپاره جي دخپلو عملونو بدلي ورکري.

دا یوه حسي حقيقي تله ده (يعني به سترکو لیدل کیري) دوه جابري او یوه ربه لري.

بدي باندي عملونه تلل کیري، او یا دعملونو هغه صحيفي ورباندي تلل کیري کومو کي جي عملونه لیکل شویدی. او یا خبله عمل کونکي ورباندي تلل کیري. او کیدائي شي جي دا تول ورباندي وتلل شي، لکن به دروند والي او سیکوالي کي اعتبار خبله عمل لره دي، عمل کونکي او یا دعمل دلیکلو صحيفو لره نه شته.

الله ياك فرمايلي دي: **اَوَنْضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾** [سورة الأنبياء: الآية ٤].

ترجمه: ((او مونر به دقيامت به ورح د انصاف تله کيردو، نو به هيح نفس به هيح ظلم نه کيری، که جیره وي (عمل دانسان) دسبلي د داني به اندازه نو هغه به هم راوړو، او مونر حساب کونکي کافي يو)).

او دا رنکه الله ياك فرمايلي دي: **اَوَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾** [سورة الأعراف: الآيتان ٨-٩]

ترجمه: ((او دعملونو تلل دقيامت به ورح کي ريشتي او ثابت دي، د

جا جي نيك عملونه درانه وه حيري نو دغه کسان همدوي کامياب دي، او
د جا جي نيك عملونه سيک شي نو دغه هغه کسان دي جي خبل حانونه
ئي تاوانيان کري دي به دي سبب جه دوي زمونر به آياتونو باندي ئي ظلم
کولو (يعني انکار ئي ورنه کولو)».

او نبي ﷺ فرمايلي دي: «الطهور شطر الإيمان، والحمد لله تملأ الميزان»
[رواه مسلم].

ترجمه: «ياکوالي دایمان يوه حصه او برخه ده، او «الحمد لله» ويل تله
دکوي».

دارنکه نبي ﷺ فرمايلي دي: «يوضع الميزان يوم القيامة فلو وزن فيه
السموات والأرض لو سعت» [رواه الحاكم].

ترجمه: «دقيامت به ورح به تله کيخودل شي، که جيره اسمانونه او
حمکه وربکي وتلل شي نو هغي ته به هم کافي شي».

نهم: صراط (بل):

مونر به يل (صراط) باندي ایمان لرو.

دا يو بل دي جي د جهنم له باسه دتيريدلو لياره ودرول شويدې، دير د
ويري او رعب حخه دک دي، خلک به ورباندي جنت ته تيريري.

حيثي خلک به ورباندي د سترکو د رب به شان تيريري، او حيثي به د
بريسنا به شان، او حيثي به د باد به شان، او حيثي به دمرغانو به شان، او
حيثي به د تکره اسونو به شان، او حيثي به به مندو باندي تيريري، او آخري

تیریدونکي به ورباندي به راخکلو سره راخکل کیري.

تول خلک به ورباندي دخبلو عملونو به اندازه او مطابق تیریري، تردی یوري جي هغه حوک به ورباندي هم تیریري جي دهغه رنا به دهغه د خي د ابهام (غتي) کوتي به اندازه وي. او حيني به د بل دسر حخه داسي نیول کیري لکه حوک جي تحتول کیري او به اور کي به وه غورزول شي. او حوک جي به بل باندي تیر شي جنت ته به داخل شي.

اول به بدغه بل باندي زمونر ییغمبر محمد ﷺ تیریري، او بیا به وربسي د هغه أمت تیریري.

بدغه ورح به برته د ییغمبرانو حخه بل هیح حوک خبري نه کوي، دییغمبرانو وینا به بدغه ورح دا وي: «اللهم سلم سلم» أي الله ياك خلکو لره اورته دلیدو حخه بچ کري.

به جهنم کي به د بل به دوارو طرفونو باندي د وسینو داسي کوندي وي جي دهغي اندازه اولویوالي برته دالله یاک حخه بل جاته ندي معلوم. دغه کوندي به هغه حوک تختوي جي الله یاک ئي دخبل مخلوق دجملي حخه تستول وغواري.

*ددغه یل حيني صفتونه:

دغه یل دتوري حخه دیر تیره دي. د ویستانو حخه دیر نري دي، دخویدلو حاي دي، خبي ورباندي نه تینکیري، مکر هغه حوک جي الله یاک ئي تینک کري.

دغه یل به یه تورتم کي ودرول کیری. امانت او صله رحمي به ولیرل شي دواره به دیل به داورو طرفونو باندي ودریری به هغه جا به کواهي کوي جا جي ددوي مراعات او خیال ساتلي دي، او یا ئي ضایع کري دي او خیال ئي ورله ندي ساتلي.

اللہ یاک فرمایلي دي: **اِنَّ مِّنْكُمْ اِلَّا وَاَرْدُهَا كَانَ عَلٰی رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنْطِي الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِيْنَ فِيْهَا جِثًّا ﴿٧٢﴾**
[سورة مريم: الآيتان ٧١-٧٢].

ترجمه: ((هيحوك به تاسو کي نه شته مکر هغه ورتلونکي دي (دغه اور د دوزخ ته مؤمن به به یل باندي تیریری او کافر به ورغوزیری) دغه ورتل ستا دبروردکار له خوا حتمي او يقيني فيصله ده. بيا به نجات ورکرو متقيانو ته او ظالمان به بکي به کوندو ور بریوتلي بریدو)).

او نبي ﷺ فرمایلي دي: ((ويضرب الصراط بين ظهراي جهنم فأكون أنا وأمتي أول من يجيزه)) [رواه مسلم].

ترجمه: ((دجهنم دباسه به یل وه وهل شي، زه او زما امتيان به اولني هغه خلك يو جي به هغي باندي به تیریری)).

همدارنکه نبي ﷺ فرمایلي دي: ((ويضرب جسر جهنم .. فأكون أول من يجيزه، ودعاء الرسل يومئذ اللهم سلم سلم)) [متفق عليه].

ترجمه: ((دجهنم یل به وه وهل شي...زه به اولني هغه حوك یم جي به هغي باندي تیریری به دغه ورح به د الله یاک حخه دیغمیرانو دعا داوي جي أي الله یاک مخلوق د اور دلیدلو حخه بج اوسالم وساتي)).

أبو سعيد الخدري رضي الله عنه فرمایلي: ((بلغني أن الجسر أدق من

الشعر وأحد من السيف» [رواه مسلم] .

ترجمه: ((ماته (دا خبره) رارسیدلي ده جي دغه يل به دوستانو حخه دیر نري وي، او دتوري حخه به دیر تیره وي)).

دارنکه نبي ﷺ فرمایلي دي: ((وترسل الأمانة والرحم فتقومان على جنبي الصراط يميناً وشمالاً ، فيمر أولكم كالبرق ... ثم كمر الريح ، ثم كمر الطير وشد الرجال ، تجزي بهم أعمالهم ، ونبیکم قائم على الصراط يقول: رب سلم سلم ، حتى تعجز أعمال العباد، حتى يجيء الرجل فلا يستطيع السير إلا زحفاً قال وفي حافتي الصراط كالليب معلقة مأمورة بأخذ من أمرت به فمخدوش ناج ومكدوس في النار)) [رواه مسلم].

ترجمه: ((أمانت او صله رحمي به وليرل شي د يل صراط به سي او جب طرف به ودیري، اولني ستاسو حخه به ورباندي دبرق به شان تیريري، وربسي به لکه دباد به شان تیريري، هغوي بسی به لکه دمرغانو به شان تیريري وربسي به لکه دتیزو اوسانو به شان تیريري. دوي لره به ددوي عملونه تیروي، ستاسو بیغمر محمد ﷺ به يل صراط باندي ولار وي او داسي به وائي: أي الله ياك خلك سالم تیر کري او د اور دغورچیدلو حخه ئي وساتي، تر دي یوري جي دیندکانو عملونه به کمزوري شي، تردي جي یو سري به راشي بدغه يل باندي به دتیریدلو توان نه لري مکر به خایورو باندي، نبي ﷺ وه ويل: ديل صراط به دوارو طرفونو باندي به داوسبنو کوندي رازورندي وي دهغه جا به رانیولو باندي مکلفي دي جه ورته دهغي به نیولو باندي أمر وشي. نو حیني خو به ددغه کوندو درانیولو به

وجه ريکي ريکي شي خو سره دهغي به خلاص شي او نجات به مونده کري، او حيني به يه اور کي وه غورزول شي.»

لسم: قنطره:

مونر بدي هم ایمان لرو جي مؤمنان کله د يل صراط حخه تير شي، نو به قنطره کي به دوريري.

قنطره: دجنت او ددوزخ به مينح کي يو حاي دي جي هغه مؤمنان به وربکي ودريري کوم جي به يل صراط باندي تير شي او ددوزخ دغورزيدلو حخه بج شي، ددي لياره جي د جنت دداخليدلو حخه مخکي ددوي د بعضي نه دبعضو لياره قصاص او بدلي واخستل شي.

نو کله جي دوي ياک او صفا شي نو بيا به ورته د جنت دداخليدلو اجازت وشي.

نبي ﷺ فرمايلي دي: «يخلص المؤمنون من النار فيحبسون على قنطرة بين الجنة والنار، فيقتص لبعضهم من بعض مظالم كانت بينهم في الدنيا حتى إذا هذبوا ونقوا أذن لهم في دخول الجنة، فوالذي نفس محمد بيده لأحدهم أهدى بمتزله في الجنة منه بمتزله كان في الدنيا» [رواه البخاري].

ترجمه: «مؤمنان جي کله د اور دغورحيدلو حخه بج شي نو دجنت او ددوزخ به مينح کي به به (قنطره) نامي حاي باندي رابند او راجمع کري شي، ددي لياره جي يو دبل حخه دهغه ظلمونو او تيرو بدلي او قصاص واخستل شي کوم جي به دنيا کي ئي کري و، تردي جي دوي سه ياک او صفا شي نو بيا به

ورته دجنت دداخلیدو اجازت وکړي شي. زما دي به هغه ذات قسم وي جي
دمحمد ﷺ روح دهغه به لا س کي ده جي هر کس ددوي حخه به به جنت کي
خيل کور به دنيا کي دخيل کور حخه دير سه بيزني)).

يولسم: جنت او دوزخ:

مونر بدي ایمان لرو جي جنت او اور دواړه حق دي، او دواړه اوس
موجود دي او هميشه به وي او فنا ورباندي نه راحي، دجنتيانو نعمتونه به نه
ختميري، او دهغه دوزخيانو عذاب به هم نه ختميري به جا باندي جي الله
ياک به دوزخ کي دهميش باټي کيدو فيصله کړيده.

او کوم موحدین (جي دحه کنهونو به وجه دوزخ ته ننوتلي وي) هغوي
به ورخه دشفاعت کوونکو به سفارش او دلوي الله ياک به رحم او مهرباني
سره راوحي.

جنت: دعزت کور دي جي الله ياک دقيامت به ورح د متقيانو لياره تيار
کړي دي. بدي کي به بهيدونکي ويالي وي، او او جتي او جتي بنکلي به وي،
او سکلي او خائسته سحي به وي، او بدي کي به هغه حه وي جي زرونه
ئي غواري او سترکي ورباندي خوريري، داسي حه جه نه سترکو ليدي
دي، او نه غورونو او ريدي دي او نه ديو انسان به زره کي تير شویدی.

داجنت به هميشه وي فنا ورباندي نه راحي، او نعمتونه ئي نه قطع کيري،

خلك به وریکي همیشه اوسیری.

به جنت کي دیوي قمجني به اندازه حاي دتولي دنیا او دهغه حه حه جنت
جي دي دنیا کي دي غوره دي.

دجنت خوشبوي به دحلویست کاله دمزل به اندازه لري موندل کیری.
دجنت دنعمتونو حه غت نعمت او خوشحالي هغه دمؤمنانو به خپلو
سترکو سره سکاره دخیل رب الله یاک لیدل (دیدار) دي.

او کوم جي کافران دي: هغوي به د خپل رب دلیدلو حه بند کري شي.
ددي وجي نه هغه حوک جي دا عقیده لري جي مؤمنان به به جنت کي
خپل رب نه وینی نو هغوي او کافران به د الله یاک دلیدلو حه به محرومیدو
کي برابر وي.

به جنت کي سل درجي دي، دهري درجي حه بلي درجي یوري لکه
داسمان حه دحمکي یوري اندازه لري.

به جنت کي دتولو حه اوخته درجه فردوس أعلى دي، او ددغه جنت
جت د الله یاک عرش دي.

جنت آته دروازي لري، دهري دروازي ددوارو درشولونو ترمینح دومره
مسافه ده لکه دمکي حه تر هجر بوري. خامخا به بدغه دروازه داسي یوه
ورح راشي جي هغه به دخلکو د ازدحام او دیر والي دوجي حه دکه وي.

دیو کترین جنتی لیاره به به جنت کی دومه حای وی لکه دا دنیا او
ددی دنیا هومه لس نوری دنیا کانی!!
الله یاک دجنت به باره کی فرمایلی دی: **أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ** ﴿سورة آل
عمران: الآیة ۱۳۳﴾ .

ترجمه: ((تیار کری شویدی داجنت د متقیانو لیاره)).

او الله یاک دجنتیانو دهمیش والی به باره کی او د جنت د نه فنا کیدو به
باره کی داسی فرمایلی دی: **اجزأؤهم عند ربهم جنت عدن تطرى**
من تحتها الأنهر خالدين فيها أبداً ﴿سورة البينة: الآیة ۸﴾
ترجمه: ((ددوی بدله ددوی د بروردکار به نیز دهمیش والی جنتونه دی،
جی دهغی (دونو او بنکلو) لاندی به ویالی بهیری او دوی به وربکی همیشه
او تل تر تله وی)).

* او هر جی دوزخ دی:

هغه دعذاب کور دی، جی الله یاک دکافرانو او کناهکارانو لیاره تیار
کری دی.
به هغی کی دیر سخت سخت عذابونه، او رنک رنک سزاکانی دی.
دهغی بیره دارانی دیری قوی او سخت زری بریشتی دی.
کافران به وربکی همیشه وی، خوراک به ئی وینی او زوی وی او حساک
به ئی کرمی او به وی.

ددنيا د اور کرموالي ددوزخ د اور دکرموالي حخه اویاؤمه برخه دي. حکه ددوزخ اور ددنيا به اور باندي الله ياك به (٦٩) نه شيتو درجو باندي زيات کري دي، جي هره درجه ئي ددنيا د اور غوندي کرمه ده بلکه ددي نه هم ديره کرمه ده.

دغه اور دهغه جا دعذاب ورکولو حخه نه ستري کيري حوک جي دهغي به کنده کي ورغورحول کيري، بلکه دا به وائي: آیا نور حوک شته دي؟؟ د دوزخ اوه دروازي دي، دهري دروازي لباره دخلکو حخه معلومه برخه او حصه ده.

الله ياك داور باره کي داسي فرمايلي دي: **أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ** ﴿سورة آل عمران: الآية ١٣١﴾.

ترجمه: ((تيار کري شوي دي دغه اور دکافرانو لياره)).

او ددوزخيانو دهميش والي او د اور د نه فنا کيدو باره کي الله ياك داسي فرمايلي دي: **إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا** ﴿سورة الخليلين﴾ **فِيهَا أَبَدًا** ﴿سورة الأحزاب: الآيتان ٦٤-٦٥﴾

ترجمه: ((بيشکه الله ياك کافران لعنتيان (دخيل رحمت حخه لري) کري دي، او ددوي لياره ئي اور تيار کري دي جي هميشه او تل تر تله به وربکي وي)).

(٣) دآخرت به ورح باندي دایمان راورلو فائدي (کتي):

دقيامت به ورح باندي ایمان لرل لوئي او دقدر ور فائدي لري جي حيني

دهغي حخه به لاندي دول دي:

۱- دثواب به امید دسو کارونو به کولو کي مینه او رغبت، او به هغي باندي حرص کول.

۲- دآخرت دورحي دعذاب دويري حخه دناوره او ناروا کارونو دکولو حخه حان ساتل، او هم ورباندي نه راضي کيدل.

۳- مؤمن ته دآخرت به نعمتونو او ثوابونو باندي (دکومو جي هغه امید لري) تسلي حاصلیدل، دهغه حه به مقابل کي جي دده حخه به دنيا کي فوت کيري.

۴- دمرك حخه وروسته به بيا رازوندي کولو باندي ایمان لرل دفردي او تولني دسعادت او نيك بختي أصل او بنياد دي، دا حکه جي انسان کله بدي ایمان ولري جي الله ياك به تول مخلوق وروسته دمرك حخه بيا رازوندي کوي، او دهغوي سره به حساب کتاب کوي، او دخبلو عملونو مطابق بدلي به ورکوي، او دظالم حخه به دمظلوم لياره قصاص أخلي حتی که دغه مظلوم حيوان هم وي!

نو دغه انسان به د الله ياك به طاعت باندي برابر او مستقيم شي، او دشر او فساد زرري به غوحي شي، او به تولنه کي به دخير کارونه کول رواج شي، او أمن او سوکالي به عامه شي.

دایمان شیرمه بنا: به تقدیر باندي ایمان لرل:

(۱) دتقدیر تعریف او ورباندي دایمان لرلو اهمیت او ارزست:

تقدیر (یا قدر): دتولو کائناتو لپاره د الله یاک بدغه کائناتو دخبل مخکني علم او دخیل حکمت دتقاضی به اساس معلومه اندازه لکولو ته وائي. دغه تقدیر د الله یاک به قدرت باندي بنا دي، جي الله یاک به هر حه باندي قادر او توانا دي، او حه جي وه غواري دهغي کوونکي دي. به تقدیر باندي ایمان لرل د الله یاک به ربوبیت باندي دایمان دجملې حخه دي. او دایمان دهغه بناؤ حخه دي جي برته له هغي نه ایمان نه صحیح کيري. الله یاک فرمایلي دي: **إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ** ﴿٤٩﴾ [سورة القمر: الآية ٤٩].

ترجمه: ((به تحقیق سره مونر هر شي به معلومه اندازه پیدا کري دي)) . او خور نبي ﷺ فرمایلي دي: ((کل شيء بقدر حتى العجز والكيس ، أو الكيس والعجز)) [رواه مسلم] .

ترجمه: ((هر يو شي د الله یاک به تاكلي او معلومه اندازه باندي دي تر دي يوري جي عاجزي او هوشیاري، - او یا هوشیاري او عاجزي- هم به تاكلي اندازه باندي دي)) .

(۲) دتقدیر (یا قدر) مراتب:

به تقدیر باندي ایمان برته دحلورو مرتبو دیوره کولو حخه نه یوره کيري، هغه حلور مرتبي به لاندي دول دي:

اوله مرتبه:

د الله ياك به أزلي او به هر شي إحاطه کوونکي علم باندي ایمان لرل.
الله ياك فرمايلي دي: **أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾** [سورة
الحج: الآية ٧٠]

ترجمه: ((آیا تا ته معلومات نه شته جي بيشکه الله ياك به هر هغه حه جي
به حمکه او اسمانونو کي دي بوهيري، بيشکه دغه به کتاب (لوح محفوظ) کي
دي، او بيشکه الله ياك ته دغه تول کارونه اسان دي)) .

دويمه مرتبه:

به لوح محفوظ کي د تولو هغه مقدر و شيانو به ليکلو باندي ایمان لرل
کوم جي د الله ياك به علم کي دي (جي هغه به موجوديري).
الله ياك فرمايلي دي: **أَمْ أَفْرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ﴿٣٨﴾** [سورة
الأنعام: الآية ٣٨].

ترجمه: ((مونر د لوح محفوظ دليکلو حخه هيح شي هم ندي بريسودلي)).
او نبي ﷺ فرمايلي دي: ((کتب الله مقادير الخلائق قبل أن يخلق
السموات والأرض بخمسين ألف سنة)) [رواه مسلم] .
ترجمه: ((الله ياك دتولو مخلوقاتو تقديرونه (تاكلي اندازي) داسمانونو او
حمکي ديبدائش حخه ينحوس زره کاله وراندي ليکلي دي)) .

دریمه مرتبه:

د الله ياك به خامخا نافذ يدونكي مشيئت (خوسه) او دهغه هرچه ته شامل قدرت باندي ایمان لرل.

الله ياك فرمايلي دي: **۱ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿۲۹﴾** [سورة التكویر: الآية ۲۹].

ترجمه: «او تاسو دسمي لاري قصد او اراده نه شي کولي تر حو جي د الله ياك إرادہ او خوسه شوي نه وي جي هغه دتولو مخلوقاتو بروردکار دي».

او خور نبي ﷺ هغه جاته به جواب کي وه ويل جي ده ته ئي وه ويل: جي د الله ياك خوسه شي او ستا خوسه شي: «أجعلني لله نداً بل ما شاء الله وحده» [رواه أحمد].

ترجمه: «أيا زه دي د الله ياك سره شريك او اندول وکرحولم؟ بلکه داسي وايه: هغه حه جي يواحي دالله ياك خوسه شي» .

حلورمه مرتبه:

بدي ایمان لرل جي يواحي الله ياك دهر حه بيداکوونکي دي. الله ياك فرمايلي دي: **۱ اَللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيْلٌ ﴿۶۲﴾** [سورة الزمر: الآية ۶۲].

ترجمه: «الله ياك دهر حه بيداکوونکي دي او هغه به هر شي نکاهبان او ساتونکي دي» .

دارنکه الله ياك فرمايلي دي: **۱ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿۹۶﴾**

[سورة الصافات: الآية ٩٦].

ترجمه: ((الله ياك تاسو بيدا ڪري ياستئ او هغه حه ئي بيدا ڪري دي جي تاسو ئي ڪوئ (يعني ستاسو عملونه ئي هم بيدا ڪري دي)).

او نبي ﷺ فرمايلي دي: ((إن الله يصنع كل صانع وصنعتة)) [رواه البخاري]
ترجمه: ((يقينا الله ياك هر عمل ڪوونڪي او دهغه عمل بيدا ڪري دي)).

(٣) دتقدير قسمونه:

(تقدير به حلور قسمه (دوله) دي):

لمري قسم: دتولو ڪائناتو لياره عام تقدير (تاڪلي اندازه لڪول).

دا هغه اندازه ده جي د اسمانونو او حمڪي ديبدائش حخه بنحوس زره ڪاله ورندي به لوح محفوظ ڪي ليڪل شويده.

دوهم قسم: عمري تقدير:

دا دهغه حه تقدير او اندازه تاڪل دي ڪوم حه جي به بنده باندي دروح دبو ڪلو حخه تر مر ڪه يوري تيريري.

دريم قسم: ڪلني تقدير:

دا دهغه حه تقدير او اندازه تاڪل دي ڪوم جي هر ڪال حه بيخيروي.

دغه تقدير به هر ڪال ڪي دليله القدر به شيه ليڪل ڪيري.

الله ياك فرمايلي دي: اِفِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ اَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ [سورة

الدخان: الآية ٤].

ترجمه: ((بدغه شبي ڪي هر حڪمتناڪ ڪار جلا جلا ڪولي شي)).

خلورم قسم: روزانه تقدیر:

دا دهغه څه ټاکل او اندازه کول دي کوم جي روزانه بيخيږي، لکه جاته عزت ورکول او ځوک ذليل کول، او يا حاته څه ورکول او دحا څخه څه منع کول، دارنکه زوندي کول او مره کول او داسي نور کارونه. الله ياک فرمايلي دي: اَيَسَّأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢١﴾ [سورة الرحمن: الآية ٢٩].

ترجمه: «سؤال او غوستنه کوي ددغه الله ياک څخه ټول هغه څه جي به اسمانونو او ځمکو کي دي هره ورح هغه (الله ياک) به يو کار او شان کي وي».

(٤) دتقدیر به باره کي دسلفو صالحينو عقیده:

دتقدیر به باره کي دسلفو صالحينو عقیده دا ده جي: الله ياک دهر شي بيدا کوونکي او تربيت او برورش کوونکي او دهغي مالک دي.

دغه الله ياک دټولو مخلوقاتو تقدیرونه دهغوي دبیدائش څخه مخکي ټاکلي او اندازه کريدي.

دهغوي دمړک نيتي او رزقونه او عملونه ئي ټاکلي او اندازه کريدي، او ددي نیک بختي او يا بد بختي ئي هم ليکلي ده. هر شي دغه الله ياک به لوح محفوظ کي ليکلي دي.

هر څه جي الله ياک وغواړي هغه کيږي او څه جي وه نه غواړي هغه نه کيږي.

دغه الله ياک به هغه څه باندي عالم او خبر دي کوم جي مخکي تير

شويدي او حه جي روسته راحي، او به هغه حه هم عالم او خبر دي كوم جي وجود نه لري كه حيرته موجود وي نو حرنكه به وي؟
دغه الله ياك به هر حه باندي قادر او توانا دي، جاته جي وغواري سمه لياره ورته سائي، او حوك بي لياره كوي.

سلف صالحين بدي هم عقیده لري جي دبنده كانو لياره هم خوسه او اختيار او قدرت شته دي جي به هغي باندي هغه حه كوي دكوم شيانو به كولو جي الله ياك قدرت ور كري دي. سره ددي عقيدتي لرلو جي دبنده كانو خوسه د الله ياك دخوسي تابع ده (يعني جي د الله ياك حه خوسه نه وي هغه بنده كان نه شي كولي).

الله ياك فرمايلي دي: **وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا** ﴿سورة العنكبوت: الآية ٦٩﴾ .

ترجمه: ((او هغه كسانو جي زمونر به لار كي زيار او كوشش و كاله خاخا به دوي ته خبلي لياره وه سايو)) .

او هم بدي عقیده لري جي الله ياك دبنده كانو بيذا كوونكي دي او هم دهغوي دعملونو بيذا كوونكي دي، او دغه بندكان دخبلو أفعالو حقيقي كوونكي دي. ددي وحي حخه به الله ياك باندي دهيح حا لباره د واجبو به ترك كولو او دحرامو به كولو هيح دليل او عذر نه شته، بلکه د الله ياك سكاره حجت او دليل به خبلو بنده كانو باندي قائم دي.

دمصيبتونو به وخت كي به تقدير باندي احتجاج (دليل نيول) جائز دي او

د ڪناهونو به ڪولو به تقدير باندي دليل نيول روا ندي، لکه حرنکه جي نبي ﷺ دموسی عليه السلام او آدم عليه السلام دليل بازي به باره کي فرمايلي دي: «تحتاج آدم وموسى ، فقال موسى : أنت آدم الذي أخرجتك خطيئتك من الجنة، فقال له آدم : أنت موسى الذي اصطفاك الله برسالاته وبكلامه ثم تلومني على أمر قد قُدِّرَ عليّ قبل أن أخلق فحج آدم موسى» [رواه مسلم].

ترجمه: «(آدم عليه السلام او موسى عليه السلام سره بحث او دليل بازي وکره، موسى عليه السلام ورته وه ويل: ته هغه آدم ئي جي خبلي ڪناه دجنت حخه راويستلي ئي.

آدم عليه السلام ورته وه ويل: ته هغه موسى ئي جي الله ياك به بيغمبري او دتاسره به خبلو خيرو ڪولو باندي غوره ڪري ئي، ددي سره ته بيا هم ما به هغه ڪار ملامته ڪوي ڪوم جي به تقدير کي به ما باندي زما ديدائش حخه مخڪي ليڪل شويدي؟ نو آدم عليه السلام به موسى عليه السلام باندي به دليل کي غالب شو .

(۵) دبنده ڪانو أفعال:

هغه أفعال جي الله ياك ئي بدي ڪائنائو کي بيدا ڪوي به دوه دوله دي:

لمري قسم:

د الله ياك هغه أفعال جي به خبلو مخلوقاتو کي ئي جاري ڪوي. بدغه قسم أفعالو کي دهيح جا اختيار او خوسه نه شته، هغه يواحي ديو الله ياك به خوسه ڪيري، لکه زوندي ڪول او مره ڪول، او مريضول او

روغول، او داسي نور كارونه.

الله ياك فرمايلي دي: ۱ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿۹۶﴾ [سورة الصافات: الآية ۹۶].

ترجمه: ((الله ياك تاسو بيذا كري ياستي او ستاسو عملونه ئي هم بيذا كري دي)) .

دارنكه الله ياك فرمايلي دي: ۱ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿۲﴾ [سورة الملك: الآية ۲].

ترجمه: ((الله ياك هغه ذات دي جي مرڪ او زوند ئي بيذا كري دي ددي لياره جي تاسو وه آزموي جي حوڪ دريڪي سه او خائسته عمل كوي)) .

دوهم قسم:

دتولو إرادي والا مخلوقاتو أفعال.

دا قسم أفعال (كارونه) دخبلو كيونكو به اختيار او ارادي سره كيري، حڪه جي الله ياك دغه كارونه هغوي ته سيارلي دي.

الله ياك فرمايلي دي: ۱ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿۲۸﴾ [سورة التكوير: الآية ۲۸].

ترجمه: ((دجا جي خوسه وي له تاسو حخه جي به سمه لار شي)) .

درانكه الله ياك فرمايلي دي: ۱ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ﴿۲۹﴾ [سورة الكهف: الآية ۲۹].

ترجمه: ((نو كه دجا خوسه وي إيمان دي راوري، او كه دجا خوسه وي

نو کافر دي شي)) .

ددي وحي نه دغه مخلوقات دخو کارونو به کولو سره ستائلي کيري، او دبدو کارونو به کولو سره ملامت کيدلاي شي.

الله ياك سزا نه ورکوي مکر به هغه کار جي دهغي به کولو کي دبنده اختيار وي.

لکه جي الله ياك فرمايلي دي: **ا وَمَا أَنَا بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ** ﴿ [سورة ق: الآية ۲۹]

ترجمه: ((زه به بنده کانو باندي هيح قسم ظلم کوونکي نه یم)).

انسان بخبله د اختيار او محبورتيا به مينح کي فرق بيڙي، **دمثال به توکھ:** دغه انسان کله دبره جت حخه به يورئ (زينه) باندي به خبل اختيار سره راکوزيري. او کله ئي بل حوک دبره جت حخه راغورحوئ، نو اولني کوزيدو ته اختيار ويل کيري، او دويم (راغورحولو ته) اجبار ويل کيري.

(۶) د الله ياك ديدائش او دبنده دفعل ترمينح جمع کول:

الله ياك بنده هم بيذا کري دي، او دهغه أفعال ئي هم بيذا کريدي، او دغه بنده ته ئي إرادة او قدرت هم ورکري دي.

ددي وحي حخه بنده دخبل فعل حقيقي کوونکي او مباشر دي، حکه جي هغه إرادة او قدرت لري.

دمثال به توکھ: جي کله انسان ایمان راوري نو هغه دده به خوسه او اراده باندي دي. او که جيره ته کافر شي نو هغه به خبله خوسه او يوره اراده باندي کافر کيري.

ددي مثال داسي دي لکه جي مونر وه وايو: دا میوه ددغي وني حخه ده. او دا زراعت او فصل ددغي حمکي حخه دي. دا به دي معنی جي (دغه میوه او یا دغه زراعت او فصل) ددغه وني یا ددغه حمکي حخه وجود ته راغلي دي. او ددغه میوي او فصل نسبت الله یاک ته هم کیري بدي معنی جي الله یاک ددغه وني او دغه حمکي حخه پیدا کري دي. نو بدي دوارو خبرو او نسبتونو کي هیچ تعارض نه شته. بدي طریقه د الله یاک دشریعت او د هغه دتقدیر به مینح کي جورست او اتفاق راحي.

الله یاک فرمایلي دي: **ا وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾** [سورة الصافات: الآية ٩٦].

ترجمه: ((الله یاک تاسو او ستاسو عملونه پیدا کري دي)) .
دارنکه الله یاک فرمایلي دي: **ا فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰی وَاَتَّقٰی ﴿٨﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰی ﴿٩﴾ فَسَنِيْسِرُهُ لِّلۡيَسۡرٰی ﴿١٠﴾ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاَسْتَعۡنٰی ﴿١١﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰی ﴿١٢﴾ فَسَنِيْسِرُهُ لِّلۡعُسۡرٰی ﴿١٣﴾** [سورة الليل: ٥-١٠]
ترجمه: ((نو جا جي (د الله یاک به رضا) حه ورکرل، او برهیز کاره شو، او دخائسته او سکلي خبري (جه دنيا ﷺ خبره ده) تصديق ئي وکره، نو هغه ته به د آسانی او د راحت (جنت) لار اسانه کرو، او جا جي بخل وکره، او حان ئي بي بروا وکانه، او خائسته او سکلي خبره ئي دروغجنه وکنله، نو هغه ته به دسختي او تکليف (جهنم) لار اسانه کرو)) .

(۷) هغه څه ده د تقدیر به حقله به بنده باندي واجب دي:

د تقدیر به حقله به بنده باندي دوه شيان واجب دي:

اول:

جي د الله ياك حخه دهغه كار به كولو كي مرسته وغواري كوم جي ده ته به تقدیر كي ليكل شویدی. او حرام كارنه دحان ساتلو لياره د الله ياك حخه مرسته وغواري. او د الله ياك حخه وه غواري جي ده لره داسان كارونو كولو لياره تيار او جوکه كړي او دهغي توفيق ورته وركړي. او دسختو كارونو دكولو حخه ئي وساتي.

او يواحي به يو الله ياك توكل او اعتماد وکړي او هغه يوري پناه ونيسي. بدغه وجه دا بنده الله ياك ته دخير به جلبولو او دشر به دفع كولو كي محتاج دي.

نبي ﷺ فرمايلي دي: « احرص على ما ينفعك واستعن بالله ولا تعجز وإن أصابك شيء فلا تقل لو أني فعلت كذا لكان كذا ولكن قل قدر الله وما شاء فعل، فإن «لو» تفتح عمل الشيطان» .

ترجمه: « به هغه څه حرص (زيار) وکړه جي تاته نفع رسوي، او د الله ياك حخه مرسته وغواره، او مه تنبل کیره. که جیره څه مصیبت درته ورسیري نو داسي مه وایه: که جیره داسي مي کړي وائي نو داسي به شوي واي. بلکه داسي وایه: الله ياك هر څه تاكلي او اندازه کړيدي او هغه جي هر څه وغواري هغه کړي. حکه جي د "لو" (يعني د که جیره) کلمه دشيطان ده

عمل دروازہ خلاصوي)) .

دوهم :

به انسان باندي لازم ده جي به هغه حه صبر و کري کوم جي ده ته به
تقدير کي ليکل شويدي او انديڃي او بريوتونه وه نه کري. بدي وه يوهيري
جي دا تول د الله ياک له طرفه حخه دي. نو بدغه وجه به هغي باندي راضي
شي او غاره ورته کيدي.

اوهم بدي وه يوهيري جه هغه حه جي ده ته رسيري او ورته مقرر
شويدي نو دي ورحخه نه بچ کيري. او کوم حه نه جي بچ شويدي هغه ده
ته نه رسيري.

ني ﷺ فرمايلي دي: « واعلم أن ما أصابك لم يكن ليخطئك وأن ما
أخطأك لم يكن ليصيبك ».

ترجمه: « بدي بوه شه جي هغه حه جي تاته وه رسيري هغه تا لره نه خطا
کوي (ته ورحخه نه شي بچ کيڊلي) او هغه حه جي تا خطا کري هغه تا ته
نه رسيري)) .

(۸) د الله ياک به قضا او تقدير باندي راضي کيدل:

د الله ياک به تقدير باندي راضي کيدل بکاردی، حکه جي بدي سره د
الله ياک به ربوبيت باندي راضي کيدل بوره کيري.

ددي وحي حخه هر مؤمن ته بکار دي جي د الله ياک به قضا باندي
راضي شي. حکه جي د الله ياک کره او دهغه فيصلې تول خير دي او تول

عدل او انصاف او حکمت دي.

ددغي وجي نه د حا نفس جي بدي مطمئن شي جه هغه حه جي ده ته رسيري دهغي حخه دا نه شي بچ کيدلي، او هغه حه جي ده لره خطا کري هغه ده ته نه شي رسيدلي. نو دغه نفس به د شك او تردد حخه خلاص او خالي شي. او دهغه دزوند حخه به بريشاني او اضطراب ختم شي، به هغه حه به خفکان نه کوي جي به تير وخت کي دده حخه باقي شويدي، او د ائنده لياره به ويره او ترس نه کوي. بدغي سره به دغه سري د حال أحوال به لحاظ دتولو خلکو حخه نيك بخت وي، او دنفس به لحاظ به دتولو خلکو حخه دير صفا وي، او د فکر او سوج به لحاظ به دير به قرار او مطمئن وي.

دمثال به توکڙه: حوڪ جي بدي بوهه شي جي دده دمرك نيته تاكلي شويده، او رزق ئي به شمير او به اندازه دي، نه خو دده به عمر کي بزدي زياتي راوستلي شي او نه ئي به رزق کي بخل زياتي راوستلي شي حکه جي دا تول شيان ليکل شويدي.

نو دغه سري به خامخا به هغه مصيبتونو باندي صبر کوي کوم جي ده ته رسيري، او د الله ياک حخه به دخبلو کنهونو بخسنه غواري، او د الله ياک به تقدير به راضي کيري، نو بدي سره به دغه سري د الله ياک دأمر منلو او به مصيبتونو باندي به صبر کولو دوارو باندي عمل وکري.

الله ياک فرمايلي دي: **مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** ﴿١١﴾ [سورة التغابن: الآية ١١]

ترجمه: « هیح حاته هیح غم او مصیبت نه رسیری مکر د الله یاک به حکم او إذن باندي رسیری، او حوک جی به الله یاک ایمان راوری دهغه زره ته هدایت وکری او الله یاک به هرشی باندي بوهه او عالم دي» .

دارنکه الله یاک فرمایلی دي: **اِفْصِرْبَ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ** ﴿سورة غافر: الآیة ۵۵﴾.

ترجمه: « نو ته صبر وکره به تحقیق سره د الله یاک وعده حق او رستوینی ده، او دخبلی کناه لیاره مغفرت غواره » .

۹) هدایت به دوه قسمه دي:

لمري قسم:

حق ته طرف ته لارسوونه او إرشاد. دا هدایت دتول مخلوق لیاره دي، او دا هغه دول هدایت دي جی بدي تول بیغمبران او دهغوی بیرویان قادر او توانا دي.

الله یاک فرمایلی دي: **اِنَّكَ لَتَهْدِيْ اِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ** ﴿سورة الشورى: الآیة ۵۲﴾

ترجمه: « او بیشکه ته (أی د الله یاک رسوله) نیغی او سمی لیاری ته سودنه کوی » .

دوهم قسم:

د الله یاک له طرفه جاته دحق دمنلو توفیق ورکول او یائی به حق باندي مضبوطول.

دا دول هدايت د الله ياك له خوا به خبلو برهيز كارو بنده كانو باندي احسان او مهرباني ده، او بدي دول هدايت باندي برته د الله ياك حخه بل حوك قادر نه دي.

الله ياك فرمايلي دي: **إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ** ﴿سورة القصص: الآية ٥٦﴾.

ترجمه: ((بيشكه ته هغه حوك به سمه لار كولي نه شي دجا سره جي محبت او مينه لري مگر الله ياك جاته جي ئي خوسه شي به سمه ليار كوي)) .

(١٠) د الله ياك به كتاب كي اراده به دوه قسمه ده:

لمري قسم اراده:

هغي ته كوني او قدري اراده وائي (يعني الله ياك يو شي لره كيدل او به تقدير كي ليكل غوستل). جي دا عبارت دي د الله ياك دهغه مشيئت (خوسي) حخه جي هغه تولو موجوداتو ته شامل دي.

ددغي وحي نه حه حي الله ياك وغواري هغه كيري او حه جي وه نه غواري هغه نه كيري.

دا قسم اراده د الله ياك دمراد دواقع كيدلو مستلزم ده (يعني كوم شي جي د الله ياك مراد وي هغه بدي ارادي سره ضرور واقع كيري).

بدي قسم ارادي باندي د الله ياك راضي كيدل او يا ورسره محبت كول لازم ندي مگر به هغه صورت كي لازم دي جي كله ورسره شرعي اراده ملكري شي.

الله ياك فرمايلي دي: **اَفَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ
لِلْإِسْلَامِ** ﴿سورة الأنعام: الآية ١٢٥﴾.

ترجمه: «نو هغه جاته جي الله ياك ورته دهدايت ڪولو اراده وڪري نو
سڀنيه ورته د اسلام قبلولو لياره خلاصه او برانيزي».

دوهم قسم اراده:

هغي ته ديني او شرعي اراده وائي (يعني الله ياك يو شي لره ددين او
شريعت به لحاظ عوستل).

جي هغه عبارت دي د الله ياك د مراد (يعني حه جي غواري) سره محبت
ڪول، او به هغي باندي دعمل ڪوونڪو سره محبت ڪول، او دهغوي حخه
راضي ڪيدل.

بدي قسم اراده باندي د الله ياك دمراد واقع ڪيدل نه لازميري مڪر به هغه
صورت ڪي جي ڪله ورسره ڪوني اراده ملڪري شي.

الله ياك فرمايلي دي: **اَيُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ** ﴿
سورة البقرة: الآية ١٨٥﴾.

ترجمه: «الله ياك به تاسو د آساني اراده لري، او به تاسو دسختي او
تڪليف اراده نلري» .

ڪوني اراده هغه مطلقه او عامه ده، حڪه هر هغه شي جي دشريعت دلوري
مراد وي او هغه واقع شي، نو ددغه شي واقع ڪيدل ڪونا هم مراد وي.

او داسي صحيح نده جي هر هغه شي جي ڪونا مراد وي او واقع شي نو

هغه دي يه شريعت کي هم مراد او مطلوب وي.

دمثال به توکھ: دأبو بکر الصديق -رضي الله عنه- به ایمان راورلو کي دواره ارادي (کوني او شرعي) متحقق کيري.

او دهغه حه مثال جي هغي کي صرف کوني إرادہ متحقق کيري لکه دأبو جهل کفر کول.

او دهغه حه مثال جي هغي کي کوني إرادہ نه متحقق کيري أکر که دهغي واقع کيدل شرعا مراد او مطلوب دي لکه دأبو جهل ایمان راورل.

الله ياك أکر که کناھونه دکیدلو به لحاظ او به تقدير کي دليکلو به لحاظ غواري، مکر ددغه کناھونو به کولو ددين او دشريعت به لحاظ نه راضي کيري او نه ئي خوسوي او نه ورباندي أمر کوي.

بلکه دغه کناھونه بد کني او ورحخه منع کوي، او ددغه کناھونو کوونکو ته دسزا ورکولو تحديد ورکوي. او دا تول شيان د الله ياك دتقدير حخه دي.

* او هر جي نيك کارونه او ایمان راورل دي نو هغه الله ياك خوسوي (محبت ورسره کوي) او به کولو ئي أمر کوي، او دکوونکو سره ئي دثواب او دنیکي بدلي ورکولو وعده کوي.

بدغه وجه برته د الله ياك د ارادي حخه حوک دهغه نافرمانی نه شي کولائي، او حه جي هغه وغواري دهغي نه برته بل حه واقع کيدائي نه شي.

الله ياك فرمايلي دي: **أَوْ لَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ** ﴿سورة الزمر: ۷﴾.

ترجمه: ((الله ياك دخبلو بنده کانو لياره به کفر کولو باندي نه راضي

کيري)) .

دا رنکه الله ياک فرمايلي دي: **اِنَّ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفٰسَادَ** ﴿سورة البقرة: الآية ۲۰۵﴾.

ترجمه: ((او الله ياک فساد نه خوسوي)) .

(۱۱) هغه أسباب جي تقدير دفع کوي:

الله ياک دغه شيانو لياره جي به تقدير کي ئي ليکلي دي حيني داسي أسباب کرحولي دي جي هغه دفع کوي، او يا ئي رفع کوي. **ددغه أسبابو حيني:** دعا کول، او خيرات کول، او دواياني استعمالول، برهيز او احتياط کول، او عقل به کار أجول، او داسي نور. حکه جي دا تول شيان هم د الله ياک دقضا او دقدر حخه دي، تردي بوري جي تنبلي او هوشيارِي هم دقضا او دقدر حخه دي.

(۱۲) دتقدير مسأله به خبل مخلوق کي د الله ياک راز دي:

دا وينا جي تقدير د الله ياک به خبل مخلوق کي راز دي. دا ده تقدير به هغه بتو جوانبو او أرخونو کي محصور او رانغستي ده. ددي وحي نه دشيانو أصلي حقيقتونه برته د الله ياک حخه بل حوک نه بيرني، او انسانانو ته ورباندي علم نه شته.

لکه دمثال به توکھ: الله ياک حوک بي لياري کريدي او جاته ئي سمه لار سودلي ده، او حوک ئي مره کري دي او حوک ئي روندِي کريدي او جاته ئي حه ورکري دي او دجانه ئي حه منع کريدي.

لکه جي نبي ﷺ فرمایلي دي: «إذا ذكر القدر فأمسكوا» [رواه مسلم].
ترجمه: «کله جي تقدیر یاد شي نو خبل حانونه او خولي کتترول او
رابندي کري» .

*او هر جي دتقدیر نور ارحونه دي او دهغي نور حکمتونه او مرتبي او
دهغي درجات او آثار دي، نو ددي بیرندل او هم ئي خلکو ته بیانول روا
دي. حکه جي تقدیر یو دایمان د هغه أركانو حخه دي جي دهغي تعلیم او
بیرندل بکار دي.

لکه جي نبي ﷺ فرمایلي دي - کله ئي جي جبریل علیه السلام ته دایمان
بناوي ذکر کري- هغه وه فرمایل: «هذا جبریل أتاکم يعلمکم دینکم»
[رواه مسلم].

ترجمه: «دا جبریل دي ددي لیاره تاسو ته راغلي دي جي تاسو ته ستاسو
دین وه سائي» .

(۱۳) به تقدیر باندي احتجاج (دلیل نیول):

دالله یاک مخکني علم به هغه حه باندي جي اینده کي کیدونکي دي دا
دغیبو حخه دي برته له هغه بل حاته ندي معلوم، او تول مکلفین ورحخه نا
خبره دي.

ددي وجي نه د الله یاک بدغه علم کي دهیح جا لیاره دلیل او حجت نه
شته، او نه جاته بدي وجه عمل بریخودل روا دي جه هغه حه ته حان
وسیاري کوم جي دده لیاره به تقدیر کي فیصله شویده.

ددې وچي نه تقدیر نه خو دحا له خوا به الله ياك باندي دليل كيدلائي شي، او نه د الله ياك له خوا به خبل مخلوق باندي دليل كيدلائي شي. كه جبرته يو جاته دا روا وي جي دخبلو بدو عملونو به كولو باندي به تقدیر دليل ونيسي، نو نه به يو ظالم ته سزا ورکري شوي وي، او نه به مشرک قتل شوي وي، او نه به حد قائم شوي وي، او نه به يو کس هم دظلم او ناروا حخه لاس اخستلي وي. او دا شيان به دين او دنيا دوارو کي دهغه فساد حخه دي جي دهغي ضرر تولو ته سکاره او حرکند دي.

حوک جي به تقدیر باندي دليل نيسي مونر هغه ته وايو: ده تاسره يقيني علم بدي باندي نه شته جي ته دجنتيانو حخه ئي او يا ته ددوزخيانو حخه ئي. كه جبرته د تاسره دغه دول يقيني علم وي نو مونر به درته نه دسو کارونو کولو امر کري وي او نه به مو دبدو کارونو دکولو حخه منع کري وي. مکر ته عمل وکره امید دي حي الله ياك درته ددي توفيق درکري جي دجنتيانو حخه شي.

حيني صحابه کرامو جي کله د تقدیر باره کي أحاديث واوريدل وه ويل: زه اوس (به عبادت کولو کي) محکني نه زيات کوشش او اجتهاد کوونکي یم. دني ﷺ نه جي کله به تقدیر باندي ددليل نيولو باره کي تبوس وکري شو هغه وه فرمايل: «اعملوا فكل میسر لما خلق له فمن كان من أهل السعادة فسييسر لعمل أهل السعادة ، ومن كان من أهل الشقاوة فسييسر لعمل أهل الشقاوة».

ترجمه: «تاسو عمل وکړي ستاسو نه هر یو کس ته دهغه حه کول ده حه لپاره جي هغه پیدا شویدی آسان کړي شوي دي. که جیرته هغه دنيکبختانو حه وي نو هغه ته به دنيکبختانو (جنتیانو) عملونه کول آسان کړي شي، او که جیرته هغه د بدبختانو دجملي حه وي نو هغه ته به بدبختانو عملونه کول آسان کړي شي.» .

بیا نبي ﷺ دا آیتونه ولوستل: **إِنَّمَا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ۖ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ۖ فَسَنِيَسِرُهُ لِيَسْرَىٰ ۖ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ۖ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ۖ فَسَنِيَسِرُهُ لِّلْعُسْرَىٰ ۖ ﴿١٠-٥﴾** [سورة الليل: ٥-١٠]

ترجمه: «نو جا جي (د الله ياك به رضا) حه ورکړل، او برهيز کاره شو، او دخائسته او سکلي خبري (جه دني ﷺ خبره ده) تصديق ئي وکړه، نو هغه ته به دآساني او د راحت (جنت) لار اسانه کړو، او جا جي بخل وکړه، او حان ئي بي بروا وکانه، او خائسته او سکلي خبره ئي دروغجنه وکنله، نو هغه ته به دسختي او تکليف (جهنم) لار آسانه کړو.» .

(١٤) به أسبابو بانددي عمل کول:

بنده ته جي حه بیسيري هغه دوه شيان دي:

يو داسي شي دي جي دکولو جاره لري، نو بنده بايد هغه وکړي او دکولو حه ئي عاجزه نه شي.

او بل داسي شي دي جي دکولو جاره او حيله نه لري، نو بنده بايد دهغي به نه کولو بريوت وه ونکړي.

الله ياك به مصيبتونو باندي مخڪي لڊي جي واقع شي خبر او عالم دي. خو د الله ياك دهغه علم مصيبت زده لره به مصيبت كي نڊي مبتلاء ڪري بلڪه دا مصيبتونه دهغه أسبابو به وجه واقع شوڊي دڪومو به ڪولو سره جي دا مصيبتونه واقع ڪيري.

ڪه جڙته دڊي مصيبتونو واقع ڪيڊل ڊيو شخص دتقصير او ڪمي به وجه وي جي دهغه أسبابو او وسائلو به استعمال ڪي اهمال او بي بروائي وڪري ڪوم جي ده لره به مصيبتونو ڪي دواقع ڪيڊو حخه زغوري او دده دين ورته دهغي به استعمال بانڊي أمر ڪوي نو دهغه سري به خبل دهغه تقصير او بي بروائي بانڊي ملامت ڪنلي شي جي دخبل حان به ساتلو ڪي او دطبيعي هغه أسبابو به استعمال ڪي ئي ڪوتاهي ڪري ده ڪوم جي ده لره ساتي. او ڪه جڙته دڊي مصيبت به دفع ڪولو ڪي دهغه توان نه ؤ نو بيا هغه معذور دي.

دڊي وڃي حخه به أسبابو بانڊي عمل ڪول دتقدير او به الله ياك بانڊي دتوڪل سره منافات او تڪراو نه لري. بلڪه دأسبابو استعمال دتقدير حيني يو جزء دي، مڪر ڪله جي تقدير واقع شي نو بيا وربانڊي راضي ڪيڊل او ورته غاره اڃودل واجب دي، او داسي به وائي: «قَدَّرَ اللهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ» الله ياك هر حه تاڪلي او اندازه ڪري دي او حه جي وڃواري هغه ڪوي.

خو به هغه صورت ڪي جي تقدير لا واقع شوي نه وي، دمڪلف لياره بڪار ده جي مشروع او روا أسباب استعمال ڪري، او د الله ياك دتقديرونو

دفع د الله ياك به نورو تقدیرونو باندي وکري.

حکه جي بیغمبرانو —علیهم السلام— (به جهاد کي) هغه أسباب او وسائل استعمال کري دي کوم جي دوي لره دشمن حخه زغوري. سره ددي جي ددوي د الله به وحي باندي او دهغه له طرفه به ساتنه باندي تأیید شوي و. او رسول الله ﷺ جي دتولو توکل کونکو سردار دي هغه به هم به أسبابو باندي عمل کولو، سره ددي جه هغه به الله ياك باندي قوي توکل درلود.

الله ياك فرمایلي دي: **اَوَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ** ﴿سورة الأنفال: ٦٠﴾.
ترجمه: ((او تيار کري ددوي (يعني دکافرو دجنک) لياره حومره جي توانيري جي هغه قوت (دجنک سامان او اسلحه) او داسونو روزل دي، ددي لياره جه ورباندي د الله ياك او ستاسو دسمنان وه ويروي)).

دار نکه الله ياك فرمایلي دي: **اَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ** ﴿سورة الملك: ١٥﴾
ترجمه: ((الله ياك هغه ذات دي جي حمکه ئي ستاسو لياره بسته او تابعداره کرحولي ده، نو تاسو دهغي به اوردو لارو کي حي، او د الله ياك درزق حخه خوراک کوي، او خاص دغه الله ياك ته بيا رايورته کيدل دي (دقيامت به ورح))) .

او حور نبي ﷺ فرمایلي دي: ((المؤمن القوي خير وأحب إلى الله من المؤمن الضعيف وفي كل خير ، احرص على ما ينفعك واستعن بالله ولا

تعجز وإن أصابك شيء فلا تقل لو أني فعلت كذا لكان كذا وكذا ،
ولكن قل قدر الله ما شاء فعل فإن لو تفتح عمل الشيطان» [رواه مسلم] .
ترجمه: « قوي مؤمن د کمزوري مؤمن حخه غوره او الله ياك ته دير محبوب
دي، او به دوارو کي خير دي، به هغه حه حرص کوه جي تاته فائده رسوي، او
د الله ياك حخه مرسته او کومک غواره، او مه تنبل کیره، او که جیره تاته حه
مصیبت ورسیري نو داسي مه وایه: که جیره ما داسي کري وي نو داسي او
داسي به شوي وي، مکر داسي وایه: «قدر الله وما شاء فعل» الله ياك هر حه
تاکلي او اندازه کري دي او حه جي هغه وغواري هغه کوي. حکه جي د «لو»
(يعني که جیره) کلمه دشيطان دعمل دروازه خلاصوي» .

(۱۵) حوک جي دتقدير حخه انکار وکري دهغه حکم:

حوک جي د تقدير حخه انکار وکري نو هغه دشريعت دأصولو حخه ديوب
مهم أصل او بنياد حخه انکار وکره او بدغه سره هغه کافر شه.
بعضي سلفو صالحينو ويلي دي: حوک جي دتقدير حخه انکار کوي (جي
هغوي ته قدریه ويل کيري) دهغوي سره به علم او دليل باندي مناظره وکري،
که جیره هغوي سره دعلم نه دتقدير حخه انکار وکره نو هغوي کافر شول، او
که به تقدير باندي ئي اقرار وکره نو به مناظره کي ناکام شول.

(۱۶) به تقدير باندي دایمان راورلو فائدي:

د الله ياك به قضا او دهغه به تقدير باندي ایمان خائسته فائدي او سکلي
آثار لري جي دفرود او تولني د صلاح او إصلاح سبب کرحي، جي حيني

ددغه فوائدو حخه به لاندي دول دي:

۱- (به تقدير باندي ایمان لرل) د دول دول نيکو عبادتونو او به ستائل شوو صفتونو باندي دموصوف کيدو سبب کرحي. ددغه عبادتونو حيني لکه تول عبادتونه خاص الله ياک لره خالص کول، او به هغه باندي توکل کول، او دهغه حخه ويره کول، او دهغه حخه امید کول، او به هغه باندي سه کمان کول، او (به مصيبتونو باندي) صبر کول، او دنا آميدي سره مقابله کول، او به الله ياک باندي راضي کيدل، او خاص دالله ياک شکر أداء کول، او دهغه به احسان او رحمت باندي خوشحاله کيدل، او الله ياک ته عاجزي کول، او دتکبر او خرمستي بريخودل.

دارنکه (به تقدير باندي ایمان لرل) به الله ياک باندي دباور به وجه دخير به کارونو کي دانفاق او خرج کولو سبب کرحي، او هم دشجاعت او اقدام کولو، او دقناعت، او نفس دعزت، او دهمت لوروالي، او دحزم، او به کارونو کي دکوشش به کولو، او به راحتونو او کراونو کي دمينح روي کولو، او دحسد او اعتراضونو کولو حخه دبح کيدلو، او دخرافاتو او أباطيلو حخه دعقلونو دازاديدلو، او دنفس دراحت، او زرونو داطمئنان سبب کرحي.

۲- به تقدير باندي ایمان لرونکي به خبل زوند کي به برابر او صحيح منهج باندي روان وي. دنعمتونو دحاصليدو به وخت کي خرمستي نه کوي، او دمصيبت به رسيدلو سره نا آميدي نه کوي.

او بدې يقين لري جي کوم تکليفونه جي ده ته رسيري هغه د الله ياک به تقدير سره

دي، دده دامتحنولو لياره. دهغي به وجه بريوتونه نه كوي بلكه به هغي باندي صبر كوي او د الله ياك حنحه دهغي دأجر او ثواب أميد ساتي.

۳- به تقدير باندي ایمان لرل بنده لره دي ليارې كيدو او كمراهي دأسبابو او د بدي خاتمي حنحه رغوري؛ حكه جي دغه (إيمان يه تقدير باندي) بنده لره يه نيغه لياره دهميشه كلکیدلو او دنيكو عملونو د ديروولو سبب كرحي. او درانكه هغه لره دكناهنونو او دهلاك دحاينونو حنحه دحان ساتلو سبب كرحي.

۴- به تقدير باندي ایمان مؤمنانو لياره ددي سبب كرحي جي دسختيو او كراونو او مشكلاتو مقابله به ثابت زره او يوره يقين سره وكري، سره دأسبابو باندي دعمل كولو حنحه.

خور نبي ﷺ فرمايلي دي: «عجباً لأمر المؤمن إن أمره كله له خير وليس ذلك إلا للمؤمن، إن أصابته سراء شكر فكان خيراً له، وإن أصابته ضراء صبر فكان خيراً له» [رواه مسلم ترجمه: «تعجب دي أمر او شان دمؤمن لره، بيشكه دهغه أمر (شان او زوند) تول خير دي، او دغه خير برته له مؤمن حنحه بل جا لياره ندي حاصل، كه جبرته ورته خوشحالي او راحت ورسيري نو به هغي شكر وكري نو هغه ورته خير وي، او كه جبرته ورته كراونه او تكليف ورسيري نو به هغي باندي صبر وكري، نو دغه صبر كول ورله خير وي».

*بدي سره د «أركان الإيمان» به بستو ربه كي ترجمه بائي ته ورسیده، دالله ياك نه سوال كوم جه دا ترجمه دتولو مسلمانانو لباره دنفذ رسولو سبب وكرحوي، او ما ورله دأجرنه محروم نه كوي. (آمين)

ربارن: أبو عمر سيد حبيب بن أحمد المدني الأفغاني

مدينة طيبة، جامعه إسلامية (١٤٢٢هـ).

فهرست

صفحة	موضوع
۱	دایمان بناوي (أركان الإيمان).....
۳	دایمان تعريف
۷	*لمري بنا : به الله باك باندي ایمان لرل.....
۷	۱- به الله باك باندي دایمان تحقيق
۱۳	۲- دالله دنومونو به ثابتولو كي جي كومو أمورو ته ضرورت وي
۲۱	۳- دتوحيد اهمیت
۲۲	۴- دتوحيد قسمونه
۲۴	۵- دشرک قسمونه
۲۶	۶- دعبادت تعريف
۲۷	۷- دعبادت دقبليدو لباره دوه شرطونه
۲۹	۸- دعبادت دکمال دحاصلیدو لباره دوه شيان ضروري دي
۳۰	۹- د الله باك به يو والي باندي سکاره دليلونه
۳۵	*دوهمه بنا : به يريشتو باندي ایمان لرل
۳۵	۱- به يريشتو باندي دایمان تعريف
۳۶	۲- به يريشتو باندي دایمان راورلو اهمیت
۳۷	۳- به يريشتو باندي دایمان لرلو طريقه
۴۰	۴- دبريشو دبیدائش ماده

٤١	٥- دیریشټو شمیر
٤٢	٦- دیریشټو نومونه
٤٣	٧- دیریشټو صفتونه
٤٥	٨- دیریشټو عبادت
٤٦	٩- دیریشټو کارونه
٤٨	١٠- به انسانانو باندي دیریشټو حقونه
٤٩	١١- به یریشټو باندي دایمان لرلو فائدي
٥١	*دریمه بنا : به کتابونو باندي ایمان لرل
٥١	١- به کتابونو باندي دایمان لرلو حقیقت
٥٣	٢- به کتابونو باندي دایمان لرلو حکم
٥٤	٣- کتابونو ته دخلکو ضرورت او دهغي دنازلیدو حکمت
٥٥	٤- به کتابونو باندي دایمان راوړلو کیفیت
٥٨	٥- دبخواني کتابونو دخبرو قبول
٦٠	٦- اسماني هغه کتابونه جي به قرآن کریم او سنت کي راغلي دي
٦٦	*حلومه بنا : به پیغمبرانو ایمان لرل
٦٦	١- به پیغمبرانو ایمان راوړل
٦٨	٢- دیغمبري حقیقت
٦٩	٣- دیغمبرانو دلیرلو حکمت
٧٢	٤- د پیغمبرانو دندي او وظيفي
٧٣	٥- اسلام دتولو پیغمبرانو دین دي

۷۴	۶- ییغمبران انسانان دي او به غیبو نه یوهیري.....
۷۵	۷- ییغمبران دلویو کناهنو حخه معصوم دي.....
۷۷	۸- دییغمبرانو شمیر او به هغوي کي بهترين ییغمبران.....
۸۲	۹- دییغمبرانو معجزی.....
۸۳	۱۰- زمونر دییغمبر محمد ﷺ به ییغمبري باندي ایمان لرل.....
۹۶	*بنجمه بنا : دآخرت به ورح باندي ایمان لرل.....
۹۶	۱- دآخرت به ورح باندي ایمان لرل.....
۱۰۱	۲- دآخرت وروحي نومونه.....
۱۰۳	۳- دآخرت به ورح باندي دایمان راوولو طریقه.....
۱۰۴	۴- دقبر قتنه.....
۱۰۵	۵- دقبر عذاب او دهغه نعمتونه.....
۱۰۶	۶- به شیلی کي یوک وهل.....
۱۰۸	۷- د مرک حخه روسته بیا را روندي کیدل.....
۱۱۱	۸- دحشر میدان.....
۱۱۴	۹- حوض او دهغي صفتونه.....
۱۱۵	۱۰- شفاعت.....
۱۲۰	۱۱- میزان (تله).....
۱۲۲	۱۲- یل صراط او دهغي حینی صفتونه.....
۱۲۶	۱۳- قنطره.....
۱۲۷	۱۴- جنت او دوزخ.....

۱۳۰	۱۵- د آخرت به ورح باندي دایمان لرلو فايدي.....
۱۳۲	*شیرمه بنا : به تقدیر باندي ایمان لرل.....
۱۳۲	۱- د تقدیر تعریف او به هغي باندي دایمان لرلو اهمیت.....
۱۳۲	۲- د تقدیر حلور مرتبي.....
۱۳۵	۳- د تقدیر قسمونه.....
۱۳۶	۴- د تقدیر به باره کي دسلفو صالحینو عقیده.....
۱۳۸	۵- د بنده کانو أفعال.....
۱۴۰	۶- د الله باک د بیدائش او د بنده د فعل تر مینح جمع کول.....
۱۴۲	۷- د تقدیر باره کي به بنده باندي واجبات.....
۱۴۳	۸- به قضا او تقدیر باندي راضي کیدل.....
۱۴۵	۹- هدایت به دوه قسمه دي.....
۱۴۶	۱۰- به قرآن کریم کي إرادة به دوه قسمه ده.....
۱۴۹	۱۱- هغه أسباب جي تقدیر دفع کوي.....
۱۴۹	۱۲- د تقدیر مسألة د الله باک به خبل مخلوق کي راز دي.....
۱۵۰	۱۳- به تقدیر باندي دلیل نیول.....
۱۵۲	۱۴- به أسبابو باندي عمل کول.....
۱۵۵	۱۵- د تقدیر حنخه د انکار کوونکي حکم.....
۱۵۵	۱۶- به تقدیر باندي دایمان لرلو فايدي.....